

ՈՒՐԱՐՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ՀՈՒՂԹՍԻ ՊԱՏՇԱԽՆԵՐԸ

Պատմա - համեմատական լեզուաբանութիւնը ապացուցել է, որ խուռիսկական լեզուն պատկանում է սինո-կովկասեան արեւելեան լեզուաճիւղին։ Խուռիները կովկասեան լեռների արեւելեան շրջաններից արշաւելով իջան Միջագետքի հիւսային լեռնագոտի եւ երկրորդ հազարամետի սկզբներին, Մ. թ. ա. հիւսիսային Սուրբիայում ստեղծեցին Միտանի պետութիւն։ Սակայն Խուռիները ձուլուեցին սեմական ցեղերի, մասնաւորապէս Արամէացիների մէջ եւ 10-րդ դարում, մ. թ. ա. վերացան պատմութեան ասպարէզից։ Խուռիսկան բարբառը կրող մի ցեղ ապրելով Արարատ աշխարհէ հարաւային լեռնագոտիում, զինուորական ուժի միջոցով, Վանայ լճի արեւելեան հատուածում ստեղծեց ստրկատիրական մի նոր հարստութիւն։ Այդ ցեղին զիստութեան մէջ անուանում են Աւրարտացիներ, հիմք ընդունելով Արարատ անուան աշուրա-բարելական սեպակրութեամբ Ուրարտուցութիւնը Ուրարտու յորչորչումը։

Պատմական Հայրաստանի որոշ տեղա-
նուններ սեմական լեզուներում ունեն
առ ► ու հնչիւնաբանութիւն, ինչպէս՝
ինչպէս՝ Ափում ► Ուպումէ (Արմէ Երկ-
րի մայրաքաղաքը), Արմայիս ► Ուրմե-
յատէ, Արմեխատէ ► Ուրմեխատէ։ Վեր-
ջնները Ուրմիա լճի արեւմտեան մասի
հայկական քաղաքներն էին։ Նոյն կարգով
փոխուել է Արարատ ► Ուրարտու հրն-
դեւրոպական ծագումով հայկական ա-
նունը։ Ուրարտու անուան փօխարէն Բ.
Պիոտրովսկին գործ է ածում մայրաքա-
ղաքի անուամբ՝ Վանի թագաւորութիւն։
Սակայն Ուրարտացիներ ասելով գիտ-

նականներն այժմ ոչ թէ Արարատ աշխարհի նախարարնիկ Հայերին նկատի ունեն, այլ Հայաստանի տարածքում գտնուող սեպաղիր 450 արձանագրութիւնների ոչ հայերէն լեզու ունեցող եկուոր ժողովը պիտի էն:

Օրինակ Վասիլ Խաղաղորդական հարըստութիւն ստեղծելը Աւրարտացիները հայերէնից, սեմական լեզուներից եւ փոքրասիական միւս ժողովրդներից փոխ էին առել բաւականին տերմիններ։ Վանի Մհերի գրան սեպագիր դիցացուցակում կան մօտաւորապէս 18 օտար աստուածներ (Ն. Աղոնց, «Հայաստանի պատմութիւն», 1972, էջ 154)։ Փոխառութիւնների հարցում յատուկ տեղ է զրաւում ուրարտական անուանաբանութիւնը (օնոմաստիկա)։ Պ. Կրեչմերը գտնում է, որ ուրարտական անձնանումները փոքրասիական ծագում ունեն։ Նա Մենուա թագաւորի անունը ծննդաբանում է փոխական լուսնի աստծու Մեն անունից, իսկ Լութիպրի թագաւորի անունը՝ լիկիերէն՝ լազա «կին» եւ միտանիերէն իպրի՝ «արքայ», նշանակելով «կանանց տիրակալ»։ Պ. Կրեչմերի հետեւորդ Ռ. Էյսելբերը Ռուսա թագաւորի անունը առաջացած է համարում Հնդեւրոպական «կարմիր», իսկ Արգիշտիք անունը՝ արգեստես բառից եւ նշանակել է «փայլատակող» (Բ. Պիոտրովսկի, «Աւրարտուի պատմութիւնն ու մշակույթը», 1944, էջ 47)։

Մեր կարծիքով ուրարտական հարս-
տութեան առաջին թագաւոր Արամէ ա-
նունը ծագում է Հայոց գարնանաբեր աս-
տղու Արա անունից : Հնդեւրոպական ծա-
գումով Արա աստղած խեթական դիցա-
րանում ունէր բերքատուութեան աստծու
պաշտօն : Նրա անունը Մհերի գրան դի-
ցացուցակում Արա-ա է : Հայերէնում Ա-
րա աստծու անունով ունենք Արա, Արա-
յիկ, Արամանեակ անձնանուններ : Սար-
դուրէ թագաւորի անունը ծագում է
փոքրասիթական Սարդէ աստծու անու-
նից, որը կայ Մհերի գրան դիցացուցա-
կում : Աստծու անուանահիմքը ասր է
և Հնդեւրոպական ծագումով նշանակել է
«Նրանից յետոյ», այսինքն՝ «աստծոյց
յետոյ երկրորդը» : Իշպիոնի թագաւորի
անունը կարծում ենք արիթական (միտա-
նիթական) ազգեցութեան հետեւանք է :
Ասպայ անուանահիմքը նշանակել է «Ճի»,
ունի ածանցի հետ իմաստաւորելով «Հեծ-
եալ» : Աւեստայում կար Ասպարարա ա-
նուն : Ռ. Էյսլէրի էրիմենս թագաւորի
անուանն երկար մնացող» բացատրու-
թիւնը ճիշդ չենք համարում : Մենք գրտ-
նում ենք, որ այն առաջացել է Հայաստա-

Նի Արմանս երկրամասի անունից (Սա
պունի տարածքը), որտեղի հայ բնակիչնե
րին հնդեւրոպացի հարեւա նները անուա
նել են Արմէններ: Հայերէնում կայ Ար
մէն, Արմինէ, Արմէնակ անձնանուններ
Նոյն սովորութեամբ յետագայում հայ
կական դիցանուններից ստեղծուել են
բազմաթիւ անձնանուններ՝ Անահիտ դի
ցուհու անունից Անահիտ, Վահագն աս
տլըու անունից՝ Վահագն, Տիր աստծո
անունից՝ Տիրան, Տիրիթ, Տրդատ և
այլն:

Աւրաբտական թագաւորության Հռոմանի
հայ գոյութեան ժամանակ Հայաստանը
տարանջատուած էր լեռների մէջ մէկու
սացուած փոքր իշխանութիւնների, ո
րոնց տիրապետելը առանձնակի դժուա
րութիւններ չէին ներկայացնում։ Տա
րանջատուածութեանը օգնում էր նաև
բազմաստուածական պաշտամունքը։ Վա
նի Հարստութեանը ենթակայ ըրջանները
կենտրոնին «միացած էին» զինուորական
ուժի միջոցով, որոնք հազարաւոր ըստ
ըստկներ էին մատակարարում թագա
ւորական Հարստութեանը։ Պատկերա
ցում կազմելու համար բերենք միայն ե
րեք թագաւորի ստրուկների քանակը
Այսպէս, Մենուա թագաւոր՝ 35.000
ստրուկ, Արգիշթի Առաջին թագաւոր՝
280.000 ստրուկ, Սարգուրէ թագաւոր՝
180.000 ստրուկ, որոնք կազմում են կէտ
միլիոն (օրինակները բերուած են Գ. Մե-
լիքիշվիլու «Աւրաբտական սեպագիրի ար-
ձանագրութիւններ» գրքից)։ Այսուղից
Հարց է առաջանում՝ տուեալ ժամանա-
կացրջանում Վանի տարածքում կա՞յին
այդքանի Աւրաբտականեր։

սերբց և զիսուրական Աւրարտացիներից բացի ապրում էին «ստորագլաւ» խաչի ծառայողական ներկայացուցիչներ։ Միայն Ռուսա Երկրորդ թագաւորի պալատի ծառաներն էին՝ մատուցակիներ։ Հայթուիներ, այդեպործներ, հովիներ նախրապաններ, ձիապաններ, չնապահներ, որմնագիրներ, հնձուրիներ, շինարարներ, զինագործ վարպետներ եւ այլ զբաղմունքի տէր մարզիկ, որոնց թիւը ըստ արձանագրութիւնների համապեմ է 5.500 հոգու։ Եթէ այդ քանակին աւելանենք Վանի շրջանի հայաբնակ զիւլերի

բնակչութեան քանակը, իսկ ոչ հայ րընակչութեան կազմից հանենք Հայաստանի գրաւած շրջաններում տեղաբաշխուած դինուորական եւ քրմական դասի ներկայացուցիչներին, ապա պարզ կը գառնայ որ Տուչպա - Վան քաղաքի չուրջը եղած Հայերի քանակական կշիռը տիրապետուիր, հետեւապէս տիրապետող էր նաև Հայոց լեզուն: Այդ բոլորը ձուրման հոր պատրաստեցին Ուրարտացիների համար չնայած նրանց ցեղը ձուրման գործընթացի մէջ էր մինչեւ Վանի հարստութիւն կազմելը:

Համբարձում 200ամենայ գոյութեան ժամանակ նոր մշակոյթ՝ հայկական մշակոյթից տարբերութեանը միաժամանակ առաջ մշակոյթ է ըստ կղզուել, որովհետեւ թագաւորութեան

տէրերը եւ նրանց ցեղը զինուորագրստած
էին Մեծ Հայքի լըջանների գրաւումով
ստրուկներ բերելով եւ Ասորեստանի դէ
պատերազմներով։ Ազգային մշակոյթը
ստեղծւում է ժողովրդի հաղարամնեայ ե
աւելի տարինների նստակեցութեան ու խա
ղաղ պայմաններում։ Ուրարտական կոչ
ուած մշակոյթը չի եղել 9-6-րդ դարերում
մ. թ. ա., դա հակագիտական տեսակէ է։
Աւրարտական հարստութեան ժաման
հակաշրջանի մշակոյթը եղել է Հայքա
կան եւ իր կութեամբ չի տարբերուել լեռ
նաշնարհի նախարնիկների վաղնջապատ
մական ազգային ինքնուրոյն մշակոյ
թից։ Այստեղից հարց է առաջանում իս
ի՞նչ են թողել Ուրարտացիները Հայտ
տանում 200-ամեայ հարստութեան ժա
մանակ։ Նրանք կառուցել են ջրահոգ
ներ, ամրոցներ, քաղաքներ։ Աքճանապէ
րութիւններից յայտնի են՝ Ռուսախինլ
իւ, Արգիշթիխինլիլ, Մենուախինլիլ, կ
րեսունի, Թէյշէրախինի եւ այլն քաղաքներ
որոնց հետքերն են մնացել։ Սակայն նշա
քաղաքները կառուցուել են հայ ստրու
ների ուժերով, հայ ձարտարապէտներ
եւ հմուտ վարպետների դլիսաւորո

Ի ՊԱՇՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻՒ

ԼԵԶՈՒՆ ՏՆԱՄԵՐՁ ԱՌՈՒ ԶԵ...

Աստուած Հոգին լուսաւորէ, Յակը¹
Օշական յիսուն-վաթսուն տարի առաջ Հա
յերէնի ածուներուն մէջ նետեց «իքա»
բառը՝ անխառն, իսկական, հարազան
խմաստով, ու Հայ գրականութեան եւ
մամուլի շուրջ գեղերողներու, տաղանդ
կամ վաստակ ունեցող լաւերական թէ
նորընձիւլ գէմքերու համարձակութիւն
տուաւ հետեւելու իր օրինակին՝ տեղի
կամ անտեղի գործածելու այդ վիժուկը
որուն իմաստը ըստ էութեան կը համա
պատասխանէ ստոյգ, նիշդ, առարկայօ
րէն բառերուն, ինչպէս կը փաստէ բա
ռին արմատը՝ իր (առարկայ) : Կընա
գործածութիւն առարկայական, շօշափելի
իքական, նշզբիս խմաստով, այլ երբեք
անխառն, իսկական եւ հարազան առու
մով :

- «Մա՞զ կը փետուես», կրնայ առարկեց
ընթերցողը. բայց յանցաւորը ես չեմ: Ի
բային հականիցը անիրաւ է. կրնա՞մ, ի
բաւունք ունի՞մ ... անիրաւ բանաստեղ
ծութիւն, անիրաւ գրականութիւն բա-
ցատրութիւնները գործածելու: Եւ եթէ
չունիմ, ինչո՞ւ պիտի գործածեմ, իրաւ
երը կ'արտայայտուիմ գրական-ստեղծա-
դորժական էութիւն՝ ունեցող զնահատու-
մը, արժեւորում մը ընելու համար:

Օշական սեծութիւն սըն էր իրբեւ գըր
րադէտի . ե՞ս ալ պատրաստ եմ ներելու
իրեն որոց չեղումներ , զարտուղարթիւն
ներ , ըսելու եւ գրելու , արտայայտուե
լու եւ ստեղծելու բառաձեւեր՝ որոնք լե
զուին ու անոր պահանջներուն դէմ արիւ
նալի յեղափոխութիւն կ'ենթագրեն . բայց
իրաւունք չէմ զգար հետեւելու իր օրի
նակին :

Ժամանակից ուրիշ մեծութիւն մը Շաւարչ Միսաքեան, ե՛ւ մամուլով ե՛ր բեմէն տասնեակներո՞վ լեզուական աղճատում մատնանշած է Օշականի գործ ծերոն մէջ: (Ի դէպ, 1948-ին, երբ Օշական Հալէպ եկած էր, Հ.Մ.Լ.Մ.ի ակումբին մէջ՝ Ծառուկեանի «Նայիրի»ին կողմէ ի պատիւ Օշականի կազմակերպուած ընդունելութեան մը ընթացքին խօս

թեամբ : Այդ մեզ իրաւունք է տալիս
ասելու, որովհետեւ Հին աշխարհում Հա-
յերը հոչակուած էին որպէս լաւ մետա-
ղադործներ եւ շինարարներ : Այդ մասին
են Վկայում մ . թ . ա . Յ-րդ Հաղարամեա-
կի շումերական «Էնմերքարը եւ Արատտա-
յի քրմապետը» գիւցազնապոչմը, որտեղ
որոշակի ասուած է, որ Շումերի առա-
ջին Հարստութեան Ուրուկ մայրաքա-
ղաքի (3000 թ . մ . թ . ա . , Բիբլիական՝
Երեխ) սրբարաններն ու տաճարները կա-
ռուցուել են Հայաստանի մետաղներու-
եւ քարերով, իսկ գլխաւորը՝ Հայ վար-
պետների ձեռքբորվ :

Թէրեւնք մշայն մի օրինակ՝
Թող Արատուայի մարդիկ մշակեն
Ուկի եւ արծաթ, լազվարդէ ֆարեր,
Ու բող ուղարկեն սրբավայր Որուկ:
Թող Արատուայի մարդիկ մշակեն .
Ինձ համար ըերեն լեռնային ֆարեր,
Եւ բող ինձ համար կանգեն սրբարան
Եւ աստուածների համար տաճարներ :

Այստեղ շումերական տարագարձութեամբ Արաւական հոյն Արարատ է : Որեւէ հարստութեան մահացման պատճեանը նրա կուլտուրական ցածր մակարդակը չէր միայն, այլ նոր հարստութիւն ստեղծող եկուորների խօսակցական լեզուի տարածքային սահմանափակութիւնը՝ նախարնիկների գերակշռութեան համեմատ : Ուրարտացիները բացի սեպակիր, արխայիկ, տաճարական լեզուից թերեւս ոչնչով չեն տարբերուել Հայերից : Մեր ասածները բացառիկ չեն ուրարտական հարստութեան համար : Նման բախտի են արժանացել 10-րդ դարում օդուզական Դաղնեւեան հարստութիւնը իրանի Խորասանի շրջանում : Թրքալեզու

տրուած էր ե՛ւ Միսաքեանի ե՛ւ ինձի քր.
բեւ ուրարակիր սարկաւագի զբական ա-
ծուի մէջ եւ «Նայիրի»ի աշխատակցի.
«Յառաջ»ի խմբադիրը սրամտօրէն և
հազուադէպ իր ժպիտով նկատել կու-
տար, որ «Երբեմն ես ալ կը վախճան Օշա-
կանին, երբ իր գարտուղի հայերէնը կը
կարդամ. բայց իր ծաւալումի ու խրաց-
ման տաղանդը ոյժ կու տայ ինձի տոկա-
լու» :

Այսուհետեւ առաջ առ անհրեակի չէ ինձի եւ ըսթեր ցողիս ներելի է Արամագգին...
Մենք, յետնորդզներս, անխոսցելուն թեան զրահը չունինք:

Աստուած փրկէ՛ մեզ գրողական ստր-
կութենէ . հեռո՞ւ պահէ մեզ օտարին հե-
տեւակելէ ...

Մեր ամէնէն ծաւալուն օրաթերթիքն
մէկը, անդրագառնալով Թուրքիոյ և
Ծոցի պատերազմին առջնուող կարգ մը
անցուղարձներու, նաեւ կիպրական հար-
ցի մէջ Անգարայի կողմէ ի յայտ բերուած
կեցուածքներու՝ տեղ մը կը գործածէ
«որոշում առնել» բացատրութիւնը, որ
կը կարծէմ, ամերիկեան ծագում ունի:
Տեսէք թէ ի՞նչ կը գրէ.

– «...1975-ին 1979-ի միջեւ, քրքսկան
կառավարութիւնը փակել տուաւ իր հո-
դամասին վրայ գտնուող ՆԱ.ԹՕ.-ի խարիսխ-
ները, իբրեւ հակագդեցուր իւն Միաց-
Նահանգներու կողմէ առնօւած որոշու-
մին՝ արգիլել զենքի վաճառքը Թուորինյայ՝
Կիպրոսի գրաւման լոյսին տակ»...

Ածիր չէ որ կը գործուի, բայց տարրական կարգ մը սիալներ արիւնահուութեան պատճառ կը դառնան լեզուական ածուի մէջ: Հասկնալի՛ է որ թերթիկուղէ ըսել «Փակիլ տուալ իր հորերուն վրայ գտնուալ այն խարիսխները, որնեմ տրամադրուած են ԱԱԹՕ-ի», բայց անհասկնալի է ըսել (ու մտնաւանդ զբել «որոշում առնել»: Որոշումը «չառնուիր»,

Օղուզները (Ուղաքէկների և ամսնիները),
ձուլուեցին Պարսիկների մէջ, պատմու-
թեան գաժան գատաստանով: Խոկ 13-րդ
դարում թաթարա-մոնղոլական ցեղերը
կիեւում ստեղծեցին օտարամուտ մի հա-
րստութիւն՝ «Խոկէ Հորդա» անունով:
բայց 250-ամեայ տիրապետութիւնից յե-
տոյ նրանք չքացան Ռուսաստանից:
Հայաստանի տարածքում նման ճակա-
տագիր է ունեցել ուրարտական հարս-
տութիւնը, իսկ Բիւղանդիայում՝ Հայկա-
կան հարստութիւնը: Վերջնինի մասին
նշանաւոր հայտէտ Ն. Աղոնցը գրել է:
«Հայերը Բիւղանդիայում աչքի ընկան

պետական կեանքի բազմաթիւ բնագու-
ւառներում՝ քաղաքական, վիճուրական:
Նրանք տուեցին հռչակաւոր անուններ:
Հայերից շատերը մինչեւ անդամ փայլ-
ցին գահի վրայ եւ որոշ դէպքերում
հիմք դրեցին ամբողջ հարստութեան» (Ն.
Աղոնց, «Հայաստանը Յուստինեանսի
ժամանակ», 1988, էջ 232): Նոյն ճակա-
րտութեան մասին առաջին հայոց պատ-

կան հարստութիւնը Հայաստանում : Ալ-
լարտական հարստութիւնը իր էութեամբ
հայկական էր այնպէս, ինչպէս Բիւզան-
դիայում հայկական հարստութիւնը եղել
է բիւզանդական : Յեղային բոլոր հա-
րստութիւնները, որոնք ստեղծուել են
օտար հողում, ենթակայ են եղել մահաց-
ման : Կարեւորն այն չէ որ թագաւորու-
թեան տէրերն ինչ ցեղային ծագում ու-
նէին եւ որտեղ են ապրել, այսոել որո-
շիչը նրանց ստեղծած հարստութեան
պատմական գերն էր : Ուրարտական հա-
րստութիւնը հող պատրաստեց Երուան-
դունիների հայկական պետութեան հա-
մար :

ԱՐԵՎԵԼԻ ՈՒՄԱՐԵԱՆ

ԱՌԵՎԻՍՏԱՆ
ԱԽՐՀ. ՄԻՌԻԹԵԱՆ
ԳՈԼՈՄՊԻԱՆ

Հանջեն հոն, ամուսնութիւններու, թլիա-
տումի, տուն կառուցանելու առիթներով:
այս բոլորին հասնելու չափ դրամ շահի
օրինաւոր ճամբաներով, այսօր անկարե-
լի է:

Տեղական իշխանութեան համար գաղտ-
նիք չէ «Ձերմակ մահ»ուան այս մեծածա-
ւալ մշակումը, սակայն անոնք մասսամբ
աչք կը փակեն կատարուածին: Փոխա-
դարձութեան սկզբունքը կը գործէ հոն.
գիւղի խորհուրդին նախագահը «չի նըշ-
մարեր» պարտէզներու մէջ աճող մէկուն-
ները, բնակիչներն ալ իրենց կարգին
«կանոնամանա» առեւտրական մէքենա-
յութիւնները, անոյն միսին, կաթիւն վա-
ճառացի լինելու մասին հետ գործակցա-
րար «Սեւ մեկո՞» գործողութիւնը - 91» գործողութիւնը:
կը վարէ, 7 հազար մասնակիցներով:

Աւրեկիստան այսօր հաշվի Խորհ. Մի-
ութեան ամենամեծ հայթայթէրը եւ բա-
զարդը կը նկատուի: Վերջին հինգ տար-
ուան մէջ, հոն 600 հաքթար մէկոնի ար-
ակ հմացուցած են: Ամէկ աւելի քան
հազար թուն թմբանիւթ կարելի էր ձեռք
մէկ ինչ որ չորս մէկառ ուորմի արժէք
կունենար:

Երկրին մէջ տասնեակ հազարաւոր

արդիքի կը մասնակիցին այդ մաքսանեն-
դութեան:

միայն դիւցանելու չեն մէկին համար

կամ կանեփ մշակուները: անոնց մէջ

ին տառցիչները, բժիշկները: բայցան-
քամ ընտանիւթերու համար ամէնէն ա-
պանու և դրեթէ միակ եկամուտի աղ-
յիւրին է ան: Դարաւոր աւանդութիւններ
մէծանա արարողութիւններ կը պա-

մարդանիւթեան մէջ 11 հազար թմբա-
մուներ կան պաշտօնական տուեաներու-
համաձայն: Սակայն ատելիս սասնակոյ-
տին տեսանելի մասը միայն ուէտք է ըլ-
լայ: Այս պատուհասին մեծազոյն ազգե-
ցութիւնը կրողը Քարաքավալիքայի մար-
դուն է ուր հաշից կը գործածուի ընտանիք-
ներու ամբողջ կարգին կողմէ, սերունդէ:
սերունդ: Մոլութիւնը ամէնէն աւելի կը
տարածուի Տաշքների, Նամանկանի, Պու-
խարայի նման ճարտարարուեստականու-
ցած կերպուներու երիտասարդութիւնն
մէջ: Ծանօթ է որ թմբամոլներ էին որոնք
ամրութ ուրքի հանեցին ֆերզանայի եւ
Սնտիմանի կոտորածներուն:

Մասնագէտներու համաձայն տարեկան
25-30 թոն հաշից եւ օփում կը վաճառուի
Աւրեկիստանի շուկաներուն մէջ:

Ոչրակին ոստիկանութեան թմբեցու-
ցիչներու գէմ պայքարի բաժնին փոխար-
դունը հարկաւոր կը նկատէ խստացը-
նել այս մարդին առնչուող օրէնքները:

Հակառակ ներքին նախարարութեան
յանձնարարութիւններուն, տեղական իշ-
խանութիւնները կը յամառին խստացըն
միջոցներու չձեռնարկել, ինչպէս՝ մէկոն
մշակուներու հողերու գրաւում եւն: :

Շատ ներզամիւթ կեցուածք կ'ունենան
նաեւ դատարանները եւ թմբեցուցիչներու
մաքսանենութեան առընչուող ուրացին
արարքներու երեքն մէկը միայն կը
դատապարուի:

Պատրիժի բացակայութիւնը եւ տնտե-
սական ճնշամամը որ գիներու յաւելու-
մին արդինք է, անկասկած նոր «ծալ-
կում» մը պիտի ապահովէ թմբարոյե-
րու մշակումին: Այսպէս որ բացառուած
չէ յառաջիկային Խորհ. Միութեան մէջ
Գործադիր մը ողջունել, յանձին՝ Ուղ-
իկիստանի:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս ունկնդիրներուն:

«Ուստի է գիտնանք թէ քրոփ. Եռուրի ըստ ծ
լուս

(Հար. Ա. Էջեն)

լիս, 1991 Յուլիս 27-ին, երկու օրինակով՝
հայերէն և վրացերէն լեզուներով:
Պայմանագրին երկու բնագիրները հա-
ստարագոր են:

Հայաստանի Վրաստանի
Գերազոյն Խորհրդի Նախագահ
Նախագահ
Լ. Տէր-Թէ՛ՌՈՍԵԱՆ Զ. ԳԱՄՄԱԽՈՒՐԴԻԱՆ

ՀԱՅԴՈՒԿԱՑԻՆ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ

ԼՂԻՄ-ի ու Ագրբեշանի հայարնակ ըլր-
ջաներուն լարուած կացոթիւնը մաս-
յուն վիճակ կը ստանայ. Հասած տեղե-
կութիւններու համաձայն տարագրուած
հայ ընակչութեան մէկ մասը սկսած է
հայուկային պայքարի ձեւերու զիմել:
Յուլիս 29-ին էքքչի վրայ կատարուած
յարձակումին ընթացքին 7 ՕՄՌԵ-ական
սպաննուած եւ 10-էն աւելի վիրաւորուած
են: Յանորդ օրը յարձակման ենթարկը-
ւած է Հագրութիւն Ծամճոր զիւղը որոն
հայ ընակչութիւնը ամբողջովին արտաք-
սուած էր անցեալ Մայիսին եւ ուր փու-
թով Ազերինը տեղաւորուած էին: Եր-
կու Ազերի սպաննուած, չինք պատահ
առնուած է: Այն զիւղերուն մէջ ուր նա-
խագէն Հաղարաւոր Հայեր տեղահան-
ուած էին, թռուցիւններ կը յայնաւին ո-
րոնք կը կրեն մինչեւ այսօր անձանոթ
«Գետաշխցի վրիժառունք» կազմակեր-
պութեան ստորագրութիւնը: Ականա-
տեսներու արժեւորումով եթէ Հայերու
տեղահանութիւնները շարունակաւին, զր-
տանդ կայ որ հայուկային շարժումը
ծաւալի:

ՏԱՐԱԿԱԼԻՔ

ՀԱՐԴԱԿԱԼԻՔ

Իր հնագոյն եւ նույրեալ անդամուհի-
ներէն՝ Ծննդին Մալաթիանի մահուան
առթիւ, Կասպոյտ Խաչի Ալֆորվիլի «Էլին
Բիւլանդ» մասնաձիգւը իր խորին ցա-
ւակութիւնները կը յայտնէ ընտանիքին:
Ծնորչակալութեամբ ստացած է իր յի-
շատակին 500 ֆր. Տիկին Կալոնէ:

«ՅԱՌԱՋ» ի ընթացիկ ազդերու սակագիլը

Մահացի	400	(474,40)
Հոգեհանգիստ	300	(355,80)
Շնորհակալիք	300	(355,80)
Հարանիք-նշանութիւն	300	(355,80)
Ծննդին	300	(355,80)

Բոլոր ազգերու սակերուն վրայ,
Հայկ է աւելինել 18,60% թէ. Ա. Ա.
(անու փակագծի մէջ ընդհանուր):
Այս զիները կը վերաբերին մէկ ան-
դամ հարաբարակելի ազգերու, մին-
չեւ մէկ քառորդ սիւնուկ (25 տար)՝
մահացներու պարագային եւ 1/8րդ
(12-13 տար) մնացեալին:

Աևելուական եւ այլ ծանուցումնե-
րու համար, դիմել թերթին վար-
շութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՄԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԵՐ, ԹՈՒԻՑԻԿ,
ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԱԳԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ,
ՊԱՀԱՐԱՆ, ԵՒԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻՒ

Խնամուած աշխատանիք — *Travail soigné*

ՀՕՄ-Ի 80-ԱՄԵԱԿ

80° ANNIVERSAIRE DE LA CREATION
DES CROIX DE SECOURS ARMENIENNES

DINER DANSANT

avec la participation de

Adiss HARMANDIAN

et

l'Orchestre NAIRI
de Valence

Samedi 5 Octobre à partir de 19 heures 30

Dans les Salons de l'HOTEL MERIDIEN - PARIS ETOILE
81, Bd. Gouvion Saint Cyr — 75017 Paris

SEVEN VOYAGES

48, Cours de la Liberté
69003 LYON

Tél.: 78.60.13.66 Fax: 78.60.99.26.

SABERATOURS

31, Rue d'Argenteuil
75001 PARIS

Tél.: 49.61.51.13 Fax: 49.61.94.53

VOUS PROPOSENT

Voyages Arménie 91

PROGRAMME

- 1er jour : ● PARIS - EREVAN (vol direct)
 ● accueil et transport à l'hôtel
 2ème au 14ème jour :
 ● séjour en demi-pension à l'hôtel ARMENIA ou similaire
 ● 4 excursions guidées : visite de la ville de Erevan, Etchmiadzine et Zvartnotz, Garni et Geghard, lac Sevan et Haghartsine
 15ème jour :
 ● transfert à l'aéroport; assistance à l'enregistrement.
 ● envol pour PARIS

PRIX PAR PERSONNE : 8 800 FFR
 ● supplément chambre individuelle 1 950 FFR
 ● réduction enfant de 2 à 12 ans partageant la chambre des parents —40 %

NOTRE PRIX COMPREND

- transport aérien par le vol Charter direct PARIS — EREVAN — PARIS
- l'hébergement dans un hôtel de 1ère catégorie, en demi-pension
- les transferts aéroport / hôtel / aéroport
- les visites guidées mentionnées dans le programme
- l'assurance, assistance, annulation

NOTRE PRIX NE COMPREND PAS

- les frais de visa par personne 200 FFR
- les frais de nature personnelle

CALENDRIER DES DEPARTS

Du 08 août au 22 août 1991

Du 29 août au 12 septembre 1991

Du 19 septembre au 03 octobre 1991

N.B.: Départ garanti pour un groupe minimum de 16 participants.

VOL DIRECT EN CHARTER PARIS - EREVAN - PARIS

DEPART ALLER ET RETOUR : TOUS LES JEUDIS

Nous consulter pour les conditions d'utilisation

PRIX PAR PERSONNE :

Réduction enfant de 02 à 12 ans —50% soit 4 600 FFR
Réduction bébé de 0 à 02 ans —90% soit 2 300 FFR
Frais de visa en supplément 460 FFR

Ce prix (comprenant le vol uniquement) est réservé aux détenteurs de visas d'invitation et de passeport soviétique.

U.G.A.B. COMITÉ SUISSE

SYMPORIUM A GENEVE
du 7 au 10 NOVEMBRE 1991

LE ROLE DE LA FEMME ARMENIENNE A TRAVERS L'HISTOIRE

Conférenciers :

- Dr. Akabie EKMEKDJIAN (Chypre)
 Mme Silva GABOUDIKIAN (Arménie) poétesse
 Mme Anahid PAYANDUR (Arménie)
 Dr. Mariam TER-KRIKORIAN (Arménie)
 Mme Martine HOVANESSIAN (France)
 Dr. Dicran KOUYOUMDJIAN (France-U.S.A.)
 Mme Rita BALIAN (U.S.A.)

PARTICIPATION: Prix forfaitaire (compris) 4 jours

Arrivée: 6/11 Départ: 10/11 (conf.-séjour-déjeuner-diner-gala)

Hôtel 5 étoiles: 1 pers. 1 400 F. suisse — 2 pers. 2 100 F. suisse

Hôtel 3 étoiles: 1 pers. 900 F. suisse — 2 pers. 1 600 F. suisse

IMPORTANT : DATE LIMITE DES INSCRIPTIONS : 15 AOUT

Renseignement : U.G.A.B. Genève/Suisse : Case postale 429

Tél. : 22-735-93-02 (de 14h à 18h)

Fax : 22-786-84-30

U.G.A.B. Paris/France : M. Arto Hampartzoumian. Tél: 40-50-88-09

(Դար. Ա. Էջեն)

Ի ԹԻՇԱՄԿ

ուրպէսզի բարելաւութիւն երկրաշարժի զօտիին վերակառուցման աշխատանքները:

Պր. Ալեքսան Օհանեան իր կեռա՞մարի Օհանեանի լիշտառակին 500 ֆր. կը հույրէ «Յառաջ»ին:

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԻՐ

Նկատի առնելով Հայաստանի երկրաշարժի գոտին վերակառութեան մեծ մասով զուրկ դանուելու պարագան, նախարարներու Խորհուրդը որոշեց երկրաշարժային պաշտպանութեան ազգ. ծառայութիւն ստեղծել: Գլխաւոր տնօրին նշանակուեցաւ թէքնիք զիառութիւններու տոքթ. փրոփ. Սերգէ Բալասանեան: Նոր լսեղծուած ծառայութիւնը պիտի միաւորէ երկրաշարժի հարցերով զրագոյ անջատ խումբերն ու անհասները, ներդրաւելով լաւագոյն մասնագետները երկրաՓիզիկոններէն մինչեւ Հոգեբաններ:

ԿՈՒՄԱՅՅԻԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆՆ
ԱՇԽՈՒԺԱՑԱԾ

Աշխուժացած է Կումայրիի օդակայանին երթեւեկը: Ազէտէն ի վեր առանց վերանորոգութելու եւ թէքնիք միջացներու յաւելումին, կրկնապատկուած է ուղեւորներու թիւը ու փոխադրուած բեռն քանակը: Այսօր օդակայանին 170 թունոց բեռնատար ստանակներ կը մեկնին գէտի Լենինգրադ, Մոսկովա, Սամարա: Օդակայանի շէնքը որ նախատեսած էր օրական 300 ճամբորդի համար, ներկայիս քանի մը ժամուան ընթացքին աւելի քան 500 հոգի կ'ընդունի ու կը ճանապարհէ. կը նախատեսուի յառաջիկային մէկուկս անգամ մէծցնել օդակայանը:

Օ. ՏՈՒՐԵԱՆԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Խմբավար Օհան Տուրեան որ 70-ական թուականներու կէսէն հաստատուած է արտասահման, ստանձնած է երեանի օփերային գլխաւոր խմբավարի պաշտօնը: Այս նոր պաշտօնավարութեան մէջ մէծ գեր ունեցած է մշակոյթի նախարարը. Պէտք Զէյթունցեան: Օ. Տուրեան իր պաշտօնին կը սկսի յառաջիկայ Սեպտեմբերին:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
SIRET : 51027317 A R.C. Paris

ՄԱՐՍԵԼԻ
ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳԱՆՉԱԼԻ
ՄԱՅՐԵՆԵՑԻ

Մարտէլի Սրբոյ Թարգանչալից Եկեղեց վարչութեանը կը տեղեկացնէ որ Եկեղեցոյ զրագունեակը Օգոստոս 1-էն 31 րաց է ամէն առաօտ ժամը 9-էն 12-30:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյս Խաչի Կրթուպի մասնաձիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է իր Վըպուցին ի նպաստ Հետեւեալ նուէրները, Սարգիս Ունանեանի (Միքայելի) մահան առթիւ. Այրի Տիկին Ունանեան, Այրի Տիկին Ժամին Ունանեան 500-ական ֆրանք, Պր. Ժան Մարանձեան 200 ֆր., Տէր և Տիկին Եւրիիւ և Տիկին Օնոպաշեան 500-ական ֆր.:

Մասնաձիւղ ցաւակցութիւն կը յարոնէ ողբացեալին բնուանիքին:

«ՅԱՌԱՋ» ի
ԵՄԻՐԱԳԻԼ ԱՋԴԵՐՄ
ԱԿԱԳԻՆԻ

Մահազի	400	(474,40)
Հոգեհանգիստ	300	(355,80)
Շնորհակալիք	300	(355,80)
Հարսնիք-Նշանտուի	300	(355,80)
Շնորհի	300	(355,80)

Բոլոր ազգերու ապեկուն զրայ, հարկ է աւելցնել 18,60% թէ. Վ. Վ. (անս փակազծի մէջ ընդէ. զումարը):

Այս զինները կը վերաբերին մէկ անգամ հարաբակելի ազգերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 առղ) ժահազներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 առղ) մնացեալին:

Առեւորական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել թերթին Վարչութեան:

ՄԻՒՄՈՒՄԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՒՐԲ ԷջՄԻՇՆԻ ՄԷՋ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԷջՄԻՇՆԻ ՄԷՋ

Իր զահակալութեան 36-րդ տարեկարգին առթիւ, Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Վ. Զ. Գ. Է. Ա. Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսը, Համաձայն մէկ եկեղեցական աւանդական կարգի, Սեպտեմբեր 29-ին, Կիրակի օր, Մայր Աթոռ Սուրբ ԷջՄիՇնի մէջ, Սրբալաջ Միհրան պլուս:

ՄԻՒՄՈՒՄԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ շնորհարեր այս արարողութեան ներկայ դանուելու առիթ բնձեռնելու համար, ԵԽՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՅ ԿԱԹՈՂԻՇ ԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԱՌԻԹԻՒՆԻ կը կազմակերպէ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ մը համեւեալ կարելիութիւններով.

Սեպ. 26-էն Հոկ. 3, ՓԱՐԻԶ - ԵՐԵՎԱՆ - ՓԱՐԻԶ

ուղիղ թռիչքով, սակ 6950 ֆր.

Սեպ. 26-էն Հոկ. 10, ՓԱՐԻԶ - ԵՐԵՎԱՆ - ՓԱՐԻԶ

ուղիղ թռիչքով, սակ 8750 ֆր.

Սեպ. 26-էն Սեպ. 30, ՓԱՐԻԶ - ԵՐԵՎԱՆ - ՓԱՐԻԶ

գերազարձ Մուկոււայի ճամբուլ, սակ 7100 ֆր.:

Վերսիլյան գիները կը պարփակեն օդանաւին տոմսը, առաջն կարգի պանուկ, demi-pension, յասուկ շրջապատույներ, առաջն գործութիւն, վիս:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպուի Փարիզին SABERA-TOURS և Լիոնէն SEVAN ճամբորզական դրասենեակներու գործակութեամբ:

ՏԵՂԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ Են: Վերջին պայմանագում՝ Յուլիս 31:

Արձանագրութեան եւ այլ ակնեկութիւններու համար դիմու

Փարիզի Ս. Յովհանէս-Մկրտիչ Մայր Եկեղեցոյ քարտուղարութեան 15, Ուր Ժան-Կուտոն, Փարիզ 8, Հետամյա 43-59-67-03:

ՀՕՄ-Ի 80-ԱՄԵԱԿ

80e ANNIVERSAIRE DE LA CREATION

DES CROIX DE SECOURS ARMENIENNES

DINE

DANSANT

avec la participation de

Adiss HARMATNDIAN

et

l'Orchestre NAIRI
de Valence

Samedi 5 Octobre à partir de 19 heures 30

Dans les Salons de l'HOTEL MERIDIEN - PARIS ETOILE
81, Bd. Gouvion Saint Cyr — 75017 Paris

ՏԱԿՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒԽ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՄԱ, ԲՈՒՌԵՎԻԿ,
ՏՈՍՄ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԶԱՆ ԲՈՒՂԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԵՐ,
ՊԱԶԱՐԱՆ, ԵՒԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ՃԱՄԱ 14.00 - 18.30
ԲՈՅԻ ՇԱԲԱՐ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանիք — Travail soigné

M. C. A. V.

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE VILLEURBANNE
126, Avenue Roger Salengro

vous présente

le calendrier de ses activités du 1er semestre de l'année 1991 - 1992

28 SEPT 1991 de 9h à 18h	Salle des Conférences, Place Dr. Lazar Goujon — Villeurbanne SEMINAIRE : <i>ARMENIE</i> <i>Histoire contemporaine — Politique — Economique</i> Intervenants : Hagop BALIAN — Garo ULUBEYAN — Roubig HOVAGUIMIAN
13 OCT 1991 à 16h	Espace Tonkin, Avenue Salvador Allende — Villeurbanne CONCERT : <i>Violon</i> — Jean TER-MERGUERIAN <i>Chants</i> — HERMINE YERITZIAN <i>Piano</i> — HASMIG SURMELIAN
3 NOV 1991 à 15 h 30	Centre Culturel de Villeurbanne — 234, Cours Emile Zola DANCES : Ensemble NAVASART de Paris
8 DEC 1991 à 15 h 30	Eglise St. Nom de Jésus — 91, rue Tête d'Or, 69006 Lyon CONCERT : Chorale SAHAK - MESROP de Marseille sous la direction de Hatchig Yilmazian
4 JAN 1992 à partir de 20 h	Centre Culturel de Villeurbanne — 234, Cours Emile Zola dans la Salle des Fêtes <i>Noël arménien — Repas dansant</i> animé par l'Orchestre ANI
23 FEV 1992 à 15 h 30	Centre Culturel de Villeurbanne — 234, Cours Emile Zola Représentation Théâtrale

ՅԱՌԱՋԻ ԲՈՐԳԱԿԱՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄՔ ՍՍԱՑԱՆՔ

ՄԱՐՍԵՅՑԻ
ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԽՍԻ . . Խաչիկ Քէջկերեան 200 Ֆր . .

ՔԱՇԱՆ . . Տիկին Ա . Գեւոնեան 100 Ֆր .
(66-րդ տարեղարձին սպթիւ) :

Մարտէլի Սրբոց Թարգմանչաց Եկեղեց
ույ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ որ հեկ-
զեւոյ գրասենեամկը Օգոստոս 1-ին 31
բաց է ամէն առաօտ ժամը 9-ին 12:30:

(Շար. Ա. Էջեն)

իրիկուն ալ տեղի ունեցաւ հրավառու-
թիւն եւ դիմակահանդէս :

**

ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

գործ Լեւոն Թոքմաջնան . ան իր գաւկին
Վահէի հետ կերպեց հայ մակոյթի մե-
ծերու քանդակաշարք մը . Մաշտոց, Խո-
րեացի, Յ. Մեղապարտ, Արվագովսկի,
Կոմիտաս, Նարեկացի, Զօր. Անդրանիկ
եւ ինքն . .

**

Ո՞ւ ԿՈՐԻԶԱՑԻՆ ԶԵՆՔԵՐՈՒՆ

Վարարթոցի մէջ տեղի ունեցաւ բա-
նաստեղութեան եւ երաժշտութեան տօն,
մասնակցութեամբ գրողներու, արտա-
սանդողներու, երեւանէն ու իմաստնէն եր-
դի ու պարի խումբերու: Ողջոյնի խօսք
արտասանեց Գրողներու Միութեան նա-
խագահ Վահագն Դաւիթեան: Բացուեցան
նկարիչներու ցուցահանդէսներ:

**

Մուկուայի Հայկական մշակոյթի կեր-
պոնին մէջ 40 տարուան աշխատանքին
ընտրանին ներկայացուց Յ. Թումանեան
տիկիններու թատրոնի գլխաւոր նկա-
րիչը՝ Արմագիս Մարգարեան:

**

Մելքոնեան հաստատութեան հրաւէրով
վեց ամիս կիսպոս գտնուեցաւ քանդակա-

ԳԱՍՊԱՐՈՎ, ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

Ճատրակի աշխարհի ափոյեանը կը
մասնակցի համաշխարհային բաժակի Բ.
մրցաշարքին որ պիտի սկսի 1991 Մելքոն-
ին Ռէյքեավիկի մէջ ու կ'աւարտի
1993 Մայիսին Պրուսէ: Գասպարովի
մասնակցութեան լուրը ուրախացուցած է
կազմակերպիչները:

**

ՀՕՄ-Ի 80-ԱՐԵԱԿ

80e ANNIVERSAIRE DE LA CREATION
DES CROIX DE SECOURS ARMENIENNES

**D I N E R
D A N S A N T**

avec la participation de

Adiss HARMANDIAN

et

l'Orchestre NAIRI
de Valence

Samedi 5 Octobre à partir de 19 heures 30

Dans les Salons de l'HOTEL MERIDIEN - PARIS ETOILE

81, Bd. Gouvion Saint Cyr — 75017 Paris

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՄԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՄԵՐ, ԲՈՒՌԵՑԻԿ,
ՏՈՒՄ ԿԱՄ ԱՐԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԲՈՒՂԹԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԹ,
ԹԱՅԱՐԱՆ, ԵՒԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄՎ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱՐ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանի — Travail soigné

U.G.A.B. COMITÉ SUISSE

SYMPORIUM A GENEVE
du 7 au 10 NOVEMBRE 1991

**LE ROLE DE LA FEMME ARMENIENNE
A TRAVERS L'HISTOIRE**

Conférenciers :

Dr. Akabie EKMEKDJIAN (Chypre)
Mme Silva GABOUDIKIAN (Arménie) poétesse
Mme Anahid PAYANDUR (Arménie)
Dr. Mariam TER-KRIKORIAN (Arménie)
Mme Martine HOVANESSIAN (France)
Dr. Dicran KOUYOUMDJIAN (France-U.S.A.)
Mme Rita BALIAN (U.S.A.)

PARTICIPATION: Prix forfaitaire (compris) 4 jours

Arrivée: 6/11 Départ: 10/11 (conf.-séjour-déjeuner-dîner-dîner gala)

Hôtel 5 étoiles: 1 pers. 1400 F. suisse — 2 pers. 2100 F. suisse
Hôtel 3 étoiles: 1 pers. 900 F. suisse — 2 pers. 1600 F. suisse

IMPORTANT : DATE LIMITE DES INSCRIPTIONS : 15 AOUT

Renseignement : U.G.A.B. Genève/Suisse : Case postale 429

Tél. : 22-735-93-02 (de 14h à 18h)

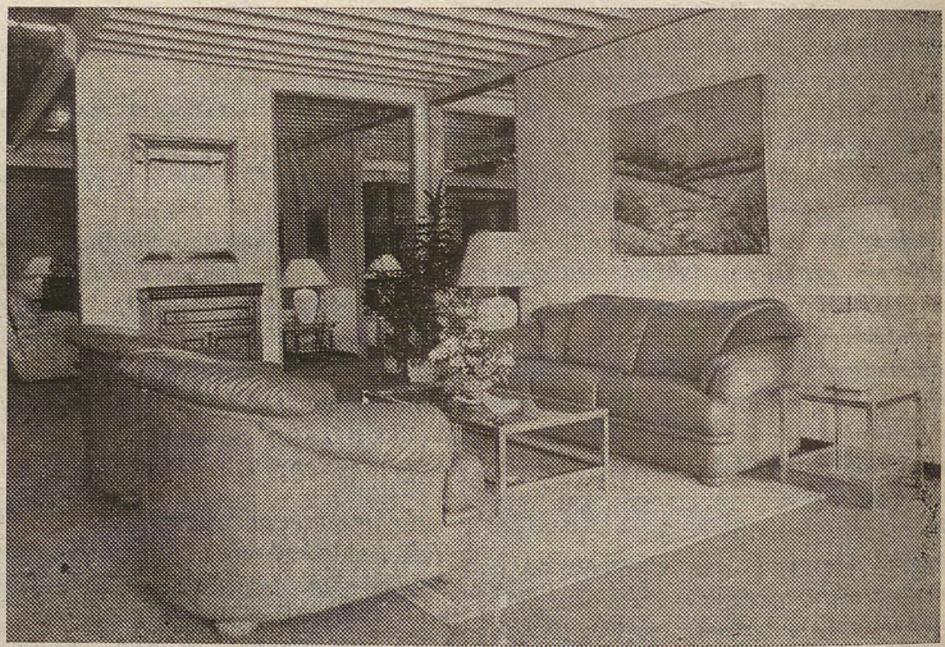
Fax : 22-786-84-30

U.G.A.B. Paris/France : M. Arto Hampartzoumian. Tél: 40-50-88-09

**Meubles
Ghazarian**

4.000 m² de mobilier
présentés en ambiance

Z.I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն”

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

**ՕՐՈՒՅՆ
ԽՈՍՔԵՐ**

ՀԱՏԵՐՆԵՐ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ԿՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ ԹՐԱՆՍՈՅՑ ՄԵԶ ՍԿԻԶԲԵՆ Ի ՎԵՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

Դիմուած 80 Ֆր.

Թղթապարփ Ծախոքով 90 Ֆր. 90
Դիմուած ..

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, rue Monsieur Le Prince 75006 PARIS

Դամ

«ՅԱՌԱՋ»

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԿԱՊՈՑԵՆ

ՆՈՐ ԱՆՌԻՆՆԵՐ

ՆԱՐԵԿ - ԿԻՆ ԵՒ ՏՂԱՄԱՐԴ - ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀ

(Բ. Եւ վերջին մաս)

Կապոցին երրորդ «նոր» անունը՝ «Հայաշխարհ»ն է. ան կը ծանօթացուի որպէս «Հայոց պղք. կոնգրես» հասարակական շարժման պարբերաթիրթ»։ Հրատարակվել է 1990 Եպական թիւն։ Այս մէջ կը վեցերորդ թիւն է։

ինչպէս թերթին անուանումն ու պատկանելիութիւնը կ'ըսեն, ան առդնչուած է քաղաքական կեանքին: Թէ ինչ պէտք է հասկնալ «Հայոց ազգ. կոնգրէս» պիտակէն, չենք պիտիր. այդ խմբաւորումը անձանօթ մնացած էր մինչեւ այսօր - զոյնչ մեղի. հայաստանեան քաղաքական գոյնողութոյն աշխարհէն: Բաւական լայնարաց ու չաղբութեան գաշտ մը ունի «Հայ աշխարհ»ը որուն այս թիւին մէջ տեղ տրուած է հայաստանեան երեք հոսանքնեւ. բու ներկայացուցիչներուն, առաջինի Հայաստանի Հանրապետական կուսակցութեան առաջնորդը՝ Աշոտ Նաւասարդեանն է որ կը պարզէ այդ կազմակերպութեան ծրագրերն ու ներկայի կեցուածքը. բաւա-

Այս զբական մօտեցումներուն կարգին տարօրինակ է կարգալ Մ. Յակովեանի զազափարք անկախութեան հանրաքունիքն մասին. ան կ'ըսէ «մենք պիտի աշխատենք խափանել հանրաքունիք անցկացումը՝ որպէս ազգային բայլ»: Ապա կը յայտնէ թէ մեր ազգային փրկութեան ճանապարհը պիտի չըրջանցէ Մոսկուան, որպէս ետեւ «մեր ստալինը սովոր է փորձած քանի, մենք դեռ չփորձած մածունի սովոր չենք»: «Հայոց ազգ. կոնքրէս»ի նոխագահը չանդրագաննար, կամ չուզեր անդրագաննար որ փորձած թանը երբ խեց տնիքած է ոչ միայն մեր ստալինին, անձնասպանութեան համազօր քանի, կ'ըլլայ յամառիկութեամբ մը կը չըրջանցէ այս բոլորը ու որպէս դիմուոր սխալ, յանցագործութիւն, զանոնք կ'ամրաստանէ եկող սերունդը պատրաս-

սած ըմլալով։ Իր լայնախոչութիւնը սակայն հոս վախճանին կը հասնի ու հազիւ տարուան մը իշխանութեամբ «սերոնդ պատրաստել»ու զաղանիքը ան կը պահէ իրեն։ Խօսելով նախագահական բնարութեան մասին, նախ կը սահմանէ իր մտափառ նախագահը։ «անիկախ կուսակցական պատկանելիութիւնից, լինի անկախական, ազգային, վեռական լարդ»։ Յարժար թեկնածուն։ «իմ կուսակիցների մեծ մասը, որոնք արդէն արտայայտուելու հնարաւարութիւն են ունեցել, պահանջել են, որ դնեմ իմ թեկնածութիւնը։ Սակայն իր կուսակիցներուն «պատրաստելու համար անհնարինութիւն» կը չափագագահանի ընտրութեան հարցը։ Հանրաքուէի ու մոսկովեան «փորձած թան»ի զարժացնող վակապիթը ժամկած, Մ. Յակոբեան կը վերադանէ սկիզբի իր տրամաբանական, սթափ ոճը ու կ'ըսէ ։ «այսօր մեր կարծիքով, հանրապետութեան հայսագահի հանդէպ ներկայացուող պահանջները առաւել լաւ կարող է բաւարարել Լենին Տէր - Պետրոսեանը։ Նա ունի քաղաքացիութիւն, հայրածագահի հանդէպ ներկայացուող պահանջները առաւել լաւ կարող է բաւարարել Լենին Տէր - Պետրոսեանը։ Նա ունի քաղաքացիութիւն, ծենիքարկուելու համար անհրաժեշտ ամբուրիւն»։

Տանջը» և անգամ իր ակզրուաքներէն չի շեղցներ զինքը ու Աշոտ Նաւասարդեան լայնախոհութեան վրայ աւելցնելով նաեւ համեստութեան յատկանիցը, կը շարունակէ, պատասխանելով «ի՞նչն է ձեզ խանդարում ձեր թեկնածութիւնը դնելու» հարցումին. «Փորձը: Մասնաւորապէս իչ եմ շփուել այլ պետութիւնների դեկավաների, դիւնագէտների հետ: Եւ մէկն էլ այնոր վախենում եմ անհամեստ երեւալոց»:

Հանրագուէի ու միութեան հետ կապի մտախն Մ. Յակոբեանի միտքերը զրեթէ կը շարունակուին յաջորդ էջերուն մէջ Հնչակեան կուսակցութեան գեկալար՝ Վահրիճ ձերեծեանի կողմէ. ան պատճառաբանելով որ Հայաստանի տնտեսութիւնը, պաշտպանութիւնը, ճարտարարուեալու ամբողջութիւնը կը կազմէ մէջ: Անկախութեան ձգուութիւնը:

«Հայ աշխարհ»ի Բ. Հիւրը «Տեղային արթնութիւն», ապային զաղափարախոսութեան կեցրոն»ի նախագահն է. Վ. Միրզոյեան: Հետաքրքրական է ներկայ քաղաքական վիճակին իր արժեւորումը. նախորդին «քառմոնելի» գառածը Վ. Միրզոյեանի համար «քեւ բարդ է, բայց եւ այնպէս կայութեացման միտումներ կան»: Ամենայն խստութեամբ կը վերաբերի հանրաքուէի նիւթին. «Եթէ բացահան արդիւնք առացուի, ապա, ինչ ասեմ, ուրեմն ազգ չենի, ցեղ չենի, ամբոխ ենի: Եթէ այս հնարաւորութիւնը բաց բռող ենին, ապա յետազայ սերունդները կը քենի մեր շիրիմներին»: Իսկ նախագահութեան պաշտօնին համար երեք թեկնածու կը նկատէ և եւոն Տէր - Պետրոսեանը, Վ. Մանուկիւնն ու Պ. Հայրիկեանը: Անկախութեան հարցին մէջ այնքան սթափ ու անզիջող կեցուածք մը ի՞նչպէս կը յանդի այս անկարելի համագրումին, գժուար է հասկնալ, բայց հետաքրքրական է կարգալ Վ. Միրզոյեանի միտքերը:

«Հայ աշխարհ»ի առաջական Գ. Ա. Ե.

«Հայ աշխարհ»ի քաղաքական Գ. դէմ-
քը Մ. Յակոբեանն է. թէրթին պատկա-
նուծ «Հայոց ազգային կոնգրէս»ի կեդրու-
անցեօղ եօթիր տասնամեակին, օրինակ Ար-
շախի Հայ բնաւէլչութեան «ապրած» կեան-
փին մասին, երբ Միութիւնը մէկ իրեն

ԳԻՐՔԵՐՈՒհ ՅԵՍ

ՎԵՐՁԻՆ ՀՈՒՆՁՔԸ

Յետ մահու լոյս տեսած, գրով - ար
ունեստագէտ Մկրտիչ Հաճեանի արձակ ու
չափածոյ գրիչէն տարողունակ էջերու
ամֆորի մեկտեղում մըն է ասիկա: Պարզ
է, որ ասովէ կարելի ըրլլար, ամբողջական
պատմերացումի ըրջանակով, բայտ ար

ժամնույն արժէքաւորել զաստակը զիրի
սպասարկուին։ Արդարեւ, Պոլիսէն Ֆր-
բանսա (երր յատուկ «Յառաջ»ի կը դրա-
խօսէլ օրուան Փբանսերէն գիրքեր, կա-
րելի յարատեւութեամբ, կողմնակի կեր-
պով վկայելով թէ արեւմտահայ միտքը
միշտ բաց մնացած է լուսաւոր սատանի
բերքին հանդէպ) եւ աղա Մեքսիքօ, քի-
միազէտի ասպարէզի ձամբով, Մկրտիչ
Հածեանի զրիչը եղած է ե՛ւ բեղուն ե՛ւ
գեղուն՝ տարածուելով սեափն տարրեր-
երեսներուն վրայ, - նորավէպ, թատերա-
զրութիւն, բանաստեղծութիւն, առանց

անտեսելու հրապարակագիր - քննադատը՝
խստապահանջ կիրքով, չեշտակի մաս-
նանշումներով եւ, հետեւաբար, յաճախ-
սուր շեղրի նման կարստող տողերով։
Ժամանակաշրջանի մը, ինչպէս նաև
ըրջապատի մը վկայութիւնը կը գտնենք
հատորին մէջ տեղ գտած «Դար մը Գրա-
կանութիւն» երկաստորեակի հեղինակ
Մինաս Թէօլուեանի սա տողերուն մէջ, -
1930-ական թուականներու Պոլիսը, 1880-

ական եւ 1890-ական տարիներու ծնունդ
երեց հանգչած գրողներու կողքին կ'ող-
ջումէ երեւումը բանի մը կրտսեր եւ ան-
հանգիստ նորագոյններու՝ որոնցու մէկն
է Մկրտիչ Հանեան, որ սկզբանական իր
բայլերուն մէջ իսկ կաթխահաս որակի մը
վկայութիւնը կը բերէ շրջանի գրական
կենսեֆին: Կռուազան, խոռովաշէր, խրնդ-
լայարոյց: Բրտօրէն անկեզծ՝ իր եւ իրեն
հման բանի մը նորերու մուտքը օրուան
թերթերու գրական էջերուն մէջ, մինչև 1940-ական տարիներու շրջանին կուտայ
փոխանցման հանգրաւանի մը նկարագիրը:
Յետ եղենեան առաջին սերունդի կար-
գախօսն է որ լսելի կը դառնայ "Նոր
Լուր", "Ժամանակ", "Արեւելք" ու մա-
նաւանիդ "Ազգարար" օրաթերթերու, ինչ-
պէս շաբարաթերթերու եւ պարբերական-
ներու էյերէն . . . :

Վերջին Հունակը-ին արձակ թէ չսփածոյ էջերու ընթերցումը, եթէ հարկն է, վերստին կը հաստատէ, թէ դրաբէտին հսմար գիրի արարումը լինքնանկանատակ պերճանք մը չէ, այլ կենսական մէկ արարքը՝ կեանքի երեւոյթներուն խորապէս հաղորդ մասունք։ Անցուան մաս-

Հակառակորդ նկատելու ոչ մէկ պատճառ
ունէր. ԸստՀակառակն: Մենք էինք որ Դ.
դարսուն քրիստոնէութեան մըսութին առջեւ
էիթանոսական ամբողջ մէր անցեալլ

քանդողի ջերմեւանգութեամբ սղջունեցինք նաև համավար կարգերը. կայ արդեօք այլ հանրապետութիւն մը ուր այնքան փութեկոտութեամբ քանդուած ըլլան ազգային բոլոր արժէքները, ուրացուած՝ բոլոր սրբութիւնները, յանուն նոր աստուածներուն որոնք միայն ծիծառիւ գիտցան մեր անսահման փարումին. ու այսօր ամէնէն մեծ դժբախտութիւնն է տեսնել որ երկաթեայ վարագոյրներէ աւելի անանցանելի է մեր աշքերն ու ականչները պատած մշուշը որ տակաւին կ'արդիէ այդ ծիծառը նշմարելու, քրքի՞նները լսելու ողջմառութիւնք: Խնչ որ ամէնէն անընդունեին է սակայն վ. ձեռկանեանի սկ

թագքին մէջ, այս անբացարելի վստա -
հութիւնն է որով իր տեսակէտին բաժնե-
տէր կը կանգնէ իրմէտ, իր կուսակցութե-
նէն զատ, նաեւ ամբողջ Սփիռոքահայու-
թիւնը: Ան կ'ըսէ ։ «Սփիռոքահայ ամէն
մէկ Հայու տեսակէտն այս է: Առանց բա-
ցառուրեան»: Գոնէ իր խօսքերը լուրջի
առնել տալու մտահոգութեամբ, կը բա-
պասուէր որ ան բացարէր թէ որկէ
ստացած է այդ բացարձակ ապահովութիւ-
նը: կամ արդեօք իր տեսակէտը չբաժնող
Հայերը դո՞ւրս կը մնան հնչակեան զեկա-
վարին «Հայ»ու սահմանումէն: Բոլորո-
վին տարբեր հարց թէ «առանց բացառու-
թեան ամէն մէկ սփիռոքահայու տեսակէ-
տը» տեսակարար ի՞նչ ծանրութիւն կըր-
նայ, կամ պէտք է ունենայ Հայաստանի
այնքան ճնշատագրական հարցերուն մէջ.
Եթէ նոյնիսկ Վ. Ճերեծեան «առանց բա-

նայ այս պարագային։ Որովհետեւ, և ի՞նչ պրատումի արահետները չափչիլով կ'որոնէ իր գոյութեան իմաստը, և միտքի ու սիրտի գիտակցական զգացական լարերով իր եւ իր գիմացիններուն միջնաւ կը ձգտի զայն հաստատել, իրին լինելութիւն։ Ուրեմն, անհաստախնութեան ձեւաւորում, ԵՍ-ի հաստատումով։ Ուղիղն ասոր։ Ո՞չ ծեփեկուն լարերու թրթուացում՝ զդայնիկ արամադրութիւններու ցուցաբերութեամբ, - համիկ նաև նման յուղումներու, սուզումներու տողանցքի պակաս, - Այլ պարզպահին պարզօրէն Մարգ - Կեանիք յարակցութեան ձգում՝ առհասարակ լնովզումի, զուգարակ ընդդումով։ Տեշտագրութեամբ։ Մէկ պայման՝ ԵՍ-ի գրումի վկայականում, մեր ժամանակը լեցնող կիրքիրու զէմ բաց զդայարանիքներուն։

Այս գիծը առաւել ցայտուն կը դանայ
վրագէտին չափածոյ յօրինումներուն
մէջ : Առաւել չե՛ չո պայքարունակ կիրքի :
Մինչեւ լսկ սահմանուած կարգերու (բա-
ռու առնել լայն տարածով) քանզում :
Ի խնդիր պահանջի՝ իրաւունքի ձայրով :
Ուրեմն՝ ինքնազիստակից կեցուածքը լժ-
րոսու, ո՞չ երբեք ազերասրկու :

Հետամուտ արտայայտութեան ձեւի
նորութեան (օր. մէրժում չափի, յանդի
կաշկանցումներու) բարեբախտաբար չի
խրիբ «անհասկենալի» դառնալու ըստնք
գրական սեռապիզմին յատակը: Պարզ կ'երիի
թէ ան տէր է մէր լեզուի գաղանիքներուն,
կ'ըմբռնէ ոգին այս լեզուին, կը զնա՞մ-
տէ, կը սիրէ, աւելին՝ պաշտամունքն ունի
ասոր: Հոսկէ կշռոյթի, յդացքի վստահէիի
զգայնութիւն՝ հեռու սահճարձակ արշա-
ներէ: (Այս պարունակով ընդգծելի կ'տ-
մը, իրեւ ուղեցոյց ոմանց, - անոր բա-
ռացանկին մէջ կը գանենք իր իսկ կողմէ
ստեղծուած բարդ եւ ածանցեալ բառեր,
ինչպէս վիրաբեր տուայտանք, օդապար
բառեր, բախել աշխարհի մը գումարելը
կոշկոռտուն, բրտահագագ խնդուք և-
այլն):

Ինքնահանուտումի - ինքնաճանաչումի
Ճամբաներուն վրայ «պատվամելու» շիզը
պարբերաբար տիրապետող կը դառնայ:
Թակարդ մը, որ այս պարագային որսին
Հետ կը խոցէ որսորդն ալ: Բնիթեցումը
դէմ յանդիման կը դնէ այսպիսի փիճակ-
ներու:

Մկրտիչ Հաճեանի այս վերջին Հունա-
քու առաջ նախառարար Բոգեն-ս, Հոդէն Եր-

ցած ըլլար ու խակապէս այդ գալու ամբողջ ամբազմալին համամեթիս ըլլար իր կարծիքին . . . :

Գլխաւոր այս գիծերով, պոնէ անոնին հարազատ պատկերով թերթ մըն է «Հայ աշխարհ»ը ուր մէկանզուած են - ինչպէս մէր իրականութիւնը, հակասական, հակառիք արտայալութիւններ, միտքեր, դէմքեր, որոնց ըոլորն աւ կը խօսին աղդին անոնոնվ, անոր բարիքը ամէն բանէ վեր բանած : Այդ պատկերը երգիծանքի նուրբ շեշտով մը կ'ամփոփուի նաև պարբերաթերթին վերջին էջին վրայ ուր պատահական անցորդներ պատասխանած են «ի՞նչն է ձեզ յուղում» հարցումին . . . տեւեալները քաղուած են այդ սինակները . . .

« . ԹՌԵ ինչպէս Երեւանը դարձաւ շուկայ
ուա երիթքի լուսի . . . » :

« - Թէ ինչ պատասխան պիտի տամի
աշխարհի մարդկանց, գուցէ նաեւ այլ մռ.
լորսկայիններին, եթէ հանրաքուէի ճա.
մանակ հրաժարուեն անկախութիւնի.
նից ... » :

« - Թէ երբ պիտի երջանկութիւն ունենանք քաղաքականութեամբ չզպադեն. լու... » :

ԱՐՓԻ ԽԾԱՅԹՈՅԵՐ

U T O B U T H U C Z

ԱԼԵՐ ԻՆԹՈՒՆԻ ՀԵՔԵԱՓՆԵՐԸ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԱԿԻ ԳԵԼՈՒՅԵԱՆ

Ջմբան ու Մեծ Պահքի երկար դիշերներուն մէջ Սլոյ մէջ ամէն ոք քաշուած կը մնար իր տան անկիւնը: Մինչ լուսւթիւնը կը պատէր ձիւնածածկ փողոցները, քաղքցիք՝ ըրջապատելով իրենց կարմրած վառարանները կամ ներանտան քուսպիները, կը ծղկէին ու հէքեաթներ կը պատմէին: Այդ երեկոները մեր տունը կուզար շատ անգամ, գրացի Ակեր խաթունը, որ իր անհատուած առակներով ու հէքեաթներով արթուն կը պահէր ու կը հիացնէր տան մեծերն ու փոքրերը: Ասոնցմէ քանիները գրոշմուած են մտքիս մէջ դորս կը մէջրեմ այստեղ:

ԱԼՈՒԹԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՀԵՐԵԱՆԹ

Կ'եղնի ու չեղնի, բազմիկեան (1) մը
կ'եղնի : Այս բազմիկեանը միտքը կը գնէ
ձամբռորդել, երթալ հեռաւոր երկիրներ,
առուտուր ընկելու : Բազմիկեանը կ'ունենայ
երեք աղջիկներ : Մեկնած օրը կը կանչէ
զանոնք եւ կը հարցնէ թէ՝ «վերապարձիս
ի՞նչ նուէր կ'ուղէք բերեմ ձեղի» : Մեծ
աղջիկը կ'ուղէտ ապրջումէ այնպիսի հո-
գուստ մը, որ ընկուսպի կեղեւին մէջ
պարտկի... : Միջնեկ աղջիկը կ'ուղէ սակի
եւ բարքրիստ ապարանջաններ ու վզնոց-
ներ : Իսկ պատկի աղջիկը, բուռ մը
ալուճ (2) միայն կ'ուղէ իր հօրմէն.
Հայրը կը զարմանայ ու կը ծծդպայ ...
«աղջիկս, աւելի թանկ բան մը ուղէ որ
բերեմ» կ'ըսէ - «չէ՞ հայրիկ, ես միայն
բուռ մը ալուճ կ'ուղեմ» կը կրկնէ աղ-
ջիկը :

Հետեւեալ օրը, վաճառականնը կը մեկնի
իր կարաւանով։ Ամիսներ վերջ, երբ բեռ-
նաւորուած թանկարժէք իրեղէններով
Բաղիրկեանը բռնած է վերադարձի ճամ-
րան, կը յիշէ յանկարծ որ մոռցած է կա-
տարելու փոքր ազջկան խնդրանիքը, տո-
նելու բուռ մը ալումը. այդ պահուն, կա-
րաւաննը կ'անցնի բաց գաշտի մը մէջէն,
Բաղիրկեանը կը նշմարէ բարակ առուի
մը եղբին ալումի մէնսաոր ծառ մը. կը
մօտենայ եւ ուրախութեամբ ձեռքը եր-
կարելով ծառին, բուռ մը ալում կը փրր-
ցընէ ու կը պատրաստուի մեկնելու, երբ
յանկարծ ծառին տակ կը տեսնուի
Արար (3) մը որ կը կոչէ ..

- «Հետեւեալ, Բաղիրկեան, որո՞ւն կը տա-

Վարձառականը յաջորդ օր, իր աղջիկը
հետն առած կ'իյնայ ձամբայ . . . շատ
կ'երթան, քիչ կ'երթան, կը հասնին ա-
լումի ծառին քով: Հայրը ձեռքը կը զար-
նէ ծառին եւ անմիջապէս Արարը կը
կանգնի իր առջև: Բագիրկեանը մնաս
րարով լատով ու շատ բարիք մաղթելով,
կը վերադառնայ ետ, իսկ Արարը աղջիկն
առած հաճախանակ համեմէ եւ եւ:

առած, կ'անցնետանայ ծառին ետին :
Կ'անցնի բաւական ժամանակ, Բաղիրկ-
եանին կինը կը կարօտնայ իր պզտիկ աղ-
ջիկը ու կ'ուզէ անդամ մը գայն տեսնել .
կը կանչէ իր ամուսինը ու կը յայտնէ իր
բաղձանքը, կ'առաջարկէ որ ան երթայ
դանէ Արարտ եւ անկէ խնդրէ որ թոյլ
տայ աղջկան ժամանակ մը գալու իր հօր
տուն, տեսնելու իր հարազատները: Բա-
ղիրկեանը կ'երթայ ծանօթ ալուճի ծա-
ռին տակ, ձեռքը զարնելով կը կանչէ Ա-
րարտ ու կը յայտնէ իր կնոջ փափաքը:

Արարը պահ մը խորսոնկ կը մտածէ, ապա
կը խոստանայ քերել ազջիկը՝ Քիչ վերջ,
Ներեւան երկութն ալ, Հայր ու զաւակ ու-
տախութեամբ կը գրկեն զիրար, կը համ-
ուռութին ու կը վերադառնան իրենց տուն։
Խուսածին գիշերը մայր ու աղջիկ միասին
կը պառկին մէկ անկողնի մէջ, իրարու-
թարօտը առնելու եւ մտերիմ զրոյց ընե-
ու համար։ Մայրը անհամբեր, մեծ հե-
ռաքրքրութեամբ կը հարցնէ գաւկին. -
Քաէ՛ տեսնեմ աղջիկս, Արարը իրեն հա-
մար տարած է զքրզի թէ ուրիշ մէկու-
ամար»։ Ազջիկը անմեղունակ եւ անտեղ-
ակ իր խորհրդաւոր կեանքին, կ'ըսէ՛ -
Զեմ զիտեր մայրիկ, միայն զիտեմ թէ
ննիք շատ լաւ կը նային։ Առաւոնները
տառաները կը հագուեցնեն, կը կերցնեն,
ը պտըտցնեն, գիշերները կը զարդարեն
և կը մտցնեն անկողին, առկայն, պառ-
ելէ առաջ, զաւաթ մը օշարակ կը խմբո-
են եւ կը քնանամ, անտեղեակ անցած -

արձածէն: Հետաքրքիր մայրը կը խրա-
ռէ, - «աղջիկս, երբ վերադառնաս արտ-
ին մօտ, առաջին զիշերը ծառաներուն
ոռւած օշարակը չխմես . . . ու գալունի
թափես, որպէսպի արթուն մնաս ու տես-
ես թէ ո՞վէ որ զիշերը կը պառկի քու
նկողնիկ մէջ»:

Խորհրդաւոր ապարանքին մէջ, առաջին
ըս սովորականին նման, ծառաները թա-
լիբանին աղջլիկը կը կերպնեն, կը խօս-
ընեն, կը գուարձացնեն եւ զիշերը զա-
ռուն պէս, կը զարդարեն ու կը մտցնեն
անկողին։ Երբ կը բերեն քնարեր հեղուկը,
աղջկան միտքը կ'ինայ իր մօտը խրամը,
ի խմբը օշարակը ու զագունի կը թափէ

այսն, արթուն կը մնայ ու կը չսկէ. ի՞նչ ուստանէ, յանկարծ հուրն ի հրեղին երիտա-

արգ մը կ'երեւայ, որ մօտենալովի իր ան-
դոզնին, կ'երկնալ իր քովր ։ Երբ տր-
դուն քունը կը տանի, աղջիկը հիացած,
արմանքով ու մեծ հետաքրքրութեամբ
ըստ է երիտասարդոք, որուն աղնուական
իմացիձերը, ճոխ արդուղարդոք, թագա-
որական զարմէ ըլլալը կը մտանեն։ Սրբ-
ուահար, մոռ մը կը վառէ ու կը բռնէ
սիրհող տղուն գէմքին եւ սիրավառ ու
ոնթարթ աչօք կը դիտէ անոր չքնազ գէ-
տեհանթեն ու Տէ կուտանառ, անհանած

Եցկութիւնը ու չի կշտանար . յանելարծ ,
ուղումէն ձեռքը կը գողայ ու մոմբ կ'իյ-
այ տղուն երեսին . . . Երիտասարդոր կը
կափի կամկար (4) մոմի պէս վասիլ .
ոյդ բողէին , այրուող տղան արթնանալով
ըլ պոռայ . - «Ա՞յ , քեզ խրատողի վէզը
ոտքի , աղջիկ» . . . եւ կանչելով արարը
կը հրամայէ . - «Ճա՛ր , այս աղջիկը քովէս ,
ոյլեա երեք չտեսնեմ զինք» : Խեղճ աղ-
ջիկը կը զզջայ , կուլայ , կ'անիծէ իր սեւ
ափառը եւ ի՛ր մայրը , որ պատճառ դար-
ձաւ իր զժքախսութեան , ներոզութենն
ըր ինպրէ և կ'աղաչէ արարին որ զինք ձգէ
որ սիրածին մօտ , ոսկայն թաղաւորի ար-
ան որ միշտ կը վասի , կը մերժէ անոր
ողերսանքը : Աբարը ճարահատ , աղջիկը
ոսած , կը բարձրացնէ լոյս աշխարհ ու
կը թողու զինք առանձին , ալուծի ծառին

Դժբախտ աղջիկը նստած ծառին տաել,
ոնսոււազ, լալով - ողբալով կ'անցընէ իր
ուրերբ...»:

Օր մըն ալ հեռուէն, ճամբառն վրայ կը
շշմարէ կարաւան մը որ հետզհետէ կը մօ-
պենայ: Աղջիկը կը ճանչնայ իր վաճա-
ւական հայրը որ կրկին ելած է ճամբոր-
դութեան: Բազիրկեանը տեսնելով իր
ողջիկը ծառին տակ նստած, հալած, մա-
տծ, արտասուք կը թափէ: Յուզուած ու
խացած կը հարցնէ անոր դժբախտու-
թեան պատճառը, երբ կ'իմանայ եղելու-
թիւնը, հայրը կ'ուզէ աղջիկը տանիլ ի-
ւենց տուն, իր մօրը քով: Ամիայն աղջիկը որ
մերժէ ըսելով: «ո՛չ, հայրիկ, չեմ
ար ձեր տուն, մայրս եղաւ իմ դժբախ-
ութեան պատճառը, տար զիս հեռու
քրիստո մը եւ ծախէ օտարենքուն»:

Հայրը, որուն սրտէն արիւն կ'երթայ,

Ժարահատ աղջիկը հետն առնելով, կը տա-
սի հեռաւոր քաղաք մը, կը ձգէ զայն թա-
գաւորի մը պալատը ու ինք, կոտրած
սրտով, կը շարունակէ իր ճանապարհը:
Բաղրիկեանին աղջիկը կը դառնայ հիւանդ
թագուհիին նաժիշտը, գիշերները կը
զատկի անոր սենեակլը: Թագուհին որ հո-
գեկան խորո՛ւնկ վիշտէ մը կը տառապի,
գիշերները անքուն կը լուսցնէ արտասուե-
ով եւ հառաչելով: Քարի ազախինը, նրա-
ած անոր կողքին մինչեւ լոյս կը միխ-
թարէ զայն: Գիշեր մըն ալ, թագուհին
գդիմանալով կը յայտնէ անոր իր հիւան-
դութեան պատճառը: Կը պատմէ թէ, եր-
կու տարիէ ի վեր իր մէկ հատիկ զաւակը
ոնհետացած է պալատէն եւ թէ բոլոր
ինտուուքները անցած են աստրդիւն:
Եղէ է պատճառը որ որդեկորոյս մայրը
շատէն ինկած է անկողին եւ օրէ օր կը
ալի ու կը մաշի...:

Վաճառականին աղջիկը մոռնալով իր սովոր, կը միխթարէ ու կը յաւապդրէ ժբախտ թագուհին։ Գիշեր մը երբ ամող պարատը թաղուած է խոր քոչի մէջ, Տաղիրկեանին աղջիկը կը նշարէ բակին էկ անկիւնը զառամած պառաւ մը, որ հոքքիկ ճրագ մը ձեռքը բռնած, կ'ուզ - ուի գէպի պալատին նկուզները. աղջիկը, ապտագովի կը հետեւի անոր, կ'իջնէ ըլքար եւ ոլրուն սանդուիներէն եւ աս - իճաններուն ետին պահուլրուած, կը տես - է որ պառաւը կանգ կ'առնէ զեանափոր անապարհին ծայրը զանուող փոքրիկ ըրան մը առջեւ. իր ձեռքի բանալիս կը տնայ զուոը եւ կ'անհետանայ . . .

Սութ ու զնան ակուղին խորելին կը խարհ մը և ծախէ օտարներուն...»:

տանը օսման երկրը ուր ու այս անգամ զայի
կը յանձնէ սատրապամի (6) մը որ իր աղ-
ջրկան ընկերութիւն կ'ընէ զայն։ Զային
տեղաւորուած շքեղ ապարանքին մէջ,
ան կ'իմանայ թէ այդ երկրի թագաւորի
աղջիկը ծոսածէ (7) ու գարձած մարզակեր,
պէտք է ամէն ամիս գեռասոի աղջիկը ըլ
տանին մատաղ, որպէսպի ուսէ եւ կատա-
զութիւնը մեզմանայ։ Քաղաքին բոլոր
աղջիկները կերեր լմնցուցեր է եւ թէ այժմ
կարգը եկած է սատրապամի մէկ հատիկ
աղջկան։ Երբ կ'իմանայ այս աշւոր
եղելութիւնը, բաղիրկեանին աղջիկը կը
խնդրէ սատրապամէն որ անոր փոխարէն
ինքը՝ կեր դառնայ թագաւորին կատար
աղջկան։ սատրապամը, ըլլալով արդա-
րադատ, կը մերժէ այս առաջարկը ան-
ատեն, բաղիրկեանին անձնուէր աղջիկը
կը խնդրէ զոնէ ընկերանալ իր տիրուհին
ին, զոհուելու համար անոր հետ։

կուղին մէջ բանտարկուած երեխան, դանդիսաւոր կարգութիւնները հանդիսաւոր պեղիկ ալջիկները հանդիսաւոր պարագաւորութիւններով կ'առաջնորդուին թագավորին պալատը, ինեւազարած աղջկան սենեակը կը բանան ու ներս կը մացընենք, անոր մազերուն մէջն կը վերցնէ բանալին եւ առանց ժամանակ կորսնցնելու կը վերադառնայ նոտան։ Հազիւ գուռք բացած կը լսուի թրկին խոշտանգուած տղուն աղիողորմ իշեսս, անձնուի ոս նաժեւաս ևս վասերաւ կուղին բարածներու կամները կը մարտապատճեն առաջարերութեան հար ։

թըշըրը. ասառուք սաժիշտը կը մօտենայ թբեխային, իր թեւերուն մէջ կ'առնէ զայն և կ'լսու. - «Մի՛ վախնար տղաս, չար պաւաւը չեմ», քեզի աղատելու եկած եմ, ուստ, ելիր երթանք» եւ դրկելով երեխանը սկսի աճապարանքով սանդուխներէն Եր լարձրանալ: Ազնիւ աղջիկը թագառի աղջան կը տանի ուղղակի իր սենեաւը, կը պառկեցնէ իր անկորողին մէջ, յե-

ծաշորդ առաւոտ պալատականութը և մօտենան սենեակին, կը մտնեն ներս, կը մնան ափի ի բերան, արմանքով ու զարդարով կը տեսնեն որ երեք աղջիկները նըստած իրարու քով, կը զրուցեն մտերմօրէն...: Լուր կը տանին թագաւորին, որ չհաւատալով, կու գայ անձամբ ստոգելու մէջինը: Մեծ կ'ըլլայ իր սրահութիւնը, տեսնելով իր աղջիկը բուժ-

ոյզ զգուշութեամբ մտնելով հիւանդ թառ էին ննջարանը, կը նստի անոր անողնին մօտիկ, կը սկսի սովորականին ման չփել հիւանդին ոտքերը եւ խօսիլ մոր հետ, յանկարծ կը հարցնէ. - «Թառւէիս, եթէ օր մը տեսնես կորսուածւակդ, պիտի ճանչնա՞ս զայն...»: Թառւէին խորունկ ա՞խ մը կը քաշէ ու կը առաջէ. - «Աղջիկս, ցաւերս իրար մի՛սար, ձգէ՛ քնանամ», ինչպէ՞ս կ'ուզես որ տեսնեմ զաւակս...» ու կը մկսի լալ: Բարիկեանին աղջիկը, այլեւս չդիմանալով ժրախտ մօրը տառապանքին, կը քազէ ը անենակը կը բերէ հալած - մաշած ենիսան ու կը զնէ վշտահար մօրը թեւեւուն մէջ: Մայրը ճանչնալով իր զաւակը, ըրախութենչն խենթեցած, լուր կուտայ թագուրիին եւ ամբողջ պալատը ոտքի նելէ ի լուր այս հրաչքին: Թագաւորը ուղեկանալով իրականութեան, վհուկը ունելով, կապել կուտայ կատղած ձիու լը պոչին, որ սարէ - սար, ձորէ - ձոր աշքչելով պառաւը, կը բգկտէ անոր մարինք: Իսկ Բաղրիկեանին աղատարար աղիկը, ամբողջ պալատին պաշտամունքին ուարկան կը զառնայ. Թագաւորը կ'առարկէ անոր նուիրել իր թագաւորութեան էար, մինչ թագուհին կ'ուզէ զայն իր քով լուհել, իրբեւ իր զաւակը: Սակայն աղիկը կը խոնդրէ մէկ վարձատրութիւն, ինքը հանել քաղաքէն գուրս հանեցէք եւ ձգեցէք ճամբու մը վրայ»: Կը կատարեն իր փափար:

ԿՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՍԵՐԵԲՐ ՊԱՏԻՇԻՆ ԵՏԻՆ ԵՆ

Խոս նըրերանդները»: Այսուհետեւ, խոսումնալիք եղագացութեան մը կը յանդի խօսակցութեանը. «Ո՞չ ենք որ մէր փարչութեան հետ ձեր յարաբերութիւնները ակեղք կ'առնեն սիրոյ նիւթով»: Սակայն արդինքը արդիքը չըլլար առաջինքն. «Ընկեր Կրիտուզիով շատ զարմացաւ առաջարկն ու մերժեց. ժամանակացոյցը շատ ծանրաբեռնուած է»:

Համայնակար Կուսակցութեան Մոսկուայի Կոմիտէին Ս. քարտուղարը ճամբարութեան մէջ ըլլալով, քարտուղարութեան պետին որ անձամբ կը խօսի զօրավար եազովի հետ. հակաղլեցութիւնը: «Գիտէք, փայտինը սա պահուած անգամ է հանդիպած է քէմքեր, անդարսութեան կարեւոր անուններ, արժանարժի աստղեր, աշխարհանուած պարկին, բանասեւեղներ. որ պատմակին իրենց առաջին սէրը:

Խոս լրացրուածին պատրաստել է եռք իր տակի, պաշտօնակիցներու խորհուրդների գրի գրիքէ, որուրու ալ կը ծագրեն զինքը: Նէկը նոյնիւն կը զդուացնէ թէ իր քայլու կամ համակցուիլ ու նկութեան պատճառ ըլլալ, քանի որ մարդիկ կը շփոթեն առաջին սէրն ու առաջին իրենցին ապրուի:

Խէցնիկովա չի յուսահատիր առկային. նք զարուած է ներքին նախարար Բ. Պոգոյի հետ հարցարույց մը կատարելու զարդարուի. արդէն կ'երեւակայէ թէ իրին էջի զիս պիտի հրայրակուի անդ պիտի ըլլալ 16-ամեայ թուի կամ խորհու պարմանուէի մը որ երեկոյ մը համած է զինքը:

Ամերիկացի իր պաշտօնակիցին յաջութեան համելէ յոյզը կարած, ան այս անդամ ինքն իրեն հարց կուտայ թէ ինչու այդքան կարեւոր է «ինձէ քասու»:

Ամերիկայն պարզութեամբ կ'աւելինչ թէ ինք պիտի չքաշուէր իր առաջին սիրուն մասին պատելու. սաելու թէ 13 տարեկանի յիշասակ մըն է ան որուն հերոսը չեմ պատճի մը եղած էր. իրարու հանդիպած էին պիտիներական ճամբարի մէջ, բաժանումինքի առաջին սէրնի առաջին սէրը: Խոսակիցը կը առէ ու կը ներկայացնէ յանկ մը. սակայն շատ համովիք չեշտ մը չունի ձայնը ու կը մէրժուի առաջին սէրնի առաջին սէրը:

Երազուութիւնը կ'ունի իր պատասխանակիցին յաջութեան համելէ յոյզը կարած, ան այս անդամ ինքն իրեն հարց կուտայ թէ ինչու այդքան կարեւոր է «ինձէ քասու»:

Ամերիկայն պարզութեամբ կ'աւելինչ թէ ինք պիտի չքաշուէր իր առաջին սիրուն մասին պատելու. սաելու թէ 13 տարեկանի յիշասակ մըն է ան որուն հերոսը չեմ պատճի մը եղած էր. իրարու հանդիպած էին պիտիներական ճամբարի մէջ, բաժանումինքի առաջին սէրնի առաջին սէրը: Խոսակիցը կը առէ ու կը ներկայացնէ յանկ մը. սակայն շատ համովիք չեշտ մը չունի ձայնը ու կը մէրժուի առաջին սէրնի առաջին սէրը:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և իսիրային կեդրուլ ստացաւ «Երուարաֆի»ի մէրքնայ մը, նոր իրուած Մարտէլի թիմուն հիւանդանոցի փրոֆէկտոր ժորժ Ալի Քոթ անդիւդի ըլլալ:

Երեւանի հակա և ի

ԳԱՂԱՐԻՔ

Քերթուածով ներկայացուած են, որ քիչ
է բայց հետեւանքն է տուեալ ըրջանա-
կին: Գէորգ Խմինէն կամ Պարոյր Սեւա-
կին, բայց նաև ուրիշներէ աւելի շատ
բան պիտի ուղէինք կարդալ:

...Գրիգոր Պըլտեանի «Նոան գոյն»ին
նույիրուած մէկ հսէով հատորը նոյնիսկ
շարժանկարային տեսարան մը կը բովան-
դակէ...:

Նետլշպալտիք (Ապրիլ 1991)։ Լայն տարածություն գտած այս երկտասարդական համակենսը մեծադիր լրան է չը մը կը տրամադրէ ամ Հօրենին, որուն կորիզը Բաֆֆի Քանդեանի հետ տեղի ունեցած զրոյցը կը կազմէ եւ կը յանդի հետեւեալ եղբակացութեան։ «Այսպէսով արտասովոր զրական ձեռնարկ մը ի յայտ եկաւ, զոր անպայման՝ “շատ խրախուսելի” որպեսմին արժանի է»։

Տի. Փրկսսէ (1991 Ապրիլ 6/7)։ Վեհնապահութիւնի օրաթերթն ալ կ'անդրագառնայ վերոյիշեալ զրութիւններու նման ժօտեցումով եւ կը վերջացնէ հետեւեալ կերպով։ «Քաղաքական հանդիպումներու եւ երկրաշարժի լուսանկարները, նկարներու եւ քանդակներու արտապատմները հատորին Հաղորդագրական արժէ ըստ արպատորիչ կերպով կը բարձրացնեն»։

Ֆրանքֆուրթեր Ալլկեմայնէ Ցայը-ունկ (1991 Ապրիլ 13)։ Ինքնավստահութեան տաղնապը կուչտ ազգերու առանձնաշնորհումն է։ Ճնշուած ազգերու դրականութիւնը չունի պաշտօնի կառկած այսցոյց կու տայ Տի Հօրբնին գերազանց հասասանեան թիւս։ Բաֆֆի Քաննուեան մե-

Եւալ Դեկտեմբեր 1988-ի երկրաշրթը, թէ զիրենք եւ թէ համայն հայ ժողովուրդը հոգեկան կործանումի եղրը տարին։ Այս է կարծիքը թեսար չոփմաննի։

Պրեմինի Ռատիօկայան։ Սոյն կայանը զրախոսականը սփռելու համար 1991 Ապրիլ 24-ը յարմար տեսած է։ Հոն կը լսենք հետեւեալը։ Տի Հօրբն զրական հանդէսի իմբագրութիւնը միշտ կը փաստէ իր մեկուսացածը հոտառելու յատկութիւնը։ Նման հոտառութեան արդիւնքը թիւ 160ն է, որ Հայաստանի զրականութեան եւ արուեստին ն ուիրուած է։ Հայաստանի^օ։ Լոկ այս աշխարհագրական ազգագրական առողջապահութեան կը մոլորեցնէ։ Անցեալ չորս տասնամբեակներու ընթացքին Հայաստանը միայն այն երկիրն էր ուր Ռատիօ Երեւանը կը գտնուէր, ուստիօկայան որ իսկապէս գոյութիւն ունեցող ընկերութեան լուրերը խորամանկօրէն աղաւաղելով ճանաչելի կը դարձնէր։

Հոս իսկ կը պարզուի թէ կաղապարուած
տեսակէտները՝ մեր Հայաստանի մասին
ունեցած պատկերը - եթէ երբեւից դոյլ-
թիւն ունեցած է ան-ինչ աստիճանի կը
բնորոշեն: Գրական մշակոյթը զոր այս
անձանօթ երկիրը ստեղծած է օտարի մը-
շակոյթ մըն է: Ան Եւրոպայի երկիրնե-
րուն օտար մնացած է, օտար նաև ինքն-
իրեն, քանզի մարդ Հայաստանը քաղա-
քական պատճառներով իսթանալուի Եւ-
Լոս - Անձըլըսի միջեւ պէտք է տեղաւո-
րէ: Սյա է աշխարհագրական եւ հոդեկան
վիճակը հայ գրողներու, կը գրէ Րաֆֆի

Քանդեան հիսաթափած :
Ուստի զարմանալիք ոչինչ կայ եթէ
Յակոր կարապենց վարժ ըլլայ Նիւ-Եռո-
քի, ինչպէս Շահան Շահնուրի Պոլիսի եւ-
այս ծաղկաքաղին երիտասարդ բանա-
տեղծները Լեռնային Ղարաբաղին : Գաղ-
թը հայ գրականութեան հիմնական նիւթն-
է, նաեւ սարսափը եւ յամառ եւ նոյն ա-
տեն անօդուռ պաշտպանողականը յօդուռ
բնականոնին : Բնականոնութիւնը այս ադ-
ուեն համբառ լոկ ակնթարթներու տեւողու-

ΦΟΡΓ

ՏՈՂԱՐ ՄՇ

ԳՐԵԼՈՒ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻՒՆ (Լիքանան) Յակով
Տէր - ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ Թատերասրահին մէջ
Գասպար Իփէկեան թատերախումբը և Լ
Շանթի «Եսի մարդը» լմատերգութեան
շարք մը ներկայացումներ տուած է, բե
մաղրութեամբ Վարուժան Խորչեանի:

«Խորհրդային քաղաքացիները Ռուսականին առևտուրական գրավառությունը գնուած տարապետամբները խորհրդային Միութեան սահմաններին գործ հանդուիրաւունեն ունին» («Առևտուրական» թիւ 25, 1991):

Պէտք ըստ իր Աղքային Արգարեան Երկ ։
բորդական Վարժարանի մանկապալութէզին
ամափերջի հանդէսը տեղի ունեցած է
Յուլիս 12-ին : Դպրոցին անօրէնուհին՝
Օր. Գեղանի կժիկմէզեան խօսք առնելով,
վեր առած է ուսուցչական կազմին ճի-
պէրը :

ԼիբԱՆԱՆԻ Աղգային Երկրորդական
վարժաքաններէն, այս տարի 82 զրջանա-
ւարտներ եղած են, Յուլիս 21-ին, Աղգ-
Եղիշէ Մանուկեան Վարժաքանի բակին
մէջ աեղի ունեցած է վկայականներու
բաշխման միացեալ հանդիսութիւնը, ո-
րու ներկայ եղած են թեմին առաջնորդը՝
Արամ Արք. Արդարութեան նախարար
մէթր Խաչիկ Պապիկեան, կենսուրուտի-
նախարար՝ Յակոբ Զուխտարքեան, աղդ.
իշխանութեանց ներկայացուցիչներ եւ-
րագղմաթիւ անձնաւորութիւններ : Ուսում-
նական խորհուրդի անունով արտայա-
տուած է տոքթ . Կարպիս Հարսոյեան :
Գործադրուած է դադարուեստական բա-
ժին մը : Խօսք առած է նաեւ Արամ Արք. :

ՄՈՆՐԵԱԼԻ քէջ, Յուլիս 3-էն 7, տեղի
ունեցած են Հ. Բ. Ը. Միութեան հիւսի-
սային ողբարպիսկան խաղերը:

ՈՌԻՍԼԻ «ԵՐԵՎԱՆ» կազմակերպութեան
սրահին մէջ Յունիս 22-ին տեղի ունեցած
է յորելինական Հանդէս մը թատերա-
խումբին բեմադիր Լեռոն Փեխլիվանեանի
վաստակին ի յարգանս : Ան 45 տարուան
ընթացքին մարմնաւորած է զանազան տի-
պարներ ու բեմադրած շարք մը թատերա-
խաղեր : Ինք ու սիրող այլ արուեստ-
ութաներ ինքնարութ զրոյցներով իրենց
ստեղծագործական կեանքէն հետաքրքր-
րական պահեր ներկայացուցած ու եր-
գած են Հայկական երգեր :

թեամբ գոյութիւն ունեցած է, բայց ա-
կընթարթներէ կ'ապլրի՝ քերթողութիւնը :
«Սա իմ երկիրն է», կ'ըսէ Յովհաննէս
Գրիգորեան, « - չափսերով այնպիսին, /
Որ կարող եմ վերցնել հետու, / Եթզ մի
հեռու տեղ գնամ: / Փոքրիկ՝ ինչպէս ծե-
րացած մայր, / Փոքրիկ՝ ինչպէս նորա-
ծին զաւակ: / Իսկ քարտեսի վրայ / Ըն-
դամենը մի արցունիքի կարիլ»: Այս գրու-
թիւններէն գրեթէ ոչ մէկը քաղաքական
միտումով գրուած է, բայց գրեթէ բո-
լորը ձեւով մը կը հակազդէն աղէտալի
դէպքերու: Հայերու պատմութիւննը ե-
պատմուածքները պարտութիւններու եւ
անօգուտ բարեխօսութիւններու շղթայակ-
ում մէջ էն:

Մեր օրերու առաջին մեծածաւալ ցեղասպանութիւնը Օգոստոս 1915-ին թթվական գորքերու կողմէ ի գործ դրուեցաւ: Այս պատահաբը Ֆրանց Վերֆէլին տուաւ իր «Մուսա Լերան 40 Օրերը» վէպին հում նիւթք: Արմին Թ. Վեկներ, որ 1915-ին ջարդերու վայրը կը դաշնուէք Հայերը հովանաւորելը իր կեանքի պարտականութիւնը ըրաւ: Բնաշնչումը նպաստող քաղաքական իրավիճակը օրինակի բնոյթ ունէր. ոճիրը մեծ պետութիւններու աչքին առջեւ տեղի կ'ունենար որոնք իրենց շահերը վտանգուած չէին ուղեր տեսնել:

Մարգիկ վերստին կը խօսին Հայստանի մասին, կը գրէ Բաֆֆի Քանդեան հատորի ներածականին մէջ։ Թերեւս լաւատեսութիւնը քիչ մը պղտորած ըլլայ իւհայեցքը։ Այնուամենայնիւ կարելի ըսել թէ հայ գրականութեան նույնուածայս հաստի մարդս ոչ թէ միայն Հայստանի մասին խօսեցնել կուտայ, այս նաեւ պատճառ կ'ըլլայ որ ըմբռնենք

«Խորհրդային ֆալաքրացիները Ռուսաստանի առևտուրական գրամատուններին գնուած տարածքը պարագները խորհրդային Միութեան սահմաններին գուրս հանելու իրաւունք ունին» («Առևտուրական» թիւ 25, 1991):

Որոշեցի տոլար մը գնել. միակ տոլար
մը. կամ թերեւս, առաւելագոյնը երկու
Զի գիտցուիր, խորհրդային քաղաքացի
մը կընայ միշտ պէտք ունենալ տոլարի
մը . . . :

Գացի լումայափոխութեան գրաստեա-
կը, որուն առջեւ երկարած հերթը քաղա-
քաղօրքի հսկողութեան տակ, դիս զգար-
մացուց. արժէք ներկայացնող ամէն ապ-
րանք նման հերթերու պատճառ կ'ըլլա-
ռու բազմութիւնը տեղուոյն վրայ կը բերէ ։
անոր հետ ալ քաղաքագօրքի միաւորներ
Կարգի մտայ ու հարցուցի թէ որքա՞ն
ժամանակ պէտք է սպասէի ամբան այդ
տօթին :

Զարմանքով սկսան դիս դիտել, ապա
միւսներէն աւելի շատախօս մէկը հարցուց
թէ հերթին մէջ ո՞ւր էր տեղս. պատաս-
խանեցի թէ վերջինն էի նոր հասած ըլլա-
լով:

Այս պատումինս պատճառ եղաւ որ
ժպիտներ ուրուագծուին հայրենակիցներ -
բուս դէմքերուն վրայ ու լայնեզր զլիսար-
կով, մատները մատանիներով զարդարուն
մէջ մայրիկ մը սկսաւ բացատրել. «այսօր
կարենալ փոխելու համար դրամը, պէտք
էր առջի օր ժամը առոտուան 7.30-էն ա-
ռաջ արձանագրուէիք ու յետոյ օրական
երկու անգամ գայիք ձեր ներկայութիւնը
փաստելու. սակայն լսեցի որ ուրիշ հերթ
մըն ալ կայ, անոնց համար որոնք Յուլի
սին մեկնելու տոմս ունին»:

Հերթին միւս մարդիկը եւս սկսան բա-
ցատրութիւններ տալ թէ իթէ մարդ տոմ-
սը եւ վիզան ունէր, գրամ փոխելու լաւա-
գոյն տեղը հոս էր ուր տոլարը 27 ոուրիշ
կ'արժէր. միայն 27 ոուրի: Հոս նման
չէր տարագրամի այն ազգուիներուն ո-
րոնք «կանանչ»ը մինչեւ 35 - 40 ոուրիշ
կը ծախէին:

Բացատրեցին սահմանը թէ առ բողջ Հայքական քաղաքին մէջ նման երկու զրասինեալ կար, այնպէս որ անշուշտ մտածելն իսկ աւելորդ էր թէ մարդ կրնար այսպէս փափաքելուն համար տոլար գնել, առանց որոշ պատճառի. յաւելեալ, նման փորձ րահակառակ էր Ռուսաստանի պատժական

օրինագրքին։
Երբ իրենց ցոյց տուի «Առեւտրական»՝
յօդուածը, յորպորեցին որ զայն մեկնա-
րանեմ հետեւեալ ձեւով։ Ծուսաստանի
առեւտրական դրամատուները լիազօր-
ուած են տարագրամ ծախելու միայն այն
քաղաքացիներուն որոնք արտասահման
կը մեկնին։ Ազատորէն տարագրամ զնելու
համար պէտք է խստոնիա երթաւ ու
անեւ նոման պառձեւ ու ոռան անոնական

ասկը նոյնքան բարձր է որքան տեղական
ապօրինի վաճառողներուն մօտ :

Առաջ դասէս ամօթով մնացած , հեռա
ձայնեցի Ռուսաստանի Կեդրոնական դրա
մատան այն բաժնին որ կը Համակշռէ զը
րամատուներու դործունէութիւնը : Հոնիկ
բացատրեցին թէ առեւտրական գաղտնիք
էր առիկա , բայց կրնային այնքանը դրակ
թէ տարալըրամ ծախելու դործունէութիւն
նը նկատի ունէր միայն արտասահման
մեկնողները եւ ներկայիս խորոյ առար
կաւ չէր ազատ վաճառք մը :

Հասկցածս այն եղաւ որ Խորհրդայի
Միութեան Պետական գրամատունը որու
չած է իր մենաշնորհներուն մէկ մաս
փոխանցել Ռուսաստանի գրամատունե
րուն որոնք լումայափոխութեան նոր
գրասենեակներ պիտի բանան : Հոն պէտ
է ներկայանալ արտասահման մէկներո
արտօնագրով, պատշաճ տոմսով ու այ
ատեն միայն ձեր «Քուրջի կառը» ուորի
ներուն դէմ տոլարներ կամ մարքեր կե
տրուին : Խոկ փոխանակման սակը առ
աջմ սահմանի ևս պահպահի :

ՍՓԻՒՐՔԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՎԱՀԵ ՕՇԱԿԱՆ

կենաւխայտ, կատարելապէս առողջ աղ-
գային զբականութիւն մը, իր աւանդու-
թեանց մէջ ամրակուռ տոկունութեամբ
խարսխուած, բաց՝ դարսն ողիքն ու
կենանքի բոլոր տաղնապներուն ու հա-
զարդ՝ քաղաքակրթութեան ներքին ճաշ-
մարտութեանց - կա՞յ ասանկ բան աշ-
խարհի երեսին: Կը կարծենք թէ ոչ: Մեր
ժամանակներու ակներեւ օրինակներէն մի
քանին, Քրանսական, անդլիսական կամ
ամերիկեան զբականութիւններն իսկ այն-
քան փոխծածկումներ եւ միջազգեցու-
թիւններ ունին որ յաճախ «ապդ» և «ապ-
գային զբականութիւն» յլացքներն իսկ
կը թուին իրենց լրջութիւնը կորոնցնել: Արդէն նման արժեզրկում մը աեղի կու-
նենայ ընկերային զիտութեանց մէջ ուր
գտասկարգ, ազգային գերիշխան պետու-
թիւն, քաղաքական կամ անտեսական ան-
կախութիւն եւայլն զաղափարները ալ
չունին այն յատակ սահմանումը որ քանի-
չինք տարի առաջ զիտականներ կուտա-
յին իրենց:

Ասոնք բոլորը բաւական նոր գաղտնաբար-ներ են մեր միջին հայ ընթերցողին հա-մար որ վարժուած է աշխարհի իրականութիւնը բարձր մեր հարիւր տարուան հնութիւնը ունեցող մեր արդարին գաղտնաբարաւանութեան արժէ չափերավ (իրականութեան մէջ ասոնք «չափաւոր» գաղտնաբարներ կը սեպուին եւ եթէ տառնց ծայրացոյն, էն յանդուզն աստիճանները ներկայացնենք այս էջերէն՝ մեր ընթերցողները անկանակած պիտի դոցեն իրենց մրտքին դռները մեր առջեւ ու զրկեն տրոգութիւնը իր իմաստուէն): Սակայն եթէ մեր համրութեան չափանիշերը հինցած էն՝ այդ չի նշանակեր որ անօմասա կամ անօպուտ են, ինչպէս որ չի նշանակեր թէ Արեւմուտքի րուր նուածումները կամ գիւտերը մտածումի կարւածին մէջ ճըշմարտութիւն են, այլ թէ Արեւմտեան մըշակոյթի յետարգիական այժմու փուլին՝ ասոնք են յառաջադէմ՝ մտաւորականութեան կողմէ որդեգրուած արժէքները: Կա՞յ մարդկային էութիւն մը եւ եթէ այս թիւնչ արժէք ունի ան ու կը փոխուի՞ երբէք, յառաջդիմութիւն կոչուածը որքա՞ն վստահէի զաղանակար է, մարդկութիւնը տեղ մը կ'երթա՞յ, որո՞նք են մարդկային ցեղին մնայուն նուածումները, ի՞նչ արժէք տալու է արուեստի զործին եւային ասոնք ու նման խնդիրներ հարցեր են ուրոնց պատաժանը զեռ չէ զանուած: Ամէն պարագայի, կրնանք ըսել թէ ինչ որ կ'ապրի՝ ենթակայ է փոփոխութեան ու միայն մահն է որ պէտք է: Աւստի մեր աւանդական արժէքները - մարդը առանձնաշնորհեալ էտի մըն է ատենդերքի մէջ եւ մշակոյթը անոր աղնուաղոյն իրավոր ծումն է, բարոյական ու ողեկան ապրումները նախընտրելու է նիւթական ապրումներէն, «ժողովուրդ» կոչուածը գերացոյն արժէքներէն է ու արուեստը անկէ կը ստանայ իր նուիրագործումը, «Հայրենիքը» եւ «Հայութիւնը» նուիրական էսութիւններ են եւայլն - փոխուելու վրայ են - եւ ասիկա՝ առողջութեան նշան է, առանց որ դիտեանք թէ ի՞նչն է որ անոնց տեղը պիտի առնէ:

Ենք զայն, արդար հպարտութեամբ եւ սպահովութեամբ: Մեր մէջն լաւազոյնները ստորակայութեան ոչ մէկ բարդոյլ կը կրեն իրենց հոգեբանութեան մէջ, ոչ օտարներու ոչ ալ Հայաստան ծնած Հայերու նկատմամբ: Ճոռոմ թող չէնչէ այս մտածումը որովհետեւ հակառակ որ քիչ մը արուեստակեալ Փոլքըր մը գեռ կը կառչի մէր ստոքերուն ու թեւերուն ու կ'արզիլէ մէր հասունացման ընթացքը՝ մէր սերունդները պատուաստուած են օտարութեան հիւանդութեանց գէմ, մէնք իմաստութեան եւ փորձառութեան պահեստները ունինք որ ոչ հայրենիքի հոգր, ոչ ցեղային, առհաւեսկան առաջինութիւնները եւ ոչ ալ հուծկու թափր հայրենի դարաւոր աւանդութեանց կրնան փոխարինել: Սփիւռքի եւ Արեւմտահայութիւններու ոգեկան յաջողազոյն ճիպերը նպսատ են Հայաստանի մշակոյթին մտնաւանդ ներկայ տաղնապալի օրերուն՝ եթէ միայն հայրենի մշակները ընդունին այդ կրողութիւնը: Դժբախտարար ցարդ ոչ մէկ նախաձեռնութիւն նշամարեցինք մշակութային զործակցութեան, այս ուղղութեամբ: Նորէն «կաղթաշխարհ» կրոմ «արտերկիր» ու նման անձիշդ բառեր կը ջանան նսեմացնել Սփիւռքի հսկայութականութիւնը: Առաւել, զգացական ժամանակավրէպ դիրքորոշումներ՝ մէր երկու հատուածներու մէջ զեռ յամեցող հին, ժիստական փոխարամադրութիւնները կը միախն յաւերդացնել: Այս բոլորէն՝ ամբողջ ազգը կը տատէ, վերջին հաշով, եւ աւելի կ'ուշանայ, կը հեռանայ երջանիկ ապական որուն այնքան իրաւունքը ունինք մէր տառապած ազգը:

Սփիւռքեան հոգեբանութեան զիսաւոր լժակները նախ զրականութեան մտականներուն մէջ արձանագրուած են որովհետեւ ունի անձէ աւելի՝ գրագէտներն են որ գիտակից են իրենց կացութեան հարցերուն, անոնց համար է որ հարցականները, Դամովկլեան սպանալիքներու նման՝ կը ճօճուին օրն ի բուն Սփիւռքիին մրտքին ու ջիղերուն հանդիպումին: Արմատներու յուսահատ վնասուածք, «ո՞վ իմ ես»

Այս նորոգումի եւ փոփոխութեան առաջին զիքը կիւրուն վրայ կը դանուին Սփիւռքի Հայերը։ Սփիւռքը բաղկացած է հազարացան անթիւ չօշափուկներէ ու մանրակերտ ընկալուներէ որոնք, հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր կը լրտեսեն մարզկութեան յառաջապահ շարժումները շատ աւելի մոտէն ու բաղմանոյթ կերպով քանի Հայուստանի մտաւորականները։ Եւ ասիկա շիտակէ մասնաւորապէս վերջին տասնամետակներուն։ Սփիւռքի մտաւորականները մէջն են մարզկային մտածողութեան բոլոր հնոցներուն Երսուպայէն մինչեւ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա եւ անոր շարքերէն յաւագոյնները կը խանձուին այդ կրտակներէն բայց կը յաջողին բուժուիլ, կը գտանան աւելի տակուն ու կը փոխանցեն իրենց ապրումը մեր մշակոյթին։ Այս եղած է զարերով Արեւմտահայութեան փորձառութիւնը։ Արեւելքի մէջ ու անոր ողեկան լնդհանուր կիմային մէջ ապրող ժողովուրդ՝ հայութիւնը սակայն միշտ գէպի արեւմուտք դարձուցած է իր մտքին աչքերը, իրեն համար Մի-

ՄԱՐՍԵՅԼԻ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆԱՎԱԿԱՌՈՒՆ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱԻՐ ՄԸ

LE COIN DU JURISTE

LE CONTROLE DES CHANGES

Beaucoup s'étonnent des formalités à effectuer lorsqu'il s'agit de transfert des capitaux hors de France ou de rapatrier de l'argent venant de l'étranger.

Les relations financières avec l'étranger sont régies par un ensemble de mesures qui constituent ce qu'on appelle le *contrôle des changes*. Il s'agit d'une régulation

Il s'agit d'une réglementation de l'Etat pour assurer l'équilibre de sa balance des paiements.

Ce contrôle varie en fonction des fluctuations économiques du pays.

Cette organisation remonte à 1939, mais une loi de 1966 l'a totalement transformée pour poser comme principe la liberté des relations financières avec l'étranger.

Cette liberté a vite été contrôlée devant la fuite massive des capitaux, et divers textes sont venus modifier cette notion de liberté jusqu'au décret du 9 Mars 1989, qui s'inspire du Traité de Rome qui a prévu la suppression progressive des limitations de mouvements de capitaux, entre membres de la Communauté Economique Européenne.

Nous allons en faire le commentaire pour les opérations immobilières, les successions et un peu pour les sociétés.

En matière immobilière, un étranger qui veut acheter un bien immobilier en France peut investir sans aucun problème à la condition d'ouvrir un compte de non résident auprès d'une banque, et de faire transiter son prix d'achat et ses frais par l'intermédiaire de cette banque qui se chargera du change.

Une deuxième solution consiste à faire un transfert de devises sur le marché des changes, avec une attestation bancaire prouvant l'opération.

A la suite de cela, le notaire ou la banque sont amenés à faire un compte rendu qui est transmis aux services compétents de la Banque de France.

Le problème est plus complexe lorsque

Le problème est plus complexe lorsque l'étranger veut emprunter, dans ce cas une autorisation de la Banque de France est nécessaire, avant que l'opération ait lieu.

Certains pays, assimilés à la France ne sont pas tenus à ce style d'opération, ce sont les provinces françaises, constituant d'anciennes colonies.

En matière de succession, et ce problème se rencontre très souvent pour les Arméniens, dont certains héritiers vivent en Grèce, en Turquie et ailleurs; il est né-

cessaire de régler la totalité de la succession en France, de payer les droits de mutation exigés par la loi française, pour ensuite déposer les fonds à un compte bancaire français de non résident qui transmettra les fonds au pays étranger désiré.

Aucune banque en France n'accepte de se décharger de capitaux, si au préalable il ne leur est pas présenté le certificat d'acquit des droits de mutation par le receveur de l'enregistrement.

Cette situation entraîne souvent des désagréments pour ceux venant de pays éloignés et qui pensent repartir avec un chèque en poche, ou une somme en espèces.

Pour ceux qui constituent une société

Tour ceux qui constituent

卷之三

եւ անհեթեթ տիեզերքին, երբ զիտակցիթ
թէ մարդը իր էութեամբ իսկ օտար է ու-
նիշ մարդոց, իր առեղջչին եւ բնութեան՝
ուր չպրտուած է առանց ուղելու կամ
զիտնալու։ Սփիւռքի ըլլալ՝ կը նշանա-
կէ այս բնազանցական օտարութիւնը ապ-
րիլ ամէն վայրիկեան, աքսորուած էու-
թիւններու թագաւորութենէն ու հայրա-
կան աստուծոյ մը սէրէն։ Օտարութեան
կ'ընկերանայ էաբանական առանձնութիւնը
որ մեկուսացուցիչի գեր կը խազայ եւ
որ կրկին յատուկ է Սփիւռքիի հոգեբա-
նութեան։ Դեռ կայ անգերջանալի ճամ-
րաններու գրեթէ մողական քաշողութիւնը,
կայ սիրոյ պապակը որ սէրէն աւելի ուժ-
դին կը զօդէ մարդկի իրարու, կայ ինք-
նութեան յարատանչ տաղնապը ու մանա-
ւանդ մտասեւեռումի համառզ, բուն սէրը
կեանքի։ Այս բոլորէն կարելի է բանաձե-

ՅԱՐԱՀԻ ԲԱՐԳԱԽԱՇՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄ ՍԱԱՑԱՆ

Լին. - Համակիր մը ի գնուհանութիւն
«Յառաջ» 66-րդ տարեղարձին նուիր-
ուած խմբագրականին (Օպոստու 2) 1.000
ֆրանք :

ՄԱՐԱՀ. - Տէր եւ Տիկին Սեղբակ
ճամուսեան 200 ֆր. :

ՄԱՐՍԵՅԻ
ՄՐՈՑ ԹԱՐԳԱԽԱՇՄԱՆ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտէյի Մրոց Թարգախաշման Եկեղեց-
ոյ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ որ եկե-
ղեցոյ զբանեամբ 0 դոստու 1-ին 31
րաց է ամէն առաօտ ժամը 9-ին 12.30 :

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
SIRET : 51027317 A R.C. Paris

(Ծար. Ա. Էջելի)

Դաքայիներ : Անհերուն համար ժամանակակիր մասնակիր գանձեամբ առաջի գանձը պատմական խորհրդանշից մըն է Անհասանի դիմադրութեան օտար նուանումներուն դէմ, իր կատացածին ի վեր (1382) : Անհասանի դիմադրութեան համար առաջեւոր վերանանդի վայր մընէ, մասնաւու 1957-ին ի վեր, երբ կարգին վերնուիլ, երեք տարի է գուրս ելած ուստինան բանտերու խուցէն, տեղի չըտարով համար տերքը եւ կեղունացը ներու ներածումները : Ուժանիթի տաղապար կը բացատրուի համար տերքը եւ կեղունացը գործադրութիւններուն մասին» : Անգարա տրդէն շատ գժոռէ է Գերմանիայէն եւ Թուրքիւմն (Օպու. 14) չէր վարաներ իսկ ապէկ (չիրքին) Կէնչէր» խորապերէ : Մասնաւ է որ Ֆրանսայի հետ Գերմանիան ալ լողաք բարձրացուցած էր այս ներխուժումին առթիւ :

ՓԱՐԻԶԻ թուրք գեսակնը Արտաքին նախարարութիւն կանչուեցաւ «տեղեկութիւններ տայտ համար թուրք բանակին իրաքեան հոդամասէն ներս կատարած գործողութիւններուն մասին» : Անգարա տրդէն շատ գժոռէ է Գերմանիայէն եւ Թուրքիւմն (Օպու. 14) չէր վարաներ իսկ ապէկ (չիրքին) Կէնչէր» խորապերէ : Մասնաւ է որ Ֆրանսայի հետ Գերմանիան ալ լողաք բարձրացուցած էր այս ներխուժումին առթիւ :

ԹՐԱՎԱԿԱՆ ՔԻՒՐՏԻՍԱԿԱՆ ՔՈՎՐԻ թուրքութիւն գիւղը, թուրք բանակը կրակ բացած է երեքարթի օր, Օպու. 13-ին, ցուցարարներու վրայ : Մենականին եւ վիրաւորներ կան :

ԽՈՐ. ԿԱՐԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆԸ լուրջ մը-

առաջութիւններ ունի մերձառուք ձմբան պատմառաւ, ուժանիթի եւ սնունդի վոյտ մարդիրուն մէջ : Նախարարապետ՝ Պատմակ հաստատած է թէ ցուրտին հետ մէծ դժուարութիւններ պիտի ծաղին եւ ըստիսուական է միջոցներ ձեռք առնել բարեւելու համար տերքը եւ կեղունացը ներու ներածումները : Ուժանիթի տաղապար կը բացատրուի համար տերքը եւ կեղունացը գործադրութիւն մըր» : Պատմակութիւններուն մասին մըր» : Պատմակութիւններուն մասին մըր» : Պատմակութիւններուն մասին մըր» :

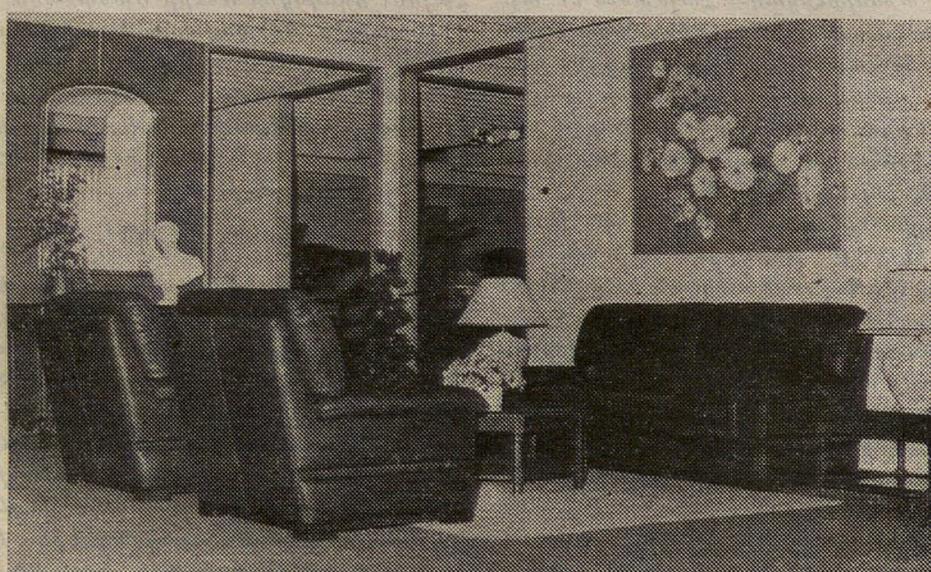
ԱԼՍՈՒՅԻ «ամօթի պատին» 30ամեակին առթիւ, հարիւրաւոր Պեղմիցներ ողեկուչ են փախառական զահերուն յիշտակիր :

ԱԼՍՈՒՅԻ փապուղին մէջ հրդեհ մը ծագած է Օպոստու 13-ի իրիկունը եւ 2000 ճամբորդ արգելափակուած մնացած են քանի մը ժամը : Միայն երկու վիրաւոր կար :

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն”

— ԱՍՈՒԲԱԾԱԾԻՆ —

Կիրակի, 09.00.00 18

Ս. ՅՈՎՃԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ

ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, 09.00.00 18, ՏՕՆ է գերԱ-
ՓՈԽԱՄԱՆ ՄՐԲՈՒՀԻՈՅ ՍՍՍՈՒԱԾՈՒՆԻՆ

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. ՅՈՎՃԱՆՆԵՍ-
ՄԿՐՏԻՉ Մայր Եկեղեցոյ մէջ կը մա-
տուցուի հանդիսաւոր պատարագ :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԱՐՔ. ՆԱԳԻԱՇԵԱՆ

Կարութիւնական Պատուի եւրոպայի
Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի աւարտին՝ Խաղողի Օրհու-
թիւն կը կատարուի :

Սկզբ Ժամերգութեան՝ Ժամը 8.45-ին:

Պատարագ՝ Ժամը 10.30-ին :

ԾԱՆՈԹ. Այսօր Հոգեհանդիսաւ չի կա-
տարուի :

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 09.00.00 19, ՅԻՇԱ-
ՍԱԿ է ՄԵԽԵԼՈՅՑ

Ժամը 10-ին կը մասուցուի Պատարագ :

Կը պատարագէ Ամերիկայէն քաղաք
Հիմարար գանուուզ՝
ԳԱՐԵՆԻԿ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱԼԱՋԵԱՆ

Պատարագի աւարտին, Հոգեհանդիսաւ
կը կատարուի «Վասն Համօրէն ննջեց-
լոց» :

Ս. ՊՈՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Կիրակի, Ժամերգութիւն Ժամը 9-ին:

Պատարագ՝ Ժամը 10.30-ին:

ՅԱԿԱՐԱ պատարագի կը կատարուի
Խաղողի օրհութիւն:

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

ԱՐՆԻԿԻՆ

Կիրակի, կը պատարագէ Հոգեւոր Հովիկ
ՄԵՄՈՒՊ. Ա. ՔՀՆՅ. ԺԱԼՈԶԵԱՆ

Պատարագի աւարտին, Եկեղեցոյ պար-
ագին մէջ կը կատարուի աւանդական
խաղողի օրհութիւն:

Պատարագ՝ Ժամը 10.45-ին:

Խաղողի օրհութիւն Ժամը 12.15-ին:

ԾԱՆՈԹ. Խաղող նուիրել փափառնե-
րը, համին ուղարկել մինչեւ Ժամը 9.30:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԿՈՒԹ

ՇԱԽԻՆ

Կիրակի, Պատարագ Ժամը 10-ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի՝ պատարագ կը մասուցուի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՆԱՐՎԱՆ. ԵՊԻՄՈՎՈՊՈՅ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ պատարագի, կը կատարուի
ԽԱՂԱՂՈՐԾՆԵՐի աւանդական արարողու-
թիւնը:

Պատարագ՝ Ժամը 10-ին:

Բարոզ՝ Ժամը 11.15-ին:

ԽաղողորԾՆԵՐ՝ Ժամը 12-ին:

Ս. ՅՈՎՈՑ ԹԱՐԳԱԽԱՇՄԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԵՅ

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՄՈՎՈՅ ՎԱՐԴԱՐԵԱՆ
Պատարագի աւարտին խաղողորԾՆԵՐ:
Եկեղեց ժամերգութեան Ժամը 8.30-ին:
Պատարագ՝ Ժամը 10-ին:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ ԲԱՐԵՎ ՔՀՆՅ. ՆԱՇԱՐԵԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

Կիրակի, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆՅ. ՀԱՆԴԻՇԱՆ
ՅԱԿՈԲ աւարտին հանդեցելուց հետո:

</div

Ֆրանսա : Տար. 800 ֆ. — Վեցամսեայ : 410 ֆ.
Արտասահման : Տար. 1.100 ֆ. (ամենօրեայ առաքում)
950 ֆ. (շաբաթական առաքում) — Հատը : 4,00 ֆ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԻԱՅՆ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԻՃԱԿ ՎԵՅ ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԳՈՐԾԱԶՈՎ ԿԵ ՀԵՇԱՑՈՒԻ ԵՒ ԱԹՈՒԾ ԿԵ ԳՐԱԿԵ ԵԱՆԱՅԵ

ՊԱՏԱՀԱԾԸ՝ ՊՈՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ ՄԸ ԿԸ ՆԿԱՏՈՒԻ

Նորհանքառապէս, մանևաւանդ Գրանսացի
մէջ, այն համոզումը կը տիրէ թէ Օգոս-
տասին բան չի պատահիր եւ սակայն ...
Պատոսո 19-ին, Երեքչարթի վաղ առա-
ւտեան, կանուխ արթնցողները (կան ...)
ապաշ կը լսէին օրուան լուրը՝ առողջա-
կան պատճառներով, կը լսէր ԹԱԱ-ի
հաղորդած պետական զեկոյցը, Մ. Գոր-
բանչով կը քաշուի նախագահական իր
պատոսին, զոր, առժամապէս, կը փարէ
կենատի Եանայեւ, փոխ - նախագահն,
ձայրայել պահպանողական : Կազմուած է
Պետութեան կամիաէ մը, որու մաս կը
կայտեն վերոյիշեալէն զատ, նախարա-
րապետը, Ներքին նախարարը, Պաշտամ-
ութեան փոխ - նախարարը, ԲԱ. Կի -
Ռի նախագահը եւայն :

Գորբաչովի «առողջական միակը» չէ անցւած որ խնդրոյ առարկայ կրնայ ըլլալ, այդ բանաձեռումը, կը հաստատէ միայն, եթէ հարկէ էլ, որ ոչինչ փոխածէ է արևելան կողմն աշխարհի, ոչ ինչ գիտցներու շարադրութիւնները, քանի ինչ «առողջական պատճառներով» է որ կը հետացնէր Խրուչչով՝ 27 տարի առաջ։ Ինչ որ պատճեցաւ անակնիկալ կրնայ ըլլալ միայն անոնց համար (Եւ Պուշ, լուս երեւթիւն անոնցմէ է) որոնք գեր պատրանքներ ունին խորհրդային աշխարհի պատմամքը եւ հաւատացած էին թէ պետքարյութ եւ կլապնոստ նոր հորիզոն բացած են, ինչ որ պատճառ էր նաև գորիմանի մաս ու համար առաջ էր կուսակցութեան զեկավարութիւնը, կը չէզոքացնէ ժողովրդավար թեւը եւ կը պատրաստէ ընկերային վրէժը, պետական հարուած մը եւ կուսակցութեան ծոցը իշխանութեան զրաւումը»։ Միայն թուականը չկար եւ կը թուի որ թուականը ընտրուած է շատ դիպուկ կերպով, քանի Օզոստոս 19-ին իսկ Գորբաչով պիտի վերագանար Մոսկուա եւ 20-ին սուսրագրէր Միտրոֆան պայմանագիրը երեք Հանրապետութիւններու (Ռուսաստան, Ուգրեկստան, Ղազախստան) հետ։ Ելցին կոչ ըրած է, կ'ըսուէր, ընդէպործագուլի։ Լիտուանիոյ նախադահը՝ Լանտըսպերկիս կոչ ըրած է հանդարտութեան եւ լայնած թէ ի հարկին կա-

սպառութիւնը կրնայ գաղտնաբար դոր
ծել:

СУТЬ ЛЕГА СОВОК

մանութիւնները, յայտարարած է. «Ադրբ-
բէջանի ժողովուրդը մեծ հիացում կը
տածէ» Խօսէի միհի հանուէա»:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ կանխահաս ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենան, այսինքն նախատեսուած թուականէն տարի մը առաջ: Այս յայտարարութիւնը կատարեց Մայր Հայրենիք (Անավաթան) իշխանութեան գլուխ գտնուող կուսակցութիւնը: Անատոլու գործակալութեան համաձայն, հաւանական թուականն է Հոկտեմ-

բեր 20-էն Ինկուսմթեր 1-ի մըլին :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ
ԱՌՈՂԶՈԿԱՆ
ՎԻՃՈԿԸ

Գոհունակութեամբ կը հազորդենք, որ
ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով,
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին առողջա-
կան վիճակը բարելաւման մէջ է եւ խը-
նամքները կը շարունակուին: Հաւանական
է որ շաբթօւս վերջ Վաղէն Ա. կարենայ
ելլեւ հիւանդանոցէն եւ շարունակել իր
ապաքինումը Մոսկուայի Հանգստարանը,
նախքան Մայր Աթոռ վերադառնալը:

կարծ լարուած է, Երեքաբթի, երբ Խոր-
հըրդային Միութեան բանակի մէկ պա-
հակախումքը հարցապնդած է Հաթերքի
մէկ բնակիչը, որ ատրճանակ մը կը կրէր
եւ զինամթերք ունէր : Կէս ժամ յետոյ,
զրահապատ մէքենայ մը շրջապատուած
էր գիւղին մէջ եւ 12 զինուորները պա-
տանդ բռնուած : Քիչ ետք 21 ուրիշներ նա-
եւ «կ'առեւանդուէին» ըստ լ. Ղարա-
բաղի զինուորական հրամանատարու-
թեան : Վազգէն Սարգսեան տեղոյն վր-
բայ էր լուծումի մը յանդելու համար :
Ըստ Խորհ. Միութեան Ներքին նախարա-
րութեան յատուկ ուժերու սպայակոյսի
պետին կցորդին՝ զօր՝ Ստարիկովի, գիւ-
ղացիները գնահատած են որ զինուորա-
կանները որեւէ դիմագրութիւն ցոյց չեն
տուած :

իսկ Արմենիքի էս (Օգոստոս 14) հետեւ
եալ ձեւով կը հաղորդէր լուրը ։ Օգոստոսին Մարտակերտի Հաթերք - Զանգլիկ ճամբուն վրայ կրակ բացուած է անցնող ժիգուլի կառքի մը վրայ, որու հետեւանքով մէկ հոգի սպաննուած է եւ մէկ ուրիշ ալ՝ վիրաւորուած։ Վրայ հասած են ինքնապաշտպանութեան հայկ. ջոկատները, հակահարուած տուած են դինուորականներուն, կրակելով շրջապատած են ութ զրահամեքնայ, գործողութեան ընթացքին առեւանգուած են 34 զինուորներ, ներառեալ սպաններ, որոնք Հաթերք տարուած են։ Անկէ ետք Հաթերք եւ Դրմրոն գիւղը օղակի մէջ առնուած են զինուորականներու կողմէ, որոնք կը պահանջեն ազատ ձգել գերիները։ Երեւանէն Հաթերք գացած է Գերագոյն Խորհուրդի պաշտպանութեան եւ ներքին գործերու յանձնախումբի նախագահ՝ Վազգէն Սարգսսեան։ Ինքնապաշտպանութեան ջոկատի ղեկավարները արտակարգ վիճակի շրջանի հրամանատար՝ գնդ. Ժուկովին յանձնած են նախագէս ձերբակալուած Հայերու անուանացանկը, որոնք պէտք է փոխանակուին պատանզներուն հետ։ Բոլորն ալ ներկայիս կը չարչարուին Ա-

Փթթ ուժերու հետ բախումներու ընթացքին, Հարաւային Անապոլու։ Նոյն շրջանին մէջ, անհետացած են Անավաթան կուսակցութեան երեսփոխաններու աղդական հինգ երիտասարդներ։ Նոյն շրջանին մօտ, յաջորդ օրերն ալ 14 «անջատողական» եւ ապահովութեան ուժերու

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅԱՆ ապահով-
կութեան մէկ պատասխանատուն մեղադ-
րած է առեւանդուած 10 գերման զրոս-
շը ջիկները (6-ը՝ երախաններ էին) յարա-
բերութիւններ ունեցած ըլլալով «Քիւրտ

ՀԱՅ ԹԵՐԹԵԼ

Այս զանգուած կայ, հան Հայ
թերթ կայ:
Եւ որովհետեւ աշխարհի բոլոր կողմերը
կայ զանգուածներ կամ, աշխարհի բոլոր
կողմերն ալ Հայ թերթեր կան:

Սիփոքահայ թերթերը - օրաթերթ,
պարբերթերթ, բազումամբ օտար
թերթերն և շատ եւ կը մնան՝ լրատու-
թեամբ, տպաքանակով, պատկերազար-
դուով, եւ շատ բաներով: Բայց այն
պիսի, այն պայտահին ողին՝ զորս կը թա-
փեն մարդութիւն, վարչութիւն, պաշ-
տօնութիւն, աշխատակիցներ, զրաշար,
ժամանակամար Հայ թերթին, ար-
շանի են ամէն գնահատանքի եւ քաջալե-
քի:

Հապանուիքառուութիւնները ինպաստ
թերթին: Օտար մամուլին մէջ Հանդի-
պէր էր նախն երեսովիթի: Նուիքառուու-
թիւններ, որոնցով գոնէ մասամբ կը թե-
թեան Հայ թերթին նիւթական ըեռը:

Հասկէք, կծիք ճանչցուած Հայն ու
Հայուններ, եթէ կրնաք:

Տնանք թէ ի՞նչ զուհութիւններով ու
երկունքով ծնունդ կ'առնէ Հայ թերթ մը:
Խոհ ընթերցողները: Ի՞նչ է անոնց Հո-
գիկանիկը կամ վերաբերումը:
Տնաք, մեր երկարամեայ փորձառութե-
նն քաղուած մի քանի օրինակներ...

Օրեւէ Հայ թերթի բաժանո՞րդ ես:
Ես բաժանորդ չեմ, բայց զրացին ու
թերթ կ'առնէ, 2-էն ալ կ'օգտագումին:

Ես բաժանորդ եմ, բայց բաժան - բա-
ժան:

Հասկայա:
Հազիւ թէ թերթը տուն եկած, ալջիկս
անէ կը կարէ անուշեցին կամ կերակուր
եկեւու յօդուածները: Տղաս կը կարէ
տարզական մասերը: Կիսու կը հաւաքէ
թշկակաները, փոքր ալջիկը նկարները:
Խծիք կը մնայ միայն առաջին էջին
բաղական լուրերը...:

Կարծեամ Ա. Թերթին բաժանորդ ես:
Ոչ միայն բաժանորդ եմ, այլև իսրա-
մապութեան տրամադրուած եմ երեք բաժ-
ներին, յամկացուելու համար ալքաստ բն-
թեցակներու, կամ ակամայ - Հա-
յուններ...:

Պարու Փասքալ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր: Օր մըն ալ
հայերէն թէրթ մը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդամ դրագանդ
օտար թէրթ մը կը տեսնէր:

Հայուններ կ'առնէ Հայ թերթ, ամէն անդա

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԹԵՐԵՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ՃԳՆԱԺԱՄ

Գրեցիկ Աշխարհութեան Թօնքաբան

Կար ժամանակ երբ կախարդանքը կար հայերէն զրելու, երբ թերթի մը էջերէն անոր յայտնութիւնը ոչ թէ ինքնազոհութիւն, այլ՝ յուղաթթիու, անեզրական ուրախութիւն մը կը ստեղծէր, ապուած զիրի և հեղինակի միջն մտերմութիւն, զրելու անզուապ պահանջն հետեւանքով՝ թարմատի գաղանիքներու անփոյթ բացայայտում մը, որ յետապային իր գերը անշուշտ պիտի փոխէր, բայց այն ատեն՝ զրութեան մը ծնունդէն ետք մինչեւ անոր տպարան տարուին ու անոր երեւումը թերթին էջերէն՝ բացայայտ, զորդուրալից ընդունելութիւն մըն էր որ շատ ալ տարրեր չէր ծնողի և պատակի յարարելութիւնէն :

Կար ժամանակ : Երբ աշխարհը տարրել
էր : Երբ աշխարհը լիբանանն էր : Անմեղ
տարիներ էին, զոնէ մեղի համար՝ քանի
մը պատահիներ հայ զբականութեան բա-
զինին - այն ատեն այս բառերը հանդա-
մանք կուտային կատարուածին - մէջ ապ-
րով, առով եւ անվեհերութեամբ, ինկած
Սփիւռքի բազմագոյն տարածութիւննե-
րուն եւ թակարդներուն մէջ, Եղեանէն
վերականգնած հայ հողին ու մարմինը
զգալու, մատակելու, վերակերտելու : Մեր
կոչումին զիտակցութիւնը վախի որջե-
րէն հանած՝ յանձնած էինք ճակատագրի
քամիին : Անորոշութիւն, անշուշու-
ունէինք, բայց զրելու եւ մատուցանելու
հմայքը կը հեղեղէր ամէն խիւս ու պատ-
ւար : Տարավարհիկ վիճակ մըն էր այդ
աշխարհին մէջ, որ հոգը, արեւը, տպա-
րանին ճամբան, խմբագիրին դիմագիծը,
ճամբաներու ազբն ու երկինքի մաքրու-
թիւնը յատակ էր . յատակ էր ամէն բան
և կարծես յատիտենական : Յետոյ՝ աւադ-
ներ կային, որոնց գոյութեան՝ հարազա-
տի մը, հօր մը գոյութեան պէս վստահ
էինք : Անոնք յանձնափ հակամարտ, իրերա-
մերժ, այսուհանգերձ, զրտկան հանգա-
հակի հաւատարիմ, իրենց գուրզուրանքը
նոր սերտանդի նկատմամբ զերակիցու էր,
իսկ անձնութիւնը արեւմտահայերէնի նը-
կամումտմբ՝ համոզիչ, ազգու, վարակիչ :
Բայել չէ որ բարոյական խոյակներ էին,
կամ իրենց խօսքը կերպարկողներ էին իւ-
րաքանչիւրը, բայց մենք փոխոցի բաներու
յատուկ բնազդով՝ շուտ սորվեր էինք
հարազարը զանազանել խարդախսն : Այ-
սինքն զրոյ խմբագիրը՝ վաճառական
խմբագիրէն : Եւ ինչքան ալ, Հայաստան
կամ այլուր, փառք ու պատի հեղէին
պատեհապաշտ կամ հարստավաշտ խրմ-
բարգիրներու, ինչքան ալ ներբողներու
ծուէններուն փաթթուած կարգ մը զրոդ-
ներ ցնծաղին երթեւեկին, մենք զիտէինք
ուր ծուարիլ, զիտէինք փառքի եւ նիւթի
որոգայթներէն հեռու մնալ, եւ անդադ-
րում ստեղծագործութիւնը համարի նր-
ուատակ ու փրկութիւն :

Արդ օրերուն էր որ մէկը երակներուն
մէջ կաթիլ - կաթիլ կը հոսէր Հնամքեայ
իմաստութիւնը զէմ դնելու կեղծին ու
չառալին, և ապրելու ճշմարիտն ու ան-
յեղին - ինչքան ալ պատանեկան թոթո-
վանքներ ըլլային անոնք - կարեւորը հա-
րսնագատ ապրումի մը գեղարսւեսատական
արտայայտութիւնն էր, և յետոյ՝ այդ
նուիրեալ երեցներու զորովակութ հայ-
ուցքը,

Մենք ինկեր էինք աւատներու թելուդ-
րանքի խայծին մէջ՝ դիր ու մշակոյթ
պահպանելու . որքան ալ անյարիր ըլլա-
լին մեր զրագուն տեսով թիւնները , որքան
ալ վէճ ու սիրտմաշուք տայինք իրարու ,
այսուհանդերձ նոյն տոռաքելութեան մէջ
էինք , պատկառելի էին անոնք եւ անոնց
հորմար՝ կարեւոր էինք մենք :

Բնատուր չորրոշ, հետաշատչ տպածք
ու հուն ստացող ինքնագիտակցութեան,
պատմութենէն արձակուած անհնչելի թե-
լագրանքին, եւ ամէնէն կարեւորը՝ մեր
քրոնահուն, բծախնդիր աշխատանքի կող-
քին՝ անոնց քաղցրագիծ, հաւատապինդ
ներկայութիւնը անհրաժեշտ էր. անոնք
վայր մը ստեղծած էին, մուցեալլը մէր

կերտելիքն էր :
Զեմ կընը բսել որ իտէալ էր միջավայ-
րը : Երեցներու և մեր միջեւ՝ սերունդ-
ներու առվորական խրամատէ աւելի՝ ու-
րիշ ազգերու համար տնօրինուկ վիճակ
մը կար : Անոնց աշխարհէ՝ աղջտներու և
առօրեայ ապրուստի ծանրութեան տակ
բռնուած՝ բաւական տարրեր էր միջերի-
նէն : Անոնք մենք մատենապսս թիւնը զոյ

լրայ սպառար յուշեր ու հաւատքի բնից
էր անխախտ սպահած՝ մեզի ժառանգ
հնացած դրականութեան իւրաքանչիւր
ջի հմտութեան լրյան ու պատմական ակ-
ածանքը կը փոխանցէին, այսուհանդերձ
հեծաւ մասամբ անհաղորդ մնացած էին
որ աշխարհի մէջ հասակ առած դրակա-
ռութեան, փիլիսոփայութեան: Բայց ու-
էին լայնախոհութիւնը, նոյնիսկ իրենց
համոզուած, նոյնիսկ իրենց տարօրի-
ակ թուացող մէր զրութիւնները հրա-
սարակելու: Գրութիւն մը չմերժած՝
ազար կը մտածէին, կը համոզէին, կը
իձէին, թերեւս ալ մէր «Երիտասարդա-
ն» խենթութեան» վեցազրելով կը հր-
ասարակէին, յիսոյ ուրիշ թերթերէ
են հասած սառնիստն մաս մոն աւ ի-

եղի շատած սլաքներէն մաս մըս ալ ր-
ենք մէծահովարար դիմագրաւելով։
Էկ բան յստակէ էր, անսնք ճշմարիտ
ոսքը խափանողներ չէին. տարակար -
ութիւն կը ստեղծէին, բաժանորդ կը
որսնցնէին, բայց կը ձգէին որ զրակա-
ռոթիւնը, նոյնիսկ իրենց ճաշակին ան-
պղորդ զրականութիւնը՝ աճի առողջ։
Միւս կողմք՝ ինքնասէր ու այլամերժ,
ազապարի մէջ թիմուած, Հարցերը ծուռ
ողմէն դիտելու, սեփական ես-ը զուրս
անելու անկարողութեամբ տառապող
մբագիրներ կային, ինչպէս նաեւ զրոդ-
էր, որոնք երեւակայական համաշխար-
ային պատմուան մը իրենց կոնակին,
ունց նախանձը պարտկել փորձող քմծի-
աղող մը մեզ «ակնակ» ներս կը դիմա-
րտէին։ Բայց կային նաեւ ասո՞նք՝ Սի-
ոն Սիմոնեանը «Սփիւռք»ի նաւազարը,
օգոս Սնապեանը՝ «Բագին»ի խմբադեար,
ոյերէնի առաջին ուսուցչուհին և Պատա-
կան Ամասպրի խմբադիր Ժանէթ Քասու-
նին, որ առիթ չէր փափցներ ականաւոր
որդէտի մը զործը նուէր տալու մէր
ուստանիքէն մէկնումէկուն։ Եւ երրոր կը
երլիշնմ ոլէյրութեան անցեալը, այս ե-
քը՝ համափիւռ, մշտատարած լոյսի
էս մնացեալ լաւն ու վատը խաւարի մէջ
ը ձեն։ Ասո՞նք զուրս կը մնան իրաւ
րողի անյարիր ախորդակներով լեցուած
յն աւագանէն, ուր զրողներու եւ խմբա-
կիրներու եւ մտաւորական փոչուողներու
ասակարդ մը երջանիօրէն կ'ապրէր։
Անշուշտ հետաքրքրութիւն եւ հոգեկան
ապ կար Հայաստանի առընթեր նաեւ այլ
ազութիւներու գրողներուն հետ, Թրանսա-
րակաստան, Պոլիս, Սուրխա, քիչ մը
գիպտոս, թիչ մը Ամերիկա, տարածուն
բաժկանութիւն մը, երեւելի եւ հմայիչ։
Երիշ հարց՝ որ մէր պատանեկան տարեր-
ի մէջ խոր մզգաւանջ չէր զրականու-
ւեան ընթացքը. Ծակելիք ունէինք. Բայց
առաւոտը։ Դարասլաց ճառապայմեները
անին ողողեր էին հրապարակը։ Պատ-
անք չէր, համոզիւմ էր որ զրոդ եւ ըն-
երցող մէր յարաբերութիւնը հոգեզին

ութիւն էր, զրահ էր եւ պատսպարան։
ըստով՝ որքան ալ լուսանցքային՝ իր
ուղղ ունէր. շրջան մը չգրէիր՝ մտահոգ-
ողներ կ'ըլլային, կը հարցուի որձէին։
բնայիր տեղական բարբառով «անդայն»
ըսդ ըլլալ, անկուսակցական, եւ կուսակ-
ական զրական օրկանի մը մաս կարգելու
բաւէր ստանալ։ Միամտութիւն, խո-
տմանկութիւն բնական է կար, բայց
բականութեան չահը, զրողի արժանա-

ատառութիւնը զննէ չափով մը այս բո-
ռեն վեր կը պահուէք : Կուսակցութիւն-
երը անշուշտ կը փորձէին իրենց մոն-
ութ պահպանել, անկուսակցական թեր-
մերու հետ մերթ լուս, մերթ բարձրագոռչ
գայքար կար . հեռուէն դիտելով կը կար-
էիր թէ մէկը միւսին մատիկ չէր ըներ,
ակայն մէջը եղողը դիտէր որ ամէն մէկը
ինչին եւուարանէի ու առաջ իս խռովա:

լուսու իւրաքանչիւր տուրը կը կարդար :
Ենհանգստութիւն կար չզոքներու նկատ-
մաք , որոնք ազգականականումի տարօ-
յնակ տրամի լընթացքին , առանց «քեմա-
րար»ի զիտակցութեան , բեմ ելեր էին
ըրենց խօսքը . ըսելու . առոնք կը հարած-
էին լուսթեան քաղաքականութեամբ
ինչեւ որ համակիրի պիտակ մը գոր վա-

էլլի իրենց ճակտուին : Մասնաւոր ուշադ-
ութեան կ'արժանանային կուսակցական
ըսպները, նոյնիսկ եթէ անոնց հունձքը
զգուած, որդնոստած ըլլար : Բայց մեղ-
աներապէս հետաքրքրութիւն կա'ր նոր
ըսպներու նկատմամբ : Հիները - խեցե-
ր - հաշիւներ ունեին մաքրելիք իրար
ևս :

ՀԵՌԱԶԱՅՆԻ ԶԵՂԾԱՐԱՐՆԵՐԸ

ԴԱԴՈՒԹԵ

ԴԱԴՈՒԹ

ՊՈՅԱԹԸՆԻ մէջ, Օգոստոս 2-էն 4 տեղի
ունեցած է Թէքէեան Մշակութային Միուլ-
թեան երիտասարդական հաւաքոյթը։ Այս
նպատակաւ, Մոներէալէն ժամանած են
40 պարման - պարմանուշիներ։ Հաւաքոյ-
թին նպատակն էր ծանօթանալ աղբ։
կեանքի զարդացումներու եւ զիրար ճանչ-
նալ։ Հանդիպումներու ընթացքին երի-
տասարդութեան իրենց խօսքը ուղղած
են Միուլթեան Պոսթընի մասնաճիւղի եւ
Մոներէալի վարչութեան ատենապետները՝
Նորայր Խըլորեան եւ Նուպար Պապիկ-
եան։

ՊՈՂԱՍՈՅ մէջ, Օգոստոս Ե-ին, յանկար-
ծամահ եղած է Համայնքին ծանօթ գէմ-
քերէն՝ տոքթոր Հերման Միտքճեան, 59
տարեկանին։ Ողբացեալը հմուտ րժիշկ էր
եւ ինչ որ նուազ ծանօթ է, գոնէ արտա-
սահման, առաջինը եղած է Օքիսէի մշա-
կումը լրող թուրքիոյ մէջ, նաեւ դաշնա-
կահար էր։ Շրջանաւարտ Բանկութիվի
Միխթարեան Վարժարանին, Հերման
Միտքճեան մանուկներու հրանդութեանց
մասնագէտ էր։ Դաշնակի իր պատրաս-
տութիւնը կը պարտէր Գոհարիկ Ղազա-
րոսեանի։ Բաղմակողմանի յասկութիւն-
ներով օժտուած, տոքթոր Հերման Միտք-
ճեան իր բուն երջանկութիւնը կը գտնէր
ծաղկամշակութեան եւ երաժշտութեան
մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուած
է Օգոստոս 10-ին, Պէջոլուի Սուրբ Եր-
սիսութիւն Եկեղեցւուն։

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ «ԱԼԵՔ ՓԻԼԻպոս» Աղդային
Վարժարապետի սրահը, Յուլիս 18-ին տեղի
ունեցած է Տարօն Տուրութեանի Հայ-
րենակցական Միութեան Եջ-րդ պատգա-
մաւորական ժողովը, որու մասնակցած
են 23 պատգամաւորներ, Ֆրէքնոյի եւ
Լու - Անձըլըսի մասնաճիւղերէն, Կեդրո-
նական վարչութեան եւ մասնաճիւղերու
վարչութեանց անդամ - անդամուհիներ
եւ հիւրեր: Բացման խօսքը արտասահմած
է կեդրոնական վարչութեան ատենապետ՝
Եղուարդ Մկրտիչեան: Պիտանէի քուէար-
կութենէն ետք, միաձայնութեամբ վե-
րընտրուած է կեդրոնական վարչութիւնը,
որու անդամներն են. - Ե. Մկրտիչեան,
ձան Մկրտիչեան, Սամ Հռոքեան, Վա-
րանդ Դաւիթեան, Ատրուշան Մարտիրոս-
եան, Հայկ Յակոբեան: Մնայուն անդամ
է Մկրտիչ Ասագեան եւ պատուոյ անդամ
Բարդէն Ա. Քահանայ Գասպարեան: Են-րդ
պատգամաւորական ժողովը պիտի գու-
մարուի 1992 Վարդավարին, Ֆրէքնո:

Քիւզլաթէնի «Քուինգ» չամալսարանին մէջ կատարուած է Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ 145-ամեակը, նախաձեռնութեամբ Թորոնթոյի Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ հովհանն եւ վարչութեան:

ԹՈՐՈՆԹՈՅՑԻ զանագան մարզադաշտե-
րուն վրայ, Օգոստոս Յին եւ 4-ին տեղի
ունեցած են Հ. Մ. Բ. Բ. Դ. Գանատայի
23-րդ միջ - մասնաճիւղային ամառնային

**
*

ԳՆԱԼԻ կողի , Պատրիարքին այցելու
թիւն մը տուած է Միացեալ - Նահանգնե
րու Պոլսոյ աւագ Հիւպատոս՝ Թուման
Քարոզն , որու կ'ընկերանար իր կինը
Նաւամատոյցը դիրենք դիմաւորած է
Խշանաց Կղզիներու տեսուչ՝ Մեսրոպ Ե
պիսկոս Մութթափեան : Հիւրերը այցե
լած են Ս . Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին
ապա այցելած Գարեգին Պատրիարքին

որ յանցաւոր կը դպայինք տ-
նցանք գործած ըլլալու։ Յանցա-
կաստուէինք եթէ մտածէինք նախ
ութեան մտսին - այն կացութեան՝
էինք մենք զմեզ մեզի ջամբուած-
րները հարցապնդել համազօր
ագործութեան։ Ուրկէ՞ պիտի
մտածել, ամէն ինչ ծայրայեղօ-
ական էր - հարցերու մտսին կամ
խօսուէր, փա՞մ բացարձակօրէն-
սեր։ Մեր ճակատագրի աշխար-
եան մէջ հեռաստաններ կային,
ոյութիւնը կը դպայինք բայց
բաներ, որովհետեւ անոնց մերի
գուած ձեւը թերի էր, ուզու-
նավշտ, պատգամ՝ բարձրազա-
կ առօրեայ ազգային հարցերը
մտմուին ու ակումբներն էին,
ընդհանուր կացութիւնը, տապ-
րզողը պիտի գէթ բլային մեր
քանները, այսինքն՝ հայերէնն
ուին ու հայ գրականութեան
քերը - հաստարեսս դասագիր -
չիմնովին անուեսուած էին
սերունդին հոգեմտաւոր պա-

Հաստանները ճանչնուու համար կէտք կը մնային մէր մեծ հայր հիմնական կապը անոնց հետ շատ ենթադիտակից խուսափումի բնի ալ այն բոլորէն՝ որ արդին կը յուջէր, մէր կեանքի խոսութիւնը բորբոքուն աշխարհին մէջ գրեն ու մայրերը կամուրջ եղան մէր միջեւ, մէր ուզգութեան քի եւ անցքի մէջ անոնք միջոց ըջումի դիր ստանձնեցին զարու մէկ ծայրէն միւտք ուսումնառութային, հոգեկան եւ մարդկաններ ու կառուցներ գետեւ եր պատուպարանները կառուցապէսդիմիչն», բոլոր օտարներէն: Ասիկա կանչչուչ, որովհետեւ անոնց ուն ճիգերէն շատ աւելի մեծ էր կոչուած իրավիճակը, եւ որովհեիւոքի վիւխափայութիւն մը համագրէր Ազէտն ու Կեանքը, կաշկանդումներէ, վիճակներէ ուլ ճգուղ մտածողութիւն մը ուրածք չէր գտներ: Աւանդաւեան անունով՝ ազատ մտածուրայ կիմիք էր գրուած: Վախր, որ եթէ գուրս գանքը մեզի պարծ կեղրոնէն, եթէ հարցապլնիսորաննք, յանկարծ կը գուածատութեան, կը պղծենք «իշանէրուն»: Անոր համար է որ ազգէն պահէրուն՝ յանցանքի շուրջի պէս կը հետեւէր մեզի, ասր առանց «մէզք գործած» ըլնոր համար է իրականութիւնը որոնք որոնք հեռացան արտապահանքին, ուր այլախոնի մը դիմ զոհի առ գաւառանի ուրածանի ուրուաւերթեւեկին: Դժուար էր արթերիստասարդութեան մը՝ այս սրբականութեան կոյր ազգայթեան մթնոլորտին մէջ չնչէլ: Հասկնալ այդ հեռաստանները ու մնացած Հայաստանները սրբոհի մէջ ինկեր՝ գեռ Սփիւրուց չինք: Զկոր հիմնական մտածողութիւն մը՝ հեռաւոր երու մէջ հասակ առնող երիտարինը կեղրոնացնող, մէր կաներկայացնող, բացատրող: Եղ՝ կա՛ր անիկա, բայց թաքնը ոչէ գանձի պէս, այլ՝ անպէտք

ի մը պէս :
ա երբ կը մտածեմ թէ ինչքան
ցուեցաւ ինծի նման հաղարա-
այդ մատզաշ տարիներուն,
գասազիբք՝ մեր ձեռքերունդրին
ախտոն վոթորիկները Ալիշա-
փՓիէն, Դուրեանէն մինչեւ Վա-
եւ անտեսուեցան անոնք որոնք
իջական աշխարհին պիտի խօսք
ո տային : Թրքական կացինը իջեր
ճակատագիրը անկէ ետք է որ
տրասուելու կ'ընթանար . եւ ո՞ւր
գասազիբքերուն մէջ յետ - ե-
զրողները որոնք Շահնուրի պայ-
իրականութենէն ետք՝ մինաւոր
ըստ մէջ, աշխարհի խայտար-
թերու վրայ՝ մեր արեան գոյնն
ու վը հաղորդէին : Կը յիշեմ՝ երկ-
ն վարժարանի իմ հայերէնի դա-
ս մէջ զրտղներու նկարագիրը
ով վերլուծուէր, քան թէ անոնց
աթեան նկարագիրն ու դերը .
նայեանը կը կոչուէր «յեղյե-
փոփոխամիտ», Յակոր Օչականը
ու յամհճապատան», Կոստան-
ը «ամբարտաւան»ի պէս բառ մը :
կը թէլաղբուէր մեղի չկարդալ
ու Զարեան, որովհետեւ «բարդ
ասկնալի» : Մինչդեռ՝ այս երկու

զբողներն են՝ որ ամէնէն աւելի համապարփակ ձեւով կը բացատրեն մէզի մէկ անցեալն ու ներկան։ Կը մէրկացնեն երեւյթները, կը տանին դէպքերուն ծուծը կը մտածեն եւ մտածել կուտան։ Կը յիշեմ հիացումս՝ երբ համալսարան յաճախած ըրջանիս, պատահաբար սկսայ կարդալ զիրենք, եւ զայրոյթս՝ որ ուրիշներ զրկուեցան այս ճշմարիտ գրականութենէն, այս յորդ իմաստութենէն, եւ իրենց մտապատկերին մէջ հայ գրականութիւնը մեաց յուղումի աղերսի, անվհատ պայքարի եւ անվերջ կորուստի տարօրինակամերդ մը։ Ինչո՞ւ կ'անտեսուէին ժամանակակիցները, այն ատեն ողջ էին Որբունին, ՍարաՓեանը, . . Այլազեանը եւ ուրիշներ, ինչո՞ւ չէին մատուցուեր մէզի ողջերը, նորերը, լաւագոյնները։ Ինչո՞ւ հայ զբողները կ'առընչուէին հանրային կարծիքի կամ իրենց ազգային սպասարկութեան դիրքերուն։ Ամէն կուսակցութիւն բանաստեղծ «իշխան» մը ունէր Նիկողոս ՍարաՓեանը անշուշտ որիւէ կուտակցութեան չէր պատկաներ. այսօր իր կոթողական դործը քանի՛ Հայու ծանօթէ։

Եղեռնը լուսապսակ մը զետեղած եւ մեր
մտայնութեան մէջ կարծես զաղբեցուցան
է լուսաշառայլ զբողի զիմազիծը : Անկ
ետք ելորդները պարզապէս զբականու
թիւնը չարունակող չըթաներ ըլլային կար
ծես : Հոգեբանուրէն մէնք մէր զբականու
թիւնը կապած ենք պղպային խռէալնե
րու, թշուառութեան եւ մարտիրոսացում
հետ, եւ չենք փորձած արժեւորել զբող
ներու այն հոյլը որ Աղէտէն ետք ծագե
ցաւ, բայց զրեց մէր ժամանակաշրջանը
տապնապներուն մտնին, ան որ հայու
թիւնը դուրս հանեց մէկուսացումէ ե
ղետեղից աշխարհի մէջ : Գրողներ որեւէ
տառն հանրային յարաբերութիւնները
սպասեակներ պէտք չէ ըլլան, մինչ մէր
մէջ նկատի կ'առնուին այն զրողներ
յատկապէս, որոնք կուսակցութեան մը
կազմակերպութեան մը անդամ են : Կազ
մակերպութիւն մը կը պահճացնէ իր զը
րովը, մինչ ուրիշ կազմակերպութիւննե
րացարձակօրէն կ'անտեսեն զայր, կար
ծես Զինացի մընէ, պատահմամբ ինկած
Հայերուն մէջ : Զարմանալիօրէն նոյն
չէ պարագան, երբ հայրենարնակ զրո
մը զայ այս ափերը, կրնայ ան թուն
համայնափար ըլլալ - մինչեւ կիրշեր
չին ամշնար ատկէ - կամ թունդ համա
համայնափար, միեւնոյնն է՝ բոլոր կազ
մակերպութիւնները կը հետաքրքրուի
իրմուլ, կը մեծարեն : Ուրեմն զիտե՛
եղէր յարդանքի տուրք մատուցել հա
զրողներուն, ինչո՞ւ ուրեմն՝ իրենց հետ
իրենց մէջ ապրող Սփիւռքի զրովը կ'ան
տեսեն, զէթ ծգումը չկայ հասկնարո
անմիջական իրականութիւնը եւ աւելին
ինչո՞ւ անդիը պայման կայ որ Սփիւռքը
զրովը ըլլայ բարեկամ, խնդրարկու, զոր
ծակատար կամ շողոմաբան՝ որպէսզ
չմէկուսացուի, չանտեսուի : Որքան մէ¹
նազրութիւն կայ Վ. Թէքէեանի մասին
անոր իմաստուն խօսքերուն, կոթողա
կան վաստակին, մինչեւ իսկ հաւանակա
միասեռականութեան մասին : Միւս կող
մէ քանի՞ աշխատասիրութիւն կայ մէ²
ծառաքանչ Նիկողոս Սարաֆեանի կա
յորդահոս Զարեհ Որբունիի մասին
ասոնք մէնակեացներ էին, ազգացի
կեանքի մէջ չէին փարփեր, իրենց նկա
րագիրը չէր արտօներ զբականութիւն
գուրս չեղիլ : Դէմ չեմ հանրային կա
տրդային գործիչ - զրողներու, բայց մա
նագիտութեան այս դարուն՝ կը փնտռե

գրամկանութեան ա'յն պահակը որ դուք
գայ այս անհեթեթ պրիմատիկն եւ զԵ
բողի մը ստեղծագործական վաստակն
գնէ կշիռքին վրայ, «չ թէ յարակից բա
ներ ... Կա՞յ արդեօք այն աշքը որ պիտ
արժեւորէ իր վայրի՝ Սփիւռքի գրակա
հունձքը։ Հոս հատընտիրներ կան հրա
տարակուած Հայաստանցի ժամանակա
կից արձակագիրներու, բանաստեղծնե
րու մասին, թարգմանուած են անդերէ
նի որ տեղացի Հայեր հասկնան։ մշա
կութային հիմնարկներ ստանձնած, հրա
տարակած են անդիւագիր գրողներու
ծաղկաքաղներ, մինչեւ իսկ հայերէն
թարգմանուած՝ որ լուրը Հայերը հա
կընան։ Յարդ չեմ տեսած։ Նոյնիսկ մէ
համապատկեր (1941-էն ետք) որ պար
փակէ Սփիւռքի ժամանակակից գրողնե
րու գործերը։ Այլ հարց՝ որ իրեւ խոր
ու լեզու՝ այդ գործերը ունին անփոխա
րինելի արժէք, եւ անոնց անտեսումը
գրականութեան եւ մշակոյթի պատա
խանատուներու կողմէ՝ միայն տգիտու
թիւն, սուրակայութեան բարգոյթ եւ ան
պատասխանատունկարագիր կը մատնէ։
Մեր գրականութեան գանձերը բաշխե
անոր որուն կը պատկանի, այսինքն՝ հա
ժողովուրդին՝ մամուլի, մշակոյթայի
եւ կրթական մշակներու պատասխանա

Գորբաջով մօտէն ծանօթանալու համա
ամերիկացի ժողովուրդին առօքեայ կեան
քին, ընկերակիցներու հետ կը շրջի Ամե-
րիկայի փողոցները։ Յանկարծ սուփր
մարքէթի մը առջեւ պոչ բանողներու եր
կար չարք մը կը տեսնէ եւ ուրախութեամ-
կ'ըսէ։

- Կը տեսնէ՞ք ձեր երկրին մէջ ալ հեր-
կանգնողներ կան։

- Մէնք ամէն ինչ ըրինք, որպէսզ
ինքզինքնիդ ձեր տանը մէջ դդաք, կ

տուութիւնն է : Երկար տարիներու պէտ
չունի Սփիւռքի գրողը անդրադառնալու
որ մեր իրականութեան, մէջ ժամանակս
կից հայ գրողը տեղ չունի : Եթէ իրբե
քազաքակիրթ ցեղ՝ կայ հետաքրքրութիւ
նը, պահանջք մը՝ հասկնալու մեր իրա
վիճակը, ո՞վ կրնայ աւելի լաւ տալ զայն
քան գրողը : Խալկ եթէ կ'անահեսուի : Հա
գրողը՝ ուրեմն հասկնալու, մտածելու
տագնապը չկա՞յ : Եթէ չկայ՝ կը նշանակ
զիտակից ժողովուրդ չենք, պատասխա

մարզական խաղերը :

**

ԳՆԱԼԻ կղզի, Պատրիարքին այցելու
թիւն մը տուած է Միացեալ - Նահանգնեա-
րու Պոլառյ աւագ հիւսպատոս՝ Թուման
Քարուլն, որու կ'ընկերանար իր կինը :
Նաւամատոյցը դիրենք դիմաւորած է
Իշխանաց Կղզիներու տեսուչ՝ Մեսրոպ Ե-
պիսկոպոս Մութաֆեան : Հիւրերը այցե-
լած են Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին
ապա այցելած Գարեգին Պատրիարքին
որ իրենց փ պատիւ ճաշ մը տուած է :

Դաստու դեկավարութիւն չենք, մարդկու-
թիւն չենք: Եթէ տագնաապը չկայ՝ ըսե-
է սարսափելի ոճիր մը կը պատահի որ
լոեցուցեր է միտքը, թմբեցուցեր՝ գի-
տակցութիւնը, մեռցուցեր է առողջ ապ-
րելու իրաւունքը և կ'օրօրէ մեզ մահու-

卷之三

(Դար. Ա. Էջելի)

ՐԻ ՀԱՄԱՐՆԱՎԱՐ ԿՈՍԱԽԱԳՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀ-
ՄՈՆԱթերթն ըլլալէ: ՀԱՄԱՆԱՐԱՐ, աւե-
լի գերեխ պետի ըլլայ իրեն համար «ՃՐ-
ՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ» (պրադա) ըսել:

**

Բոլոր խորհրդայնագէտները կը շարու-
նակեն իրենց վերլուծումները, խորհրդա-
ծութիւնները: Ամէնէն խելօքները անոնք
են որոնք կը խոսապահնին թէ բան չեն
հասկցած:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ուրբաթ առաւոտ (Օգոստոս 23) մեր
առած լուրերու համաձայն կացութիւ-
նը միշտ հանդարս էր: Օգոստոս 22-ին,
Լ. Տէր-Պետրոսեան ելոյթ ունեցած էր
հեռատեսիթիւն, չորհակալութիւն յայտ-
նած քաղաքական եւ հանրային կազմա-
կերպութեան, իրենց ողջամիտ դիրքին
համար վերջին դէպքերու ընթացքին:

Նոյն օրը Գերագոյն Խորհուրդի եւ Նա-
խարարներու Խորհուրդին նախագահնե-
րը և Տէր-Պետրոսեան ու. Վ. Մանուկեան
հեռագիր դրկած են Ելցինի, Ռուսաստա-
նի Գերագոյն Խորհուրդի փոխնախագահ
Խարուլագովի եւ Ռուսաստանի վարչա-
պետ Միլյաժի, իրենց Հիացումը յայտ-
նելով Խուսաստանի դեկալարութեան ա-
րիութեան հանդէպ: Հեռագրին մէջ ըս-
ուած է որ անոնց վճռական ու անսիրա-
կործութիւններուն չնորհի կարելի ե-
ղաւ կանխել հակասահմանդրական վար-

չակարգը որ կրնար երկիրը առաջնորդել
քաղաքացիական արխանալի պատերազ-
մի մը: Հայաստանի գերազանցները չե-
տած են թէ հայ ժողովուրդը հաւատըով
կը նայի ապագային եւ պատրաստակա-
մութիւն կը յայտնէ Ռուսաստանի ժո-
ղովուրդին հետ սերտ դորձակցութեան:
Հեռագիրը աւարտած է ապաստեան նոր
դոհերուն հարազաններուն յայտնուած
ցաւակական զգացումներով:

Ծորհաւորական հեռագիրը մըն ալ
դրկած է Մութալիբով եւ արձագանքելով
անոր, խորհ. հեռատեսիլն ալ առնուազն
անհասկնալի որակած է, քանի առաջն
պահուն իսկ Պոլիանիչկո (Մութալիբով
թէ հայ էր) զօրակցութեան արտայայ-
տութիւն ունեցած էր ի նպաստ զաւա-
կր ամէնէն սասաջ կը սպասնայ այն ՀՀան-
դիրներուն: Այս առննչութեամբ, Բա-
րսուի կացութեան մասին հականական լու-
րեր հասած էին Երեւան:

— Վերջին օրերը յարձակումներ եղած
են կրկին Վերիչնի վրայ, վիրաւորներ
կան, մէկը ծանր:

— Ալիք Արդումանեան, որ ինչպէս դր-
բած էինք Հայաստանի ներկայացնուցիչն
նշանակուած է Միացիալ-Նահանգներ եւ
որ Օգոստոս 12-ին պիտի մէկնէր Նիւ-
եռք, Օգոստոս 22-ին մէկնած է Մու-
կուայի ճամբար, քանի լուս - Անձըլըս-
երեւան գիծը, որ բացուցաւ առջի օր
(տէ՛ս: «Յառաջ», Օգո. 21), այդ ուղ-
ղութեամբ սասաջն թոփէց մը կատարած
է, բայց, կը մնայ գեռ Երեւան: Թէրեւս
արտօնութիւն սասայ մեկնելու քանի
մը օրէն:

COMMUNIQUE

O. C. A.

Organisation de Coopération
avec l'Arménie

ARMENIE - URSS

Demande urgente
d'envoi d'observateurs en Arménie

L.O.C.A. se félicite de l'échec du coup
d'Etat réactionnaire en U.R.S.S. et réaf-
firme sa solidarité avec l'ensemble des
forces et gouvernements démocratiques
des républiques de l'Union Soviétique et
en particulier de l'Arménie.

Elle considère que dans la reprise du
processus de démocratisation, le référendum
sur l'indépendance de l'Arménie,
conforme aux lois et à la Constitution de
l'U.R.S.S., prévu pour le 21 Septembre
1991, est une étape essentielle.

Etant donné le contexte actuel de
l'U.R.S.S. et devant l'acroissement de la
pression militaire sur les Arméniens du
Karabagh, la présence d'observateurs
étrangers est indispensable pour le bon
déroulement de cette consultation popu-
laire.

L.O.C.A. demande instamment aux ins-
titutions et aux personnalités françaises
et européennes d'envoyer des délégations
sur place.

Pour tout contact :

RODRIGUE KURKJIAN

(1) 42 08 90 37

c/o S. 2. i.

32, rue Yves Toudie — 75010 Paris

Տէր եւ Տէրին Յ. Մուհամեդ 200 ֆր. կը
նուիրեն «Յառաջ» ին, Տէրին Տ. Գարբա-
ր եւ մահանաւ առթիւ:

«ՅԱՌԱՋ» ի
ընթացիկ ազդերու
սակագինը
Սեպենթիւրեն

Մահագի	450	(533,70)
Հոգեհանգիստ	350	(415,10)
Շնորհակալիք	350	(415,10)
Հարսնիք-Նշանուուք	350	(415,10)
Ծնունդ	350	(415,10)

Բոլոր ազգերու սպեկուուն վրայ,	
Հարկ է աւելին 18,60% թի. Վ. Ա. (անու վակագծի մէջ ընդունուած գումարը):	
Այս դիմերը կը վերաբերի մէկ ան- գամ Հարաբերակելի ազգերու, մին- չեւ մէկ քառորդ սինակ (25 առող) մահազուներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 առող) մահացեալին:	
Առեւտրական եւ այլ ծանուցումնե- րու համար, գիմել թէրթին Վար- չութեան:	

ՄԱՐՄԵՑԻ
ՄՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՆԵՑԻ

Մարսէլլ Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեց-
ուոյ վարչութիւնը կը տեղեկացնէ որ եկե-
ղեցոյ պատմեակալը Օգոստոս 1-ին 31
րաց է ամէն առաւոտ ժամը 9-էն 12-30:

b
r
e
t
s
n

Հ Ե Ա Տ Ս Ի Ռ

Փ
Ա
Ր
Ի
Զ

ԵՐԵՒԱՆ

(«ԱՐՄԵՆՓՐԵՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 14 / 21)

ՊԱՍԱՆԴՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ (*)

Օգոստոս 19-ի երեկոյեան Համթերք Ժա-
մանեց Գերագոյն Խորհուրդի նախագահն
Ա. ակագիալ Բ. Արարագիան ու անմիջու-
ուու սանակցութեան ակամ գորավար
Ստարիկովի հետ: Մշակուած ծրագրին
համաձայն, զիւգին ևտ քաշուելէ յառա-
կը վերագրանուէր պատասնդ վիճուրու-
մաներու մէկ մասը, իսկ զինուորական-
ները իրենց կարգին կ'արձակէին հայ
պատաներուն մէկ մասը որմէ հաք գոր-
քը կը հեռանար զիւգին ըրջակայքէն:

(*) «ՅԱՌԱՋ»: Առաջին արձագանք մը
տուած էին Օգոստոս 21-ի մեր թիւով:

**

ԳԻՒՆԵԱՆ ԶԵՐԲԱԿԱՆ ՈՒԹԵԱՆ

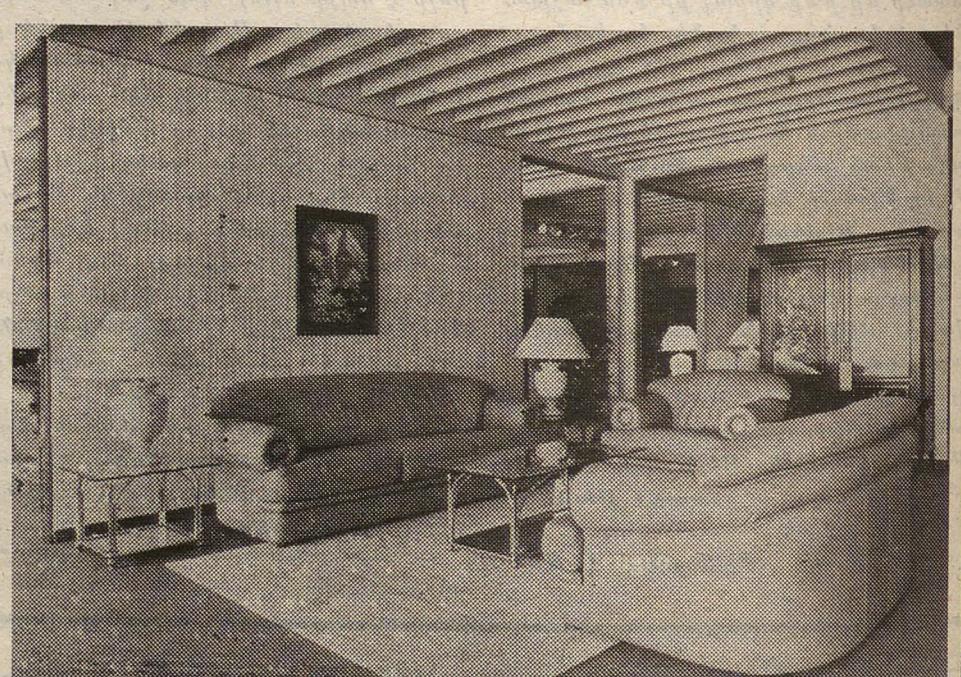
ՀԱՅՈՅ ՀԱՄԱՐՁԱՅՑԻ ՇԱՐԺՄԱՆ
ՅԱՅՍԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԻ

Շեշելով պահուն փափուկ հանգաման-
քը որ լցուուն է սպասնալիքներով, իշխա-
նութեան ու քաղաքական կազմակերպու-
թիւններուն ուղղուած կոչով մը ՀՀԵ-
ր կը հրացիք «զիտակցի ժողովրդի անկա-
խութեան կամքի պատմական արժէքը եւ
հաւատիմ մնալ ժողովրդավարութեան ու ազգ՝
պետականութեան կերտուան մեր սկզբունքներին»: Կաշը նաեւ ժողովուրդը
սատար կանոններու կը հրացիք իշխանութեան ու
զաւագաներու կը հրացիք իշխանութեան ու
պատմակերպութեան ու անկախութեան մեջ առաջա-
պատուած էր:

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բացառիկ զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդներուն”

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԿԱՆ ՀՐԱՄ, ԹՈՒՂԻՑԻԿԱՆ,
ՏՈՍՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԻՑԵՐ
(ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԻՑ,
ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԵԿԱՅՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS,
PROSPECTUS,
DIVERS TRAVAUX DE VILLE
(TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES,
ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ 09,
ԺԱՄԱՆ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱՄ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻԿ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

ԳՈՐԾԱՉՈՎ ԶԵՆԴՈՒՆԻՐ ՈՐ
ԻՐ ԱՊԱԳԱՆ ԻՐ ԵՏԻՆ Է

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՒԽՏ,
ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ
ԺՈՂՈՎՌՈՒՐԴԻՆ ՔՈՒՅՈՎ
ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

Նախ ինքնաքննադատութիւնը ըրաւ, հըրդային Միութենէն առանց երկկողմանի դաշնիք ստորագրելու իրեն հետ; — Խորհ. Համայնալվար կուսակցութեան «գանձը», որ պիտի ազգայնացուի 4 միլիառ ուրբիչ (2,4 միլիառ տոլար), յայտաբարած է Վոլոկի (անդամ կոմիտէին որու պաշտօնն է մատակարարել խորհ. անտեսութիւնը):

— Ղազախստանի նախագահը Նազарետի պայմաններում կազմակերպութեան մասին պահանջեց որ Խորհ. Միութիւնը, գոր կ'ուղեն մկրտել «Ինքնիշխան Հանրապետութեանց ազատ Միութիւն» համագանձնակցութիւն մը դառնայ:

այսպէս ինչպէս որ ներկայացուեցաւ Ապրիլ 23-ին եւ պիտի ստորագրուէր Օդուսու 20-ին։ Բայց, Գորբաչով կառչած է եւ կը թուի որ համոզուած չէ որ իր ապագան իր ետին է։ Իր առաջին մտահոգութիւնը այդ Ուստին է եւ կ'ըսէ անմիշապէս պէտք է վերսկսիլ աշխատանքները։ Ստորագրութենէն անմիջապէս ետք բանակցութիւններ կը տարուին անոնց հետ, որոնք կ'ուղեն թողուլ Միութիւնը։ Այս Հանրապետութիւնները իրաւունքը պէտք է ունենան ազատօրէն ընտրելու» կ'ըսէ Գորբաչով եւ այս կը նկատուի դըլտաւոր նորութիւնը։ Պէտք է փոխնախարարական մը ընտրել Եանայեւի տեղ, որ «ութե՛քին մէկն էր։ Պէտք է ստեղծել զեկափար նոր մասօրէն, որ ապահովութեան

— Աղքարէջանի «Ժողովրդական ձականու» օգտուսական մէկն է ձախողածակետական հարուածէն։ Օգոստոս 24-ի Խորհրդարանի արտակարգ նիստին շուրջ 30 ժողովրդավար երեսփոխաններ կոչ մը ուղղած են ուր կը պահանջուի վերջ տալ համայնավար վարչակարգին։ Իսկ «Ժողովրդական ձականու»ը այլ յայտարարութեամբ մը նախագահ Մութալիբովին պահանջած է որ վերջ տայ երկրին մէջ արտակարգ վիճակին, յետաձգէ Սեպտեմբեր 8-ի նախագահական ընտրութիւնը, ազգայնացնէ կուսակցութեան ստացուածքը եւ արտակարգ նիստի մը հրաւիրելով Խորհրդարանը հաստատէ բազմակուսակցական դրութիւն։

— Սեպտեմբեմբ Հ-ին կը բացուր սրբագիտութեան
խաններու արտօնակարգ համագումար մը,
Գերագոյն Խորհուրդի հրաւիլով:

բոթիւններ, ինչպէս «պերեստրօյկայի հայրը»՝ Եակովլեւ, Բակատին, Սորչակ, Պողոսվ, Պրեմակով եւ Ռեվենկօ : Գերադայն Խորհուրդի գործելակերպը պէտք է փոխուի : Նախագահը պէտք է նշանակուի Հանրապետութեանց հետ խորհրդակցութեամբ : Բանակին վրայ սահմանադրական հակակշխոը պէտք է ամբապնդը-ի: Տնտեսութեան մարզին մէջ, նախակտք է Ծննդուին շուկայի տնտեսութեան տանող բոլոր խոշընդուաները : Պէտք է տնտեսական սրոշումներու ձգողութեան մասայնը ջանքի բանակավար կուսակցութիւնը ջանք չի խնայեր ջանալ համոզելու համար որ ոչ մէկ բազգատական կարելի է ընել իր եւ Խորհ. Միութեան համայնակար կուսակցութեան միջեւ: Ակիզիչն տպաւորելու համար այդ ուղղութեամբ, Օգոստոս 27-ին, երկու էջերու մէջներկայացուցած այդ «տարբերութիւնները» կը խորապրէր՝ «Փրանսայի համայնակար կուսակցութիւն եւ խորհ. համայնակար կուսակցութիւնը՝ ցերեկը եւ գիշերը»:

կերպունը փոխադրենք դէպի Հանրապետութիւնները : Հուսկ, երբ այս ամէնը ըլլայ, ընտրապայքարը կը սկսի, որպէսզի հախազա՞ը ընտրուի հանրային քուէով : Դորբաչով չճշգեց թէ թեկնածո՞ւ է կամ ոչ : Նիստի աւարտին, բաւական աղմուկ եած է Լուկիանովի մասին : Երեսփոխան-

.. Օդոսոսո 27-ի Մանափ քրոնիքը յատկանչական խորագիր մը ունէր «Քանի՞ Պետութիւններ», ուր հարց կու ասի թէ պլաթեան Հանրապետութեանց անկախութիւնը ձանչնալէ ետք, ի՞նչ պիտի ըստի Ուկրանիոյ, Բելոռուսիոյ, ի՞նչ պիտի ըստի Մոլտանիուն, Վրացիներուն, Հայերուն . . . :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՃԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱԾ

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն որոշած է համակումար կազմակերպել 15 օրէն եւ այդ օրը որոշել լուծել կուսակցութիւնը կամ էլ չէր անունը փռեն:

(Շաբ. ը. Դջ)

ԳՈՐԾՎԱՆԿ

ՊԵՏՔ Է ՍՏԱՆՉՆԵ ԱՄԲՈՂՋ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԻԹԻՒՆԸ
կ'ըսէ և. Skr-Պետրովան

Ինչպէս զրած էինք մեր նախորդ Թիւլիկ, Ֆիկառօ Օգոստոս 26-ին լայնօրէն կ'արձագանգէր Հայաստանի Գերադոյն Խորհուրդի նախագահին արտայայտութեան: Կը ներկայացնենք յատկապէտայն մասը որ կ'առընչուի Հայաստանի մնացեալը կրկնութիւնը ըլլարով հեռատի պով արուած մամուլի ասուլիսին:

Եւ Տէղ-Պէտառսէան կ'ոսէ:

«Աշխարհ հայ զոհերը դէպի ժողովը
դավարութիւն եւ դէպի անկախութիւն
ուղղուած մեր պայքարին փոխարժէքը կը
նկատէր։ Տբեժնեւեան հաւատարիմներու
ձախողած հարուածը անցեալ շարթու բո
լոր ակնարկները դարձուց դէպի Մոս
կուա, ուր փոխադրուած էին այս պայ
քարին զբաւարկները։ Հոն էր այլեւս որ
խաղը պէտք էր շահուէր եւ ոչ թէ Ղա
րաբաղի աւերուած զիւղերուն մէջ կամ
Հայաստանի սահմաններուն վրայ։

Անցեալ շաբաթ գործադրուած մեթուսէ ներուն "փորձառական աշխատանոցը" ըլլալու պարագան շատ սուլ արժեց Հայաստանի : Մեր կառավարութիւնը չզարմացաւ պետական հարուածին, անոր հեղինակներուն եւ կիրարկուած միջոցներուն : Նախագահ Գորբաչով եւս պէտք չէ անակնկալի մատնուած, կամ մատնութեան մը դոհ դարձած ըլլալու գդացումը ունեցած ըլլայ: Այս արարքին ամէնէն տիսուր կողմբ այն է որ հարուածին հեղինակները իր մեղակիցները, բարեկամներն էին էին . իր կողմէն նշանակուածներ :

Գորբաչով եթէ նոյնիսկ չվաւերացուց թոյլատրեց բանակին հակասահմանադրական միջամտութիւնները՝ Հայաստանի, Ղարաբաղի, Լիտուանիայի, Վրաստանի, Էստոնիայի եւ այլ շրջաններու խաղաղ բնակչութեան դէմ: 1988-ին եւ 1990-ին անկարեւոր նկատեց դատապարտել Հայերու դէմ գործուած կոտորածները որոնք ծրագրուած ու նեցուկ գըտած էին նոյն ոճրապարտ խմբակին կողմէ որ պատրաստ էր բանակը շարժման մղելու Մոսկովյայի բնակչութեան դէմ ու վերջ տալու Խորհ. Միութեան մէջ ձեռնարկուած սարենորոպումներուն :

Ամբողջ այս տարրուան ընթացքին մեր
կառավարութիւնը անդադար ուշագրու
թիւն հրատիրեց այս ղեկավարներուն
Մոսկուայէն դուրս հակասահմանադրա
կան ընթացքին վրայ ու նաեւ անոնց եր
կարատեւ հետեւանքներուն : Մոսկուայի
ժողովրդավարներն ու արեւմտեան կա
ռավարութիւնները նախընտրեցին անզի
տանալ կատարուածը եւ հաւատք ընծա
յել խորհ . կառավարութեան . զոհերը
ծայրայեղականներ ու ազգայնամոլներ
էին պարզապէս : Պահպանողական ուժե
րու կողմէ պետական հարուածի մը ըս
պանալիքը զոր կը ներկայացնէր Գոր
բաչով , արեւմտեան կառավարութիւննե
րու պատրուակ ծառայեց աչք փակելո
այն զանցումներուն առջեւ զորս խորհ
նախադահը կը վաւերացնէր կամ կը թոյ
լատրէր :

գրի մը իւրացումը :
Իր կեցուածքը զօրացուց պահպանուական թեւէլ ու քաջալերեց զայն :
... Հակառակ անոր որ լուսաբանութեան կարօտ չատ կէտեր կան , մեղի հա

— 17 —

«ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ԽՈՀԱԿԱՆ ՑՈՅՍԵՐԸ»

Սյս Խորագրին տակ, Քոք ինիթեն տը
Փարիփ աշխատակիցը՝ Քրիստոփ Ալֆոս
Հանդիպումներ ունեցեր է Փարիփի Հայ
գաղութի անդամներու հետ, կարծիքներ
եւ տպաւորութիւններ քաղելու համար,
վերջին դէպքերու կապակցութեամբ:
Սկսած է անչորդաւութիւններ ուր տե-
սեր է Հայեր, խանդավառութեան դէմ
պատուաստուած Հայեր, որովհետեւ դա-
րերու ընթացքին այնքան հալածուած են:
Չեն մունար որ Գորբաչով կրակել տուած
է Հայերու վրայ եւ պոկրոմներ կազմա-
կերպած Ղարաբաղ: Լրադրողը հանդիպեր
է ժան - ժաք Վարուժանի, որ ըած է թէ
վերջիս ոմանք որոշ վերապահութիւն ու-
նէին անկախութեան եւ պատու-
թեան դաղափարներուն հանդէպ, այն
մտավախութեամբ, որ գրդութիւն
կ'ըլլայ եւ պատճառ կ'ըլլայ նախ-
կին վարչակարպի վերադարձին: Այ-
սօր, յայտնի է, ապագան միայն մէկ
ուղղութեամբ կ'երթայ, Հայ ժողովուր-
դի չափահասութեան ուղին: Թէրթը կը
յիշէ որ՝ «Եթէ նոյնիսկ Եռադոյնը չէ
դադրած ծածանելէ Կապոյտ Խաչի կեր-
րոնք՝ մշակութային տուն մը, Հ.Յ.Դ.ի
հոգատարութեան տակ, որուն զեկավարնե-
րը ժամանակաւոր կերպով հրաժարած
էին անկախութեան 1987-ի դէպքերէն
ետք, պատճառ ըլլալով իր կարգ մը ան-
դամներու, ինչպէս պատմարան ժէ(?)
Տէր - Մինասեանի հրաժարումին . . . :
Եւ ահա թէ ինչպէս կը գրուի պատմու-
թիւնը . . . : Ի՞նչ պատահէր է 1987-ին, ուր-
կէ՞ առեր է նման տեղեկութիւններ, հարկ
իսկ չկայ շատ պրատելու եթէ աւելցնենք
թէ Գիւտ Արք. ալ «Նաշեան»ի վերածուած
է, անդամ մը եւս այն տիսուր տպաւորու-
թիւնը կ'ունենանք որ հրապարակադրու-
թիւնն ալ չէ ինչ որ էր եւ այսօր ուելէ մէ-
կը որեւէ բան կը գրէ: Կը բաւէ աչք մը
նետել կարգ մը չաբաթաթերթերու վրայ,
որոնք ՕԳՈԱԾՈՍ 22 - 28 թուականն ալ կը
կրեն եւ երկար վերլուծական յօդուածնե-
րով (բոլոր «Խորհրդայնադէտները» Հը-
րապարակ իշած են) կը նկարագրեն փու-
շին յաջողութիւնը եւ անոր գրդապատ-
ճառները, համոզուելու համար թէ ընդհ.՝
ձեռով լրջութեան եւ արհեստի խոճմտու-
թեան պակաս մը կայ:

մար յստակ է որ Հայաստան չի կընար
իր ապագան կապել Միութեան մը որուն
գերիշխող դադափարախօսութիւնը աշ-
խարհակալութիւնն է եւ ուր ճնշումը կը
շարունակէ կառավարելու առանձնաշը-
նորհեալ միջոցը մնալ։ Հակառակ անոր
որ օրինաւոր իշխանութիւնը վերահաս-
տառուած է Մոսկուա, բնաւ հաստատ չէ
որ կեզք իշխանութիւնը պետական հար-
ուածէն առաջուանէն շատ առքեր տը-
պաւորութիւն մը պիտի գործէ։ Առկաին
ամէն հարցի լուծում գտնելու անյաջո-
ղութիւնը ու դաս չքաղել պատահարնե-
րէն, անխուսափելիօրէն պիտի առաջնոր-
դէ աւելի մեծ եւ շատ աւելի ողբերդական
անակնիայնեռու։

Հայաստան, ուրեմն, ոչ մէկ պատճառ
ունի անկախութեան նպատակէն շեղելու
եւ հաւատարիմ է զայն սահմանադրական
ձամբով ձեռք ձգելու յանձնառութեան։
Անկախութեան հանրագուէն տեղի կ'ունե-
նայ Սեպտեմբեր 21-ին։ Համոզուած եմ
որ շատ փոքրաթիւ, գրեթէ ոչ մէկ քաղա-
քացի անկախութեան այլընտրանքի մը
մասին կը մտածէ։ Այս կեցուածքը ժո-
ղովրդավար Ռուսաստանի ու այլ Հանրա-
պետութիւններու հետ զործակցութեան
ու լնկերակցութեան կարելիութիւնը չի
բացառեր։ Այսինքն՝ համաձայնութեան
տրամադրութիւն մը, ազատ ու հաւատա-
րազօր ազգերու միջեւ, հիմնուած՝ հա-
սարակաց շահերու վրայ»։

«ԵՐԿՈՒ ԴԻՌՔՈՐՈՇՈՒՄ»

U.

Օպոսածու Տ-ի «Հայաստանի Հանրապետութիւն»ը այս խորագրով երկու հարացարդույց կը ներկայացնէ որոնք քովէ քով բաժնած են թերթին Բ. Էջը: Առաջինը «Ազերինֆորմ» գործակալութեան և Պանուրամա Ագերբայցնանա» թերթին կողմէ կատարուած է Հայաստանի Մուկուայի մշտական ներկայացուցիչ Ֆելիքս Մամիկոնեանի, իսկ երկրորդը՝ «Արմէնֆորէս»ի կողմէ Ագրբայցնանի Մոսկուայի լիազօր ներկայացուցիչ Ռուսաստամ զարտէ Զառուր Փաշաօղլուի հետ:

Առ մերժենեն ուսուած առաջին հաս-

Այս գերշրջանին ուղղուած առաջին տպ-
ցումը կը վերաբերի Շահումեանի ու Ար-
շախի հայութեան դէմ կիրարկուած ա-
հարեկչութեան ու տեղահանութեան ա-
րարքներուն : «Շահումեան» . չէ՞ ու չէ :
Եւ ազերի ներկայացուցիչն պատասխա-
նը կը մկանի յստակացումով մը . «Ադրբ-
անցանի մէջ Շահումեանի շրջան գոյու-
թիւն չունի . կայ Գերանքոյի շրջան : Բնիկ
սնուանումին այս վերադարձով վերա-
լանգնենուած է պատմական արդարութի-
ւը» : Այս «յստակացում» էն ետք զարմա-
ւալի չըլլար պատասխանին վերջաւորու-
թեան կարդալ Փաշաօղլուի երկխօսու-
թեան փափաքը , իսկ հաւանական իօսա-
լիցներու մասին հետեւեալ արժեւորու-
թը . «ով թիր ստեասրտօրէն խալարութի-
ւու վերածած «գարաքաղիան քարտ»ը ,
անգիստ կ'ապրեն իրենց տունները , իսկ
ատերեն ալ քաղաքական ասպարեզ են մը-
ուած ու տեղ գրաւած հայկական խորհրդ-
գարանին մէջ» : Երկխօսութեան փափա-
քին կը հակադրուի նաեւ ազերի պատաս-
խանատուին մէկ մտածումը գոր կը կոչէ
քաղաքարակ անկարելի» . «երէ նոյնիսկ
Հայատանի կարենար առնել ուրիշի հողէն
լուոր մը , ի՞նչ է , ատիկա կ'արձե՛ր այդ-
անի արիւն» :

ի թուղնար Փաշաօղլուկ պատասխաննե-
ուն մէջ նոյն ձեւով կը մօտենայ նաև
Երցախիք քազաքացիներուն իրաւունքին
պաշտպահութեան մասին ամէն անդամ
Ռութալիբորդի խոստումներուն յաջոր-
դած հայ քնակչութեան դէմ ձեռնարկուած
ուրծողութիւններուն վերաբերող հար-
ուումին. «կարելի է թիւերով ու փաստե-
ով ապացուցանել որ տասնամետակներ
արտեսակ ունահարուած են Արցախի
ոյնինքն ադրբեջանցի բնակչութեան ի-
ստունքները. եայիցե՞մ մարգին ադրբե-
անական գիւղերուն սարսափելի վիճա-
կի»: Եթէ հայկական ըրջաններու դէմ
ուրծուած թերութիւններ կան, ատոնք
ուրծն են Ադրբեջանի նախկին զեկավա-
ռութեան. սակայն ինչո՞ւ մարզին զե-
ավարութիւնը չուղեց իւրացնել այն կէս
իրիսառ ուուրին որ յատկացուած էր
ԴիՄ-ի քննկերա - տնտեսական զարդա-
ռումին համար: Ինչպէս ծանօթ է, Փա-
տորլուիք ակնարկած ար յատկացումը
պատարուած էր Արցախի միացումին հար-
ըր արծարծուելէ միջոց մը նոտք ու մար-
զին ընկերա - տնտեսական զարդացումէն
ուելի նպատակ ունէր կաշառելու, բա-
յրնելու միացումի պահանջքը: Ու զեկա-
լարութիւնը հիշտ արժեւորելով այս հան-
ամանը մէկուած է ու ունի պատճե

Ազերի պատասխանառուն չեղումներէ
ազկացած պատասխանը կաւարտէ աւե-
րդ կրկնութեամբ մը ու առիթ ստեղ-
ուելով Հայերը մեղադրերու . ԼՂԻՄ-ի
աջաքացիներուն իրաւունքներուն մա-
րին Ադրբէջանի զեկավարութեան գիր-
ուորոշումը միշտ նոյնը եղած է . «պէտք է
բաշխաւորուին բոլորին իրաւունքները» :
Տւ որպէտի ադրբէջանական բարեխնամ
եկավարութիւնը կարենայ այդ պարտա-
յանութիւնը կատարել , «պէտք է որ այդ
անջահար հօդին վրայ գալրին անօրի-
ականութիւններ զործելի մինչեւ ատամ-
ենքը զինուած հայաստանցի «հիւրեր»ը ,
պէտք է անվերապահօրէն դադրին Ադրբ-
էջանի հանդեպ հակասամանադրական
ուարած քայլի նկրտումները» :

Այս խմատով, ցաւ պատճառած է «Գոռոս Արմէնիի» թէրթին մէջ լոյս տեսած Խոս Սարգսեանի հետեւեալ արտայայութիւնը. «Հքամթարակել Արցախի, Նախիջևանի, Արեւմտեան Հայաստանի համամար պայքարից՝ նշանակում է սպանել ամբողջ հայութիւնը»: Կարելի էր անուշտ հարց հարց տալ թէ ինչո՞ւ աղերի ներ-

ՄՏՔԻ ՍԵՐՄՆԱՐԿՈՒՆ ԻՐ ՀԱՍԿԱՔԱՂԻՆ

Առփթ չեղաւ մտերմանալու հետք : Եոյն
սղագին մէջ ապրեցանք 11 տարի եւ մէկ
նորամ առանձին ենք եղած «Հայրենիք»ի
ն իրմբագրատան մէջ : Գացեր էի իրմէ
· գնելու իր զրքի Ա. Հատորին նոր հր-
տարակութեան մէկ օրինակը : Մտքէս
կ չանցաւ թէ կրնայի զինք վիրաւորել
ոդպիսի քայլով, բայց այդ չէր մտադ-
րթիւնս, կ'ուզէի ունենալ այդ զիրքը եւ
էր ուղղակի ... աղքիւրին զիմել:
առ սիրալիր ընդունեցաւ, առանց ո-
նչ զգացնելու եւ մօտ կէս ժամ զրուցելէ
ոք հեռացայ: Վստահ ալ չեմ թէ զիրքը
ուի թէ ոչ: Գիտեմ միայն թէ շարաթ մը
ոք երկու օրինակ կար քովս որոնցմէ
ն զրկուած էր Ալէք Մանուկեան Մշա-
թային Ֆոնտէն: Այդ կարձատեւ տե-
լցութենէն ետք, զանագան առիթներով
ոնուեր էինք եւ հագիւ քանի մը բառ

կանագիւր : Հակառակ այդ բոլորին ,
ծանօթ մը չէին նկատեր զինք : Կը ճանչ-
յի վաղուց , Պէլը թի պատմնեկան օ-
ւէս երբ «Ազգակի»ի մէջ կը կարդայի իր
ուածաշարքերը մէր կենաքը յուղող
դիրներու չուրջ : Իր յօդուածները լույս
տեսնէին զրեթէ ամէն օր , «Ազգակի»ի
ըրորդ էջի առաջին երկու մեծ սիւնակ-
ուն մէջ : Եկեղեցական տագնապը հիմ-
լան հարցն էր , եւ կ'ապրէր իր ծննդ-
ւը : Այդ չքննին կը զուգագիպէ նաև
ըոռանալի բանաձեւումը որ կը պատ-
էր ոչ թէ իրեն , այլ «Այդ»ի խմբագիր
որբէնին՝ Տիգրան Թօսպաթին : Առաջ օտ-
թերթին առաջին էջին ամբողջ լայնքը
աւող մէծատառ յայտարարութիւնն էր
որկ լուծանէ զօրբէնա»ը : Այդ բանաձեւը
նաևկան էր թէ ոչ , կարելի է վիճիլ ,
ոց թէ Թօսպաթ յաջողած էր օրուան
երանութիւնը խոտացնել այդ երեք
մերուն մէջ , կասկածէ դուրս էր : Բնդ-
ագիր թերթերը լուռ չէին անշուշտ :
ուամ Ահարը ունեանն ու իր համախոհ -
ը իրենց կարգին նոյնքան խանդավառ
պով կը պաշտպանէին իրենց գիրքերը
պայքարը կ'ընթանար անհահանջ ...
ուով ու խանդով : Աւելի քան երեք տար-
եակ է անդած աւոր սոլորէն եւ գլխա-

դերակատարներէն չատեր գսատհաւա-
կը շարունակեն վէճը անդենականին
Մաշտոցի հաւանական ու ներողա-
ժապահին ներքեւ : Գլխաւոր դերակա-
րներէն մնացած են քիչեր, թօսպաթ,
ունի, Վահէ Վահեան, Եւայլն, եւ
ուռքահայ Ժամանակակից հրապարա-
բրութեան վարպետը՝ Մինաս Թէօլէօլ-
որուն վաստակը առիթ կուտայ այս
ներուն : Թէօլէօլեան կը պատկանի Հը-
գարակագիրներու սերունդի մը որ
նեց սիւռքահայ հանրային կարծիքը՝
ույլին, քաղաքական, մշակութային
իրթական մարզերէն ներս : Եղաւ պայ-
տի առաջին գիծերուն՝ ամենաթէժ օ-
ւուն եւ կը մնայ պատնէշին վրայ : Ի-
հանդէպ ստեղծեց երկու իրարու ներ-

արցուցիչը երկկողմանի յարաբերու- Փա
ններու շրջանակին մէջ, փոխանակ աւ
աստանի իշխանութեան գիրքորո - «Ս
մն ու արտայարտութիւնները նկատի յա
նելու, կը հիմնուի Սօս Սարգսեանի իր
քիչ մը աժան հռետորսութեան վրայ. պէ
լայն բան պիտի չփոխուէք, քանի որ
չառզլուի պատասխանները մէծ կամ
«Ա

ըր արջանակներ գծելէ եռք կը յանդին
և հմտնաքարերուն. թէ ինչո՞ւ այդ
աններուն մէջ չորս տարի, երկու տա-
տառչ, անձնադրային ստուգումի ան-
տառեշտութիւն չկար: Որովհետեւ
ին ժամանակ հոն այդպիսի քանակու-
ամբ անպատճ մնալէ սանձազերծ հայ
ժապներ շխային: Քանի որ Հայաստան
սկանոնացում կ'ուղէ, պէտք է «դրացի
նիշշնան հանրապետուր ենան տարածքնեւ
առցնէ զինուորական իր կազմաւրաւմ-
ըր»: Մանաւանդ որ «ոչ մեկ զինուած
որբեցանցի եղած է ու կայ Հայաստանի
ջ»: Այս կրկնութիւնները, այսուէս կը
ուի որ ի վերջոյ հաւատացուցած են
եւ անոնց հեղինակները ու Փաշաեւ չի
բանիր նոր տարածքներ գծելէ անտր-
մարտանարկանին ու անհեթեթին, հարց

«Ե՞րբ, ձեր կարծիքով Ադրբեյ-
ջին Ղարաբաղի մէջ, իր հայրեռուն
մայրեռուն հողին վրայ պիտի չվախ -
յ որ կը սպանեմ գինեք»:

կ զգացում, կամ պէտք էր սիրել զինքն կամ պէտք էր քննադատուել, քննադատու և սիստ ու առանց բառերը ծամժմելու: Երկուքին միջև ինկող զաղլ կեց ածք գոյութիւն չունեցաւ: Եւ ո՞րն է լերջոյ վաւերական հրապարակադրի լաւագոյն զնահատուանքը եթէ ոչ նման իինք մը: Որովհետեւ, եթէ ընտրած գաղափարական մը որպէս ուղեցոյց ամբողջ էութեամբդ կը դիմես զէպի ըր խոչաններու իրականացման, միշտ ոնալով որ «նպատակ վազած ուղղուանք վրայ է» եւ բոլորանուէր հետեալկանութեամբ կառչած կը մնաս գահարականիդ ու տեսութիւններուով միշտ ահ բլարով որ «ընարած գաղափարագ» կամ տեսութիւնդ «ամուր է», ոք չկայ ծէքծէքումի եւ կ'ըսես ու կը սայն բոլորի մասին որուն կը հաւատ առանց մտահոգուելու թէ մարդիկ սիրեն քեզ թէ ոչ, Սիրողը, զնահալ միշտ կը գտնուի ինչպէս տարածիք եղողն ու քննադատողը: Հիմանը հաւատքդ պահելն է, զաւանած առնենքուդ, զաղափարականդ աճուրծ հանելն է օրուան հանրային կարեն կասկածելի սակարանին մէջ: Թէօհան եղաւ այդ հրապարակադրիրը եւ նկերներուն հետ կռանեց Սփիուքակեանք:

մըն էի զրեր Երուսաղէմի Պատրիար-
հոգելոյս Եղիշէ Արքեպիսկոպոսին,
նոց որ պատասխան մը ակնկալիմ
է : Բայց պատասխաննեց ամիս մը ետք :
Ով նամակին էր իրմէ : Աւճիկ նաև նա-
մը՝ Շահնուրէն : Երկուքն ալ մեծ
մքով կը պահէի պահարանիս մէջ
բբ Պէլլութք ձգեցի Ամերիկա դալու-
ար , նամակները հոն մնացին որպէս
կորսուին ճամբորդութեանս ընթաց-
Դժբախտաբար երկուքն ալ կորսու-
է : Եղիշէ Պատրիարքի նամակէն նախա-
ռութիւն մը գրոշմուած մնաց մտքին
որ քիչ ետք կը մէջրերեմ : Ոչ մէկ
ու ունիմ ըսելիքս ապացուցելու , նա-
ու կորսուած է եւ ինք ներողամիտ թող
յ եթէ զինք խօսեցնեմ այստեղ : Հար-
մըն էի ուղղեր իրեն ու փոխանակ
ցումիս պատասխանելու , հոգելոյս
ըրբարքը ըրեր էր հետեւեալ նկատո-
դիւնը՝ «Նոր սերունդը այսօր տոտակ
իւթթ մտքի , միտքը ողիի փոխելու
չքին» : Պատկերը գեղեցիկ էր բայց
թէ նկատողութիւնը ճիշդ էր թէ
լուսակ չէր : 1963-ին կամ 1964-ին զբո-
չ էր այդ տողը եւ անցած է 28 տարի ,
խօսքով սերունդի մը , մեր սերուն-
դիւնքը , առաւել երեք տարի : Թէ
սերունդը կարողացա՞ւ «միտքը ողիի
ել» , չեմ գիտեր , ուրիշներ օր մը
ոչեն , բայց Մինաս Թէօլիօլեանի սե-
ղըր իրագործեց այդ «Հրաշքը» : Հիմա ,
ժամանակներու դիրքերէն դիտած ,

տօղլու կր դերին մէջ է երր կ'ըսէ թէ
զի զոհացուցիչ պիտի նկատէր
Աւը կամ որեւէ միջազգային անկախ
հնաժողով որ ազատ ըլլար է. Պանէրի
քիսային ներգործութենին»։ Յայտնա-
, ան շատ խանգարող դէմք է ապերի
ալարին համար, Ի՞նչ չէս ըլլայ, երբ
միսկ Սախարովի յիշատակի երեկոն
Ռոստրոպովիչը կը նուագէր, ան կըր-
վերածել հայ աղբբեջանական կըն-
թի նուիրուած գրեթէ միքրինկի»։ Հա-
մել այս «խանգարիչ» տարրերուն,
տօղլու յոյս կը յայտնէ որ «հեռու
այն ժամանակը երբ անկախ, անկողմ-
ալ ժաղաքագիտներ ժայլ առ ժայլ
վերլուծեն դէպիերուն ներացք, կ'ո-
ւն թէ՛ կեդրունի, թէ՛ անազնիւ ժաղա-
քան խանակիչներու դերը ... եւ աշ-
ակ կ'իմանայ երկար դարեր եով. եովի
առողջ ժողովուրդներու...»։
ապէս վերջարան միշտ նոյն յանկերդը.

ինւստրաց պէտք է վերադառնալ 1987 ականին սբարու հույսին, հրաժարի թշնամի հանդեպ որեւէ տարած քային անջնչեց»:

Տա այսպիսի խուլ խօսակիցներու հետ գտնելով պէտք է ելքի ձամքայ է Հայաստանի իշխանութիւնը, լուրի նոր հեռանկարներ քանալու համար այսի հարցին ու նաև ջրելու այն ձրի:

ԱՐՓԻ ԹՅՈԹՅԱԿԱՆ

կը լինանք արժեւութել այդ սերունդը՝ թէ
լիօլեանն ու իր զաղագիաբակից նկը
ները՝ վազգէն Շուշանեանէն մին
Շաւարչ Միստքեան, Միսիթարեան, Ծ
ոռւկեան, անդրազանալու այն պա
իրականութեան թէ այդ մարդոցմէ իւր
քանչչւրը իր չափով ու կշռով Սփուռ
«ողի» առեզելէ ետք կարողացաւ պա
ու հզօրացնել բոլոր այն ստորոգելին
որոնք ժողովուրդի մը նկարագիւրը, իս
նուածքը կը ցոլացնեն: Եւ ոչ միայն
փիւռքի, իրենց հետեւողական պայքար
զաղագիաբարէկանօրէն անզիջող անլուրո
լիութիւնը, ունեցան զգալի անդրազա
հայրենի մտայնութեանց վրայ եւ վիր
երեք ու կէս տարուան հակայական
զաշրջումները, բարենորոգումները
բենց սերմնառումը կը պարտին որոց չ
փով այդ սերունդի զաղագիաբական պա
քարին որուն արժանաւոր ներկայացու
ցիներէն եղաւ Թէօլէօլեանը: Ոչ չ
փորձ այստեղ տալու իրեն ու իր տնի
ներուն բան մը որ իրենցը չէ իրենց վ
տարկին իսկ փաստովը: Պայքարէկան
փիւռքի մէջ եւ այդ պայքարի արձակ
գը չէր կրնար չասնիլ երկիր: Շատ
բունդներու յաճախ չէ արուած բախ
տեսնելու տարուած աշխատանքին, մա
տարկան խոնչէնքին պայքարէրումը: Պի
զարերումի անդաստանը այսօր կը կ
տարուի հայրենի երկնի կամարներուն
քոյ: Անոնցմէ շատեր կը բացակային ո
զաստանէն: Թէօլէօլեան հազուալիս
ներէն է ներկաներէն՝ ականտուեն իրը
Ամենն է կատարելու հաստատում մը ե
իրենց պայքարը չեղաւ զերծ ծայրա
զութիւններէ եւ կարելի է գտնել չար
ձաղկելու իրենց ելոյթներուն մէջ: Մ
րայեղութիւններու դիմեցին վստա
րար. բայց երկու կողմերը խաղացին
բար ամբողջացնող, իրարու կցորդու
եւ իրարմով ապրող բախարուչ զեր
Թէօլէօլեան եւ իր զանակցական ընկ
ները՝ իրենց անզիջող կեցուածքին
և թէ երբեմն հեռացան սովետական հ
րենիքէն ու մէրժեցին իրականութիւն
իրենց ընդդիմախօսները ստրկամին
չէին միշտ երբ անվերապահօրէն նոյնի
խանդավառութեամբ փարեցան ան
չուրջ ու կենդանի պահեցին անոր ն
կայութիւնը նոյն սփիւռքին մէջ թէր
այլամերժութեամբ մը որմէ կարելի
խուսափիլ, բայց թէ անոնք որոնք զար
փարականօրէն հեռու կամ վերապահ է
մնացեր հայրենի իրականութենէն եւ լ
անոնք որոնք անով էին սնաներ, մին
նարար վառ պահեցին հայրենիքի մը զ
զափարը, իրականութիւնը սփիւռքի
լապէս տարրալուծող իրականութեամ
եւ այսօր եթէ նոյն այդ սփիւռքը իր գ
ւակներուն գրեթէ ամբողջութեամբ ո
ւած է անոր օգնելու աշխատանքին, ա
այդ արդիւնքն է նոյն այդ սերունդի չ
բարքած, գրեթէ առհատական միան
թեան մը տանող այդ օրերու անդին
ու երբեմն անոպայ պայքարին: Հո՞ն է
երեւան կուգայ այն անիրական հրաց
որ եղաւ իրենց արարումը՝ սփիւռքա
մարզու ինքնութեան կերտումը:

զնելու մէսելները որովհետեւ անոնք
ի վճակի չեն առարկելու կամ ձշումներ
պատրիութեան կայ այս մօտեցումին հակա-
զիր պատկերը : Կայ մարդիկ որոնք կը
իրենց յուշերը ու կը սպասեն որ այդ
ուղղը լրյանին գան իրենց մահէն ետք :
Մարդիկ սրոնք իրենց ըսելիքը թուղթին
անձնելէ ետք կը սպասեն մահուան՝ յետ
ահու վայելելու այդ հրանուանքը : Այս
արդգոյ մասին հոգեբանները պէտք է
սրայալուին, իսկ մենք՝ պէտք է զը-
տանք անոնց : Այնքան շատ խառնուած՝
բարոն բարմազան մարդկային թշինչներու
վը թաքնուած միջուկային թթուները
որոնք այդ խառնուածքները կը բնորո-
ւն : Թէօէօլեան իր այդ նախադասու-
թեամբ կը զրաւորէր ազնուութեան,
որպար ու խղճամիտ մարդու անհատա-
նութիւն մը :

Թէօլէւանի մէջ պէտք է փառուել ըլր-
պապու ազգեցութիւնը, գաղափարա-
նն ու ազգային մթնոլորտը ուր իր ըմ-
բնումները, համոզումները ձեւ ասին:
Ամ զիտեր թէ ե՞ր է մտած Հ. Յ.-ի
արքը: Զարմանալի պիտի ըլլար կթէ
ըլլար գաշնակցական: Այդ կուսակցու-
թան մէջ տեսած էր կարելիութիւնը հա-
կու պայային խոչալներու իրազոր-
ան եւ այդ վստահութիւնը աստիճնորդուծ
որ զինք չոն, ընելու զայն տապաւարը իր
գելիան ապրումներուն եւ ըլլարու անոր:
Յ. Յ. Քաշնակցութեան հաւատամքին ու
զպային պատուիրաններու տախտակին
հանաչանց տարածողներէն մին: Իրն էր
իրասարդական խանդն ու կըսկէը, Դաշ-
ակցութիւնը եղաւ ասպարէզը, ուր ազգ-
ուրը արգասառուեցան հանրային
հանքի ամենի ու յաճախ խառնաչփութ-
ատորական հրդեհին մէջ, ըլլալու հա-
ր կուսակցութեան հեղինակուր
մթագիրներէն մին, զետնին չուալով այն
առքը որ սկսեր էր Զարգարեանով, Ալ-
այիանով: Հարց է տակաւին, թէ թէօ-
լուկան պիտի ըլլա՞ր այն ինչ որ եղաւ
թէ հեռու մենցած ըլլար որեւէ կուսակ-
ութենէ: Հաւանարար, որովհետեւ կան
արդիկ որոնք կ'աւելցնեն վարկը այն
դժապատին ուր կը զտնուին իրենց ան-
տակութիւններու ուժով: Թէօլէւան
մննցմէն էր, ինչպէս թէքէան մը, կամ
եւ մէկիլ որ իր անձին մէջն պատկա-
նաք կը պարտապրէ: Նման մարզոց հա-
ր կուսակցութիւնները կը հայթայթեն
ապարէզը իրենց տաղանդին ամբողջա-
նա ծաղկումին:

Ահա ուրեմն, նման անհատ մը բնական
որ պիտի ընտրէր ազատ պայքարի
նոցը ուր ինք եւ իր ընկերները թրծուե-
ան: Ժամանակներ՝ երր մարդիկ Հրամ-
ալի խիզախութեամբ մը կ'ըսէին այն
մէն ինչը որ կը մտածէին: Խւրաքան-
իդր համաձայն իր յանդգնութեան, իր
աղանդի ուժին, Շուշանեանի ականջը
առափ, Հայ մամուլի ընդարձակ ու մտ-
ուր բնմին վրայ որ չաղարտուեցաւ
ուղասարկուներուն վատութեամբ:

ԷՐԹՈՎԱՐՈՒԵԼ
10. Եյնիկու Ողբարպահ ստորոտ
թթօղլուլի պատկանող գիւղաքաղաք
որուն բնակչութեան ստուար մեծամաս
նութիւնը թուրք է : Հոգ գոյութիւն ու
նիր սակաւաթիւ Հայութիւն մը միայն
որուն հոգեւոր պէտքերը կը հոգար իրմէ
մկուլէս ժամ հեռու գտնուող
11. Եկմիածն ։ զուտ Հայաբնակ աւանը
Պրուայի տուաշնորդութեան նկրքե (Խար
բերք, Սարգուան եւ Սերաստիա ալ ու
նին համանուն զիւղեր) : Ծննդավայր
Եղեսիոյ առաջնորդ եղերաբախտ Արտա
ւագլ Ծ. Վարդապետ Գայենոտէ րեանի

իւրաքանչյուրը նետուեցաւ պայքարին
մէջ իր ուժերուն ամբողջական լարումով ։
իր սկզբունքները պաշտպանելու անտեղի-
տալի հաստատակամութեամբ։ Յազբողի
կամ պարտուղի հարց չկար, պատմու .
թիւնը փաստեց վերջին տարիներուն որ
իրենք բոլորը յազբողներ գուրս եկան.
իսկ մեր օրերուն, նենդամութիւնն ոռ
սադրանքը խառնուածքի ու նկարագրի
զգուելի ունակութիւնները բարձրացու-
ցին մարդկային առաքինութեանց շարքին
եղան կասկածելի արժեքափերը մեր ժա-
մանակներու ոիթմին։ Թէ կօլուանն ոռ
ընկերները՝ գաղափարակից թէ ընդդի-
մադիր, մտաւորական նախանձելի աղ-
նուութեամբ իրենց պայքարին իւրաքան-
չիւր տրոփովը կամարեցին սիմեռքահա-
յու սրտին անիմանալի խորանը։ Եւ, ըլ-
լալով նոյն այդ սփիւռքի արդինք, զար
մանայի չէր բնաւ կարգաւ վերջերս ին-

ահազանդը պարզուող երեւոյթի մը դէմ
Շատ փափկանկատ ու նրբօրէն էր լրած
իր դիտողութիւնը. բայց եւ բաւականին
յստակ: Հայրենի իրականութիւնը դար-
ձած է առանցքը մէկ ժողովորդին՝ ամէն
կողմէ, Սփիւռքի գործերը կ'ընթանան
հայրենի իրականութեան կը սոյցիթով: Բը
նաև ալիսի ըլլար այդ եթէ ըրլլար այն
երեւոյթը թէ աչքաթող ըրած, մոռցած
կը թուինք ըլլալ ամիւռքի հոգերը: Թէօ
լէօլեան տկնարկի էր այս իրականու-
թեան եւ ատենն է թերեւս վերանայելու
մէր աշխատանքներու առաջնահերթու-
թեանց, պարզապէս այն պատճառին հա-
մար որ որքան զօրաւոր է ամիւռքը, նոյն
քան եւ աղդու անոր աջակցութիւնը Հայ-
րենիքին: Իսկ աւելի շեշտակիօրէն Մայիս
28-ի մասին դրած յօդուածով «Հայրենիք»
Մայիս 30 կ'ըսէր ԱՄայիս 28-ը հրահանր
մըն է կառչած մնալու պատճական ճըշ-
մարտութիւններու պարտադրած յանձնա-
ռութեանց, արհամարհելու ձեռնթա-
փութեան համակերպումի ամէն տրամադ-
րութիւն եւ սերունդէ սերունդ փոխան-
ցելու հայ ժողովուրդի պահանջատիրա-
կան բոլոր դասերը, իրատեսութենչ՝
(ընդդուռմը՝ Մթ-ի) անջատ պահելով ի-
րաւատիրական (ընդդուռմը կրկին Մթ-ի-
գիտակցութիւնը»: Հասցէն որուն ուղղը
ւած էր յստակ է: Այստեղ կը լսենք արդէն
արձադանդը իր տարբեր մէկ յօդուածին
եւ ընդհանրապէս ամիւռքահայ մամուլի
մէջ արձարծուած մատհոգութիւննե-
ներուն, հարցի մը առիթով որ լրջօրէն
կը մատհոգէ ամիւռքը առաւելաբար:

• Ենգուև, վորորդպալլց հրապարազագր
րական վաստակի մը Հասկաբազն է որ
կը կատարէ վաստակաշատ խմբադիրը
դաստիարակը, գրականագէտ եւ Հանրա
յին գործիչը եւ որուն ուղղուած լաւա
գոյն ու միակ մազթանքը պիտի ըլլար
ազնիւ սերմանողի բազուկներուն ամբա
կուռ առողջութիւն վասն նոր ցանի ե
նոր ու ազնիւ հունձքի: Իր ու գալափա
րակից ընկերներուն ցանը գտաւ բերր
հոգը ափիւռքահայուն սրտի ակօններու
մէջ: Եւ այսօր այդ հին Ռիխտի նոր Հաս

ԴՐԱՄԸ

ՔՈՒԵՑԹԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

Հակառակ իրաքեան գրաւումին ու Ծոցի
պատերազմին, Քուէյթի մէջ ապասողա-
կան ախորժակը մէծ է: Փողոցներու մէջ
կը վստան «Մերսէտէս» ու «Գատիլաք»
ինքնաշարժերը: Քաղաքին կեղրունական
վաճառատունները լեցուն են փարիզեան
մետաքսեղիններով ու անուշահատու-
թիւններով: Այս բոլորը կը յիշեցնեն ընդ-
դիմադրութեան պարագալուիմին իսօնքը թէ
Քուէյթ կը զեկավարուի երեք սկզբուն-
քով: «Պրամ, նորէն դրամ, միշտ դրամ»:
Կիսաւեր պալատներու, քանդուած դղեակ-
ներու, կքած ճամբաններու միջն պէրճանքի
վաճառատուններ կը շարունակեն գործել:

տուրի նախարարը իր քաղաքացիները
դպուշացուցած էր կրկին նախապատե-
րազմեան վիճակի մը վերադառնալէ : Ա-
նոր խօսքերը սակայն չեն արգիլած որ
վաճառատուներ լեցուին գեղեցիկ յախ-
ճապակիներով կամ ելեկտրոնիկ խաղե-
րով : Քուէյթցիները իրենց ապրելափերպը
փոխելու ոչ մէկ պատճառ կը տեսնեն :

Մայրաքաղաքին ամէնէն շքեղ մէկ մա-
սին մէջ հաղիւ ինը տարբեկան պատանի-
ներ չեն դադրած «Հավայի» մակնիշով
բամպակեղինէ շապիկներ կամ Պ . Մ . Ի թՍ
հեծանիւներ պահանջելէ : Խսկ աւանդական
դղեստաւորումով անոնց ծնողքը ամէն զի
ջում կը կատարէ :

Քուէյթի խորհրդարանը որոշած է ե-
լեկարականութեան սակը գեղչել ու դիւ-
րացնել ինքնաշարժ վարելու արտօնագիր
ստանալու արձանագրութիւնը : Նոյնպէս,
առաջարկած է պարզացնել ասխացի սպա-
սաւորներ «Աերածել»ու կանոնները :

Ազատական առաջարկերու այս յուր ձանքին մէջ եւսոչ ոռապանու նունեսի ու

ասպաքրմ սէչ տորէտպարարու տոյսրպկ գո
զափարը ունեցած է քուէյթցի իւրաքան
չիւր լինտանիքի 20° հաղար տինարի յատ
կացում մը կատարելու : Սակայն Քուէյթ
ցիները անխոտիր կողմնակից չեն հպա
տակելու դրամի օրէնքին : Տեղական թէր-
թի մը մէջ քուէյթցի դրագէտ մը հարցա
կանի տակ կ'առնէր այս յատկացումը,
դիտել տալով որ երկրին մէջ իսկապէս
կարու լինտանիքներու թիւը շատ փոքր էր :
Իսկ Քուէյթի համարսարանէն դասախոս
մը դրամի այս մէջ շուայլումին ակնար-
կելով կ'ըսէր . - «Մեր ապրածը անցեալլ
սիսալները չըրկնելու պէտք է առաջնորդէր
մէկ» :

կաքաղի տօնահանդէսն է որ կը կատարուի
Հայրենիքին Սփիւռք խանդավառ ու հըր-
ճուալից աչքերուն առջեւ երախտաւոր
մշակներու սերնդակից հայ հրապարակա-
դրութեան արժանաւոր վարպետին :

ԴԱԴՈՒԹԵ

ԴԱԴՈՒԹ

Պէջը ՈՒԹԻ Մելանքթու եւ Հայկ Առանեան Ճեմարանի ամագերջի հանդէսը տեղի ունեցած է Օպոստո 3-ին, Ճեմարանին Ծաղկածորի ներքին բակին մէջ: Ներկայ եղած է կենսոլորտի նախարար՝ Յանկոր Զուխտարեան եւ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ:

ԺԵՊԵՑԼԻ (Լիբանան) «Թուչնոց Բոյն»ին
մէջ, Օգոստոս 2-ին կատարուած է հիմ-
նարկելքը նոր չենքի մը, նախադահո-
թեամբ եւ օրհնութեամբ Գարեգին Բ.
Կաթողիկոսին։ Միասնական ազօթի ա-
ւարտին, Գարեգին Բ. օրհնած է կառուց-
ուելիք չէնքը եւ զայն մկրտած «Թուչնոց
Բոյն»ի տասնեակ տարիիներու բարերար
եւ ծառայող՝ «Մարիա Եաղոպսընի» տ-
նունով։

ՅՈՒ Ռ ԱՅՐՈՒԾ (Պէլլութ) Սրբոց Գառանից Մանկանց Ազգային Վարժարանի ամապվերջի հանդէսը տեղի ունեցած է Յուլիս 28-ին, Վարժարանին հանդիսարրահին մէջ, Հովանաւորութեամբ առաջ նորդ Արքամ Արքապիսկոպոսի: Գործադրուած է գեղարուեստական բաժին մը Խօսք առած է վարժարանին տնօրինութեանուկ Գարաւէքեան, որ շեշտած կրթական շրջանին խաղաղ եւ բարոր ընթացքը

ՊէՅՐՈՒԹԻ Հայ Աւետարանսկան կեդ-
րոնական բարձրագոյն Վարժարանի նա-
խակրթարանի եւ Երկրորդականի վկայա-
կաններու բաշխումը կատարուած է Յու-
լիս 26-ին, վարժարանին ըրջափակին մէջ

Պատուելի Յակոբ Աղեքսանիդրեան, 55
տարու, որ իր հօտին հետ չճանչցաւ տե-
ղահանութեան դառնութիւնները: Զինա-

դադարէն կերջ մեկնած Ամերիկա :
13. - Եկնի Շիհիք . - Պրուսայի առաջ
նորդութեան ներքեւ : 76 տուն, ամբող
ջովին տեղահան : Եկեղեցին Ս. Յակոբ
Տեղույն հովուութիւնը յանձնուած է

Սէօլքօդի քահանաներուն :
14. - Մարմարենք . - Գիւղ Եէնի Շէչէ
սէ, Պոռսաւի առաջնորդութեան ներքեւ

290 տուն, ամբողջովին տեղահան։ Եկեղեցին Ա. Կարասիկեա՞ ուր կը պաշտօնա վարէր

Յովհաննէս Քահանիայ Գարամանեալ .
Ծնած 1854 Հոկտեմբեր 21-ին , աշխարհա
կան անուամբ Յարութիւն , ուսած անդ
կարած գիւղին թաղականութիւնը , 188:

սկսէր տարագրութիւնը կը դակէ աշխարհ, չունենալ իր հօտին վիճակը՝ ցիր ոցունդ :

առաջնորդութեան ներքեւ : Ամբողջովին
տեղահան : Եկեղեցին Ս. Լուսաւորիչ՝ ու
կը պաշտօնավարէր
Ղազարս Քահանայ Մօրութեան . . Ըլ
նած 1875 Փետրուար 9-ին, բնիկ, աշխար
հական անուամբ Յարութիւն Անուիրուս
եան, ուսած անդ, 1911 Ապրիլ 3-ին ձեռ
նադրուած Ստեփանոս Արքեպիսկոպոս
Յովակիմեանէ : Իր անհետացման պարտ
գաներով՝ մեզ անծանօթ :

(Tunp. 274)

(Ծար. Ա. Էջեն)

Հորս հողի պատանդ բանած են, որոնցմէ երեքը զինուորական ծառայութիւն կատարողները: Բանակութիւններուն մասնակցելու համար տեղույն վրայ հասած է զօրավար Մատարիկովը:

Նախորդ ընդհարումներու ընթացքին հայկական կողմը ունեցած է եօթը վիրաւոր, երեքը՝ ծանր:

**

ԼՐՈՅՈՒՅԻՉ ՅԱՏԿԱՅՈՒՄ

ԱՊԵՏԻ ԳՈՏԻՒՄ

Նախարարներու Խորհուրդը Երկրացրժի հետեւանքները վերցնելու հիմնարարէն 8,1 միլիոն ոռուրի յատկացուց կուռքայիրի քաղաքական խորհուրդի գործադիր կոմիտէին: Գումարով պիտի օպատորների գործադիր գործադիր եւ առողջական չէնքիրու վերանորոգման, նոր դպրոցներու, մարզարաններու, ճաշարաններու կառուցումին, ճամրաններու շինութեան եւայլն:

**

ԴՐԱՄԱՑՈՒՅԻՆՆԵՐՈՒ

ԾԱԽՐ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԵՐ

Դերագոյն Խորհուրդի «Ֆինանսավարկային» ու պիտմէտային հարցերու մնայուն յանձնախումբը քննարկեց ընկերանական եւ քաղաքական ընդհանուր ձգնաժամին հետեւանքով Հայաստանի զրութառուներուն մատնուած ծանր կացութիւնը: Նշուեցաւ որ ապրանքներու զիներուն բարձրացումէն եւք գրամի չքրանառութիւնը կորուկ կերպով տկարացած է: Կանխիկ դրամի սովորթեան պատճուղ ալ ծայրայեղ վիճակի մտնուած է պետական ինայուղական դրամատունը:

**

ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

Սթոքհոլմի հայկական եկեղեցական կան խորհուրդը հայուարակած է չուէտերէն - հայերէն բառարական մը որուն ներինակն է Փոլ Մինասեան: Ան հայերէնի ուսուցիչ է եւ միաժամանակ կը կարէ տեղույն հայեր: Ճայառափառքուները: Բառարանը որ կը պարանակէ 13 հազար բան եւ արտայայութիւն, լոյս տեսած է նոր ուղղագրութեամբ: Հեղինակը ներկայիս կաշխատի շուէտերէն - հայերէն բառարանին վրայ:

**

«ՅԱՌԱՋ» ի լիբացիկ ազդերու սակացինը Մելքենթիր Մէկէն

Մահացք	450	(533,70)
Հոգեհանգիստ	350	(415,10)
Շնորհակալիք	350	(415,10)
Հարսնիք.Նշանառութ	350	(415,10)
Ծնունդ	350	(415,10)
Բոլոր ազգերու սակերուն վրայ,		
Հարկ է աւելցնել 18,60% Թէ.Վ.Ա.Ա.		
(ան փակագծի մէջ ընդհանուր առաջարկութիւնը):		
Այս գիները կը վերաբերին մէկ անագամ հրատարակելի ազգերու, մինչեւ մէկ քառորդ սիւնակ (25 տող) մահաղղներու պարագային եւ 1/8րդ (12-13 տող) մասցեալին:		
Առևտարական եւ այլ ծանուցումներու համար, դիմել թերթին վարչութեան:		

-ՎԵՐԱՄՈՒՏ-

ԿԱՊՈՅԵՍ ԽԱՉԻ ԻՍԻԻ
ՄԻՐԵՆԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՐԱՆԻ

ՄԱՅՐԵՆԵՐՆ ՈՒՍԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Սփիւռքահայութեան հետ մշակ: Կամ կոմիտէն, Մշակոյթի հիմնադրամին եւ «Գ. Ալիշան» ընկերութեան նախաձեռնութեամբ հայերէնի մէկ ամսան զարդարացները կազմակերպութ են կիւնէն, Աշխարհագէն, Սասկառուլէն եւ Թիֆլիսէն հասած երթասարդներու համար, որոնք չէին տիրապետեր հայերէնին: Անոնց ծախքը ստանձնած է «Հարգապան» - մէքենայ» միաւորումը որ զանոնք տեղաւորած է նաեւ իր հանգստեան տունը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆԻՔ

Տէսինի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ հոգարարձութիւնը չորհակալութեամբ ստոցած է փոխան ծաղկեպսակի՝ նոյեմբ Առաքելակի մասնան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Զոգանէն (Մաժէն) 500 ֆր., 500 ֆր. Տիկին Ալիս Գարսանէնէ եւ զաւակներէն եւ 500 ֆր. Առաքել Առաքել-էնէն:

Տէր եւ Տիկին Փասքալ Քոլլան, Տէր եւ Տիկին Ալէն Կրիստոն, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Քոլլան, Տէր եւ Տիկին Հերիկ Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Փանտ Ֆօն, Եւ համայն պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ մէծ մօրաքրոջ:

ԱՅԻԻ Տիկին Ալիս Արմենի Հայութիւնը 27-ին, յետ երկարաւուել հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կամարուի, Ուրամթ, Օգոստոս 30, ժամը 16.30-ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցին:

Մահացք շատացողներէն կը խնդրուի ներկայու իրեւու այդ նկատել:

ԿԱՊՈՅԵՍ ԽԱՉԻ ԿԸ ՓՆՏՈՒ

Քարանահայ Կապոյթ Խաչի Տ. Սէրէնիկիւլէն մասնաձեւը կը փնտուի գիտական ուսուու ստացող համարարանական մը որ ուսուութիւն (մաթ.) եւ ընտառութիւն (Փիզ.) պիտի զատանոնդէ իսկի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, Շարամթ, Կէսօրէ վերջերը:

Համարարազուները կրնան հեռաձայնէ՝ Պր. Տաքեսւանին:

43 - 81 - 01 - 72

Թիւին:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒԱՐԵՐԻՒ ՇԱՀԻՆ

Կիրակի, Սեպտեմբեր 1-ին կը վերսկսէն:

Imprimé sur les Presse du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
SIRET : 51027317 A R.C. Paris

LES AMIS DE LA FONDATION
MARIE NOUBAR

DINER ANNUEL

au profit des étudiants boursiers
de la Maison d'Arménie
le 6 Décembre 1991
au YAN'S CLUB

Prière de noter

SABERATOURS

31, Rue d'Argenteuil
75001 PARIS

Tél.: 42. 61. 51. 13 Fax: 49. 61. 94. 53

SEVEN VOYAGES

48, Cours de la Liberté

69003 LYON

Tél.: 78. 60. 13. 66 Fax: 78. 60. 92. 96.

VOUS PROPOSENT

Voyages Arménie 91

PROGRAMME

1er jour : ● PARIS - EREVAN (vol direct)

● accueil et transport à l'hôtel

2ème au 14ème jour :

● séjour en demi-pension à l'hôtel ARMENIA ou similaire

● 4 excursions guidées : visite de la ville de Erevan, Etchmiadzine et Zvartnotz, Garni et Gueghart, lac Sevan et Haghartsine

15ème jour :

● transfert à l'aéroport; assistance à l'enregistrement.

● envoi pour PARIS

PRIX PAR PERSONNE :

● supplément chambre individuelle 1 950 FFR

● réduction enfant de 2 à 12 ans partageant la chambre des parents — 40 %

NOTRE PRIX COMPREND

● transport aérien par le vol Charter direct PARIS — EREVAN — PARIS

● l'hébergement dans un hôtel de 1ère catégorie, en demi-pension

● les transferts aéroport / hôtel / aéroport

● les visites guidées mentionnées dans le programme

● l'assurance, assistance, annulation

NOTRE PRIX NE COMPREND PAS

● les frais de visa par personne 200 FFR

● les frais de nature personnelle

CALENDRIER DES DEPARTS

Du 19 septembre au 03 octobre 1991

N.B.: Départ garanti pour un groupe minimum de 16 participants.

VOL DIRECT EN CHARTER PARIS - EREVAN - PARIS

DEPART ALLER ET RETOUR : TOUS LES JEUDIS

Nous consulter pour les conditions d'utilisation

PRIX PAR PERSONNE :

Réduction enfant de 02 à 12 ans --50% soit

2 300 FFR

Réduction bébé de 0 à 02 ans --90% soit

460 FFR

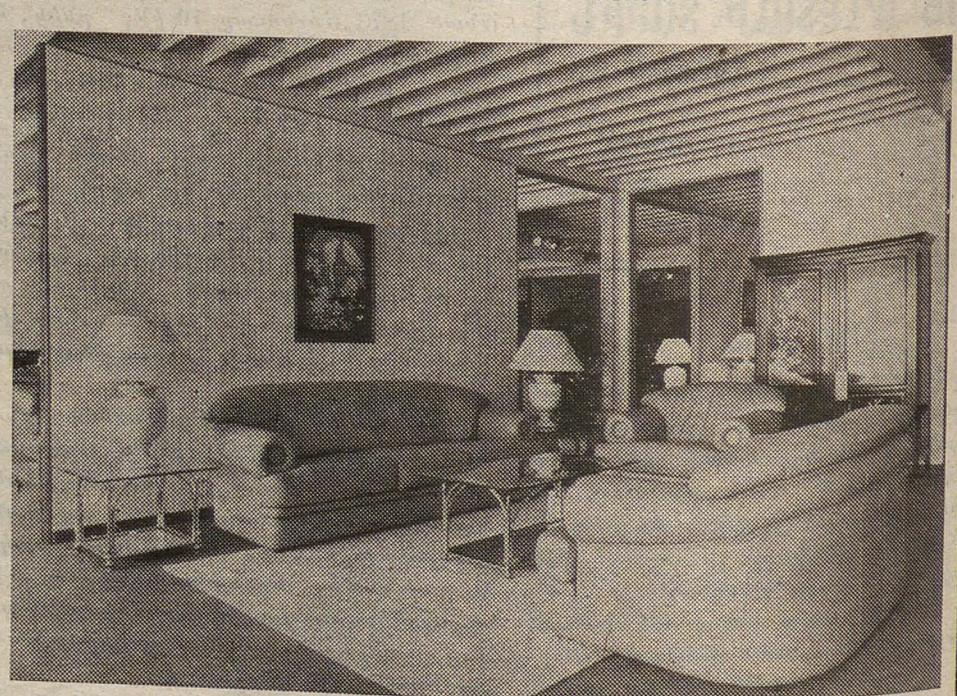
Frais de visa en supplément

Ce prix (comportant le vol uniquement) est réservé aux détenteurs de visas d'invitation et de passeport soviétique.

Meubles Ghazarian

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Z. I. Vitrolles à 20 km de Marseille tél. : 42. 89. 27. 47

“Բայց այսի զեղչ «Յառաջ» ի բաժանորդարուն”